Gemeente **Dongen**

Programma Begroting 2027-2030

Samen werken aan een sterk Dongen

Begroting 2027 in één oogopslag

Samen werken aan een sterk Dongen

Met deze begroting zetten we een eerste stap in de nieuwe bestuursperiode: financieel realistisch en met duidelijke aandacht voor de ambities uit het bestuursakkoord. Tegelijkertijd kijken we vooruit naar de keuzes die nodig zijn om ook op langere termijn financieel gezond te blijven. Zo bouwen we samen aan een Dongen waarin mensen prettig kunnen wonen, kunnen meedoen en vertrouwen hebben in de toekomst.

Het college van burgemeester en wethouders

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan?

Hoeveel betaal ik in 2027 aan:

Rioolheffing Vast bedrag	€ 234,-
Afvalstoffenheffing Gemiddeld huishouden	€ 372,-
Onroerendezaak belasting Bij gemiddelde WOZ-waarde €453.00	€ 479,-

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

De rest krijgen we uit lokale inkomsten.

De totale inkomsten voor 2027 zijn begroot op € 108,5 miljoen.

Lokale inkomsten

OZB (onroerendezaakbelasting)	€ 7,9 miljoen
Verkoop (bouw)grond	€ 16,2 miljoen
Afvalstoffenheffing	€ 3,8 miljoen
Rioolheffing	€ 2,8 miljoen
Leges (paspoorten, rijbewijzen, vergunningen)	€ 1,7 miljoen
Overige opbrengsten	€ 3,2 miljoen

Speerpunten

voor 2027

- ✓ Sterke dorpskernen
- ✓ Voldoende en betaalbare woningen
- ✓ Veilige en groene leefomgeving
- ✓ Stevige sociale basis
- ✓ Preventie armoede en schulden
- ✓ Versterken natuur en biodiversiteit
- ✓ Duurzame bedrijventerreinen
- ✓ Goede start voor ieder kind
- ✓ Zorg voor elkaar
- ✓ Beweging en ontmoeting
- ✓ Toegankelijke dienstverlening
- ✓ Inwoners betrekken bij beleid

Vitaal en realistisch

Met deze begroting leggen we een financieel gezonde basis voor het komende jaar. De lokale lasten voor woningen, niet-woningen en bedrijven blijven daarbij, net als voorgaande jaren, onder het landelijke gemiddelde.

We willen Dongen een fijne gemeente laten zijn om in te wonen, op te groeien en oud te worden. Dat vraagt om ruimte voor ontwikkeling en initiatief, maar ook om realisme. De maatschappelijke opgaven zijn groot en de financiële ruimte is beperkt. Niet alles kan tegelijk. Daarom zetten we onze middelen in waar deze het meeste bijdragen aan een sterk, sociaal en toekomstbestendig Dongen. We bouwen voort op wat al in gang is gezet en houden vast aan wat goed gaat.

René Jansen, wethouder Financiën

Gemeente **Dongen**

Uitgaven

Waar gaat het geld naartoe?

108,5 miljoen

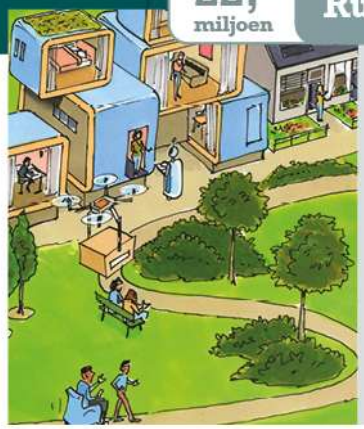
Uitgaven op basis van de zes pijlers uit de toekomstvisie

5,3 miljoen Identiteit en Verbondenheid

In dit programma zetten we ons in het voor het verder versterken van de betrokkenheid van inwoners bij onze kernen Dongen, 's Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart. Zoals met erfgoed, ontmoeting, evenementen en verenigingen.

22,4 miljoen Ruimte en Wonen

We bouwen verder aan de leefbaarheid en toegankelijkheid van onze lokale samenleving. Met voor iedereen een plek om prettig te wonen en je leven langs thuis te voelen, van starters tot senioren.

8,3 miljoen Klimaat en Energie

We staan voor de opgave om te verduurzamen op een manier die haalbaar en betaalbaar blijft voor inwoners en ondernemers. Samen zetten we ons in om onze gemeente klimaatbestendig te maken.

3,5 miljoen Werken en Economie

We zetten ons in voor een sterk ondernemersklimaat, met ruimte voor ondernemers om te groeien, te innoveren en te investeren. Dat zorgt voor werkgelegenheid, levendige dorpskernen en een sterke gemeenschap.

43,0 miljoen Opgroeien en Zorg

We zijn een samenleving die naar elkaar omkijkt. Dat begint bij een kansrijke start voor ieder kind. Dat loopt door in goede zorg en ondersteuning voor wie dat nodig heeft, of het nu gaat om jeugd, ouderen of hun mantelzorgers.

12,9 miljoen Samenwerking en Dienstverlening

We zetten ons in om de verbinding te versterken tussen gemeentelijke organisatie en samenleving. Onze dienstverlening is persoonlijk en begrijpelijk. Iedereen in onze gemeente moet zich veilig kunnen voelen.

13,1 miljoen Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Voor de volledige tekst van de begroting: kijk op www.dongen.nl/begroting

Aan onze gemeenteraad

Beste leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de Programmabegroting 2027-2030. Met deze begroting geven we richting aan de ontwikkeling van Dongen in de komende jaren. Het is de eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode 2026-2030 en daarmee een belangrijke vertaling van het bestuursakkoord *Doen wat nodig is!*

We bouwen voort op wat al in gang is gezet en houden vast aan wat goed gaat. Tegelijkertijd vraagt de nieuwe bestuursperiode om nieuwe accenten. We zetten in op sterke dorpskernen, voldoende en betaalbare woningen, een veilige en groene leefomgeving en een stevige sociale basis. Daarbij werken we samen met inwoners, verenigingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

De ambities uit het bestuursakkoord krijgen de komende jaren vorm in concrete ontwikkelingen en resultaten. Het college heeft deze ambities – voor zichzelf – uitgewerkt in een college-uitvoeringsprogramma. De jaarlijkse vertaling hiervan naar concrete plannen en middelen vindt plaats in de programmabegroting voor de raad.

We willen Dongen een fijne gemeente laten zijn om in te wonen, op te groeien en oud te worden. Dat vraagt om ruimte voor ontwikkeling en initiatief, maar ook om realisme. De maatschappelijke opgaven zijn groot en de financiële ruimte is beperkt. Niet alles kan tegelijk. Daarom zetten we onze middelen in waar deze het meeste bijdragen aan een sterk, sociaal en toekomstbestendig Dongen.

Financiële situatie
Het college legt een structureel en reëel sluitende begroting voor 2027 voor. Daarmee geven we invulling aan de opdracht uit het bestuursakkoord en leggen we een financieel gezonde basis voor het komende jaar. De lokale lasten voor woningen, niet-woningen en bedrijven blijven daarbij, net als voorgaande jaren, onder het landelijke gemiddelde.

De financiële opgave voor de komende jaren komt niet onverwacht. Ook in de Begroting 2026, Bestuursrapportage (Berap)-2 2025 en Berap-1 2026 is de raad hierover geïnformeerd. Sindsdien zijn de financiële ontwikkelingen verder in beeld gebracht. Zo zien we hogere uitgaven voor onder meer jeugdhulp, Wmo, maatschappelijke ondersteuning en inburgering. Ook noodzakelijke en onontkoombare ontwikkelingen zijn in deze begroting verwerkt. Tegelijkertijd hebben de ambities uit het bestuursakkoord financiële gevolgen. Daarnaast is er nog onzekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten van het Rijk en daarmee over onze financiële ruimte vanaf 2028.

Het bestuursakkoord geeft aan dat dit vraagt om realisme en de bereidheid om zorgvuldig keuzes te maken, omdat niet alles tegelijk kan. De Kadernota 2028 vormt hiervoor een belangrijk moment. In aanloop naar deze kadernota worden verschillende mogelijkheden uitgewerkt en integraal afgewogen. De gemeenteraad wordt hierbij betrokken en kan vervolgens – waar nodig – de inhoudelijke en politieke keuzes maken.

Voor de financiële ruimte vanaf 2028 is ook de verdere besluitvorming over de Hervormingsagenda Jeugd van belang. Begin 2027 wordt het tweede advies van de

deskundigencommissie onder leiding van Tamara van Ark verwacht. Voor Dongen kan dit naar verwachting leiden tot circa € 1,8 miljoen aan structurele middelen vanaf 2028. De uitkomsten en de daaropvolgende besluitvorming zijn daarmee medebepalend voor de omvang van de financiële opgave en voor de mate waarin aanvullende maatregelen nodig zijn. Als deze extra middelen niet of onvoldoende beschikbaar komen, zal de resterende financiële opgave groter zijn. Dit kan betekenen dat keuzes nodig zijn die gevolgen hebben voor de gemeentelijke organisatie en voor de samenleving.

Zo werken we gezamenlijk toe naar een financieel gezonde gemeente, met oog voor de ambities uit het bestuursakkoord én voor wat Dongen financieel kan dragen.

Opgave Wonen
Dongen moet een gemeente zijn waar inwoners hun hele leven willen én kunnen blijven wonen. Daarom zetten we stevig in op woningbouw in Dongen, ’s Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart. We werken aan voldoende woningen voor verschillende doelgroepen, met bijzondere aandacht voor starters, jonge gezinnen en senioren. Daarbij streven we naar een goede mix van sociale huur, betaalbare huur en koop en duurdere woningen.
De komende jaren bouwen we voort op de woningbouwprojecten die al lopen, zoals Noorderbunder, Vexpro, Lage Ham en De Vijf Turven. Tegelijkertijd werken we aan nieuwe ontwikkelingen, waaronder de planvorming voor de locatie Procureurweg – Berlagestraat en het nieuwe Mariaoord, waar ruimte komt voor seniorenwoningen en gemeenschappelijke activiteiten. Zo zorgen we voor een continue ontwikkeling van het woningaanbod en bouwen we aan sterke en toekomstbestendige dorpskernen.

Opgave Sociale basis
Dongen is een gemeente waarin we naar elkaar omkijken. Familie, buren, vrijwilligers, verenigingen, scholen en maatschappelijke organisaties vormen samen de sociale basis. We willen dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen. Als ondersteuning nodig is, moet die dichtbij, persoonlijk en toegankelijk zijn. Daarom versterken we de sociale basis en zorgen we voor een divers aanbod aan voorliggende voorzieningen. Het Stevig Lokaal Team Jeugd ontwikkelen we door tot een sociaal domein breed team voor inwoners van 0 tot 100+. Ook blijven we investeren in preventie, ontmoeting, gezondheid en ondersteuning en geven we ruimte aan de kracht van inwoners, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties. Zo zorgen we ervoor dat ondersteuning beschikbaar is voor wie die nodig heeft, terwijl inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden.

Opgave Duurzaamheid
Duurzaamheid is een belangrijke opgave voor Dongen. We streven naar een energietransitie die realistisch, betaalbaar en toegankelijk is voor alle inwoners en bedrijven. We maken hierin stap voor stap keuzes die passen bij wat haalbaar en nodig is. Daarbij helpen we inwoners en ondernemers bij het verduurzamen van woningen en gebouwen en pakken we uitdagingen zoals netcongestie samen met onze partners aan. Als gemeente geven we het goede voorbeeld door onze eigen gebouwen en bedrijfsvoering verder te verduurzamen. Ook maken we Dongen beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. We werken onder meer aan een lokaal hitteplan, het afkoppelen van regenwater en het versterken van groen en water in de openbare ruimte. Daarnaast versterken we de natuur en biodiversiteit door te werken aan de ecologische verbindingszone Wildertse Arm en de Groen-Blauwe Corridor achter de wijk Biezen. Bij onze eigen projecten en inkoop kiezen we waar mogelijk voor circulaire en duurzame alternatieven, waarbij we grondstoffen zoveel mogelijk hergebruiken. Zo werken we stap voor stap aan een groene, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving.

Samen werken aan een sterk Dongen
De komende jaren vragen om aandacht voor wat nodig is én om het maken van bewuste keuzes. We blijven werken aan de ambities uit het bestuursakkoord en houden tegelijkertijd oog voor de maatschappelijke en financiële ontwikkelingen die op Dongen afkomen.

We doen dit samen met de gemeenteraad, inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. De gemeente faciliteert en ondersteunt waar dat nodig is en geeft ruimte aan de kracht en initiatieven van de samenleving.

Met deze begroting zetten we een eerste stap in de nieuwe bestuursperiode: financieel realistisch en met duidelijke aandacht voor de ambities uit het bestuursakkoord. Tegelijkertijd kijken we vooruit naar de keuzes die nodig zijn om ook op langere termijn financieel gezond te blijven. Zo bouwen we samen aan een Dongen waarin mensen prettig kunnen wonen, kunnen meedoen en vertrouwen hebben in de toekomst.

Burgemeester en wethouders van Dongen.

Financieel perspectief 2027-2030

De afgelopen zes jaar is een gedegen financieel beleid gevoerd, waardoor we ruimte hebben gehouden om te investeren in onze gemeente Dongen. Tegelijkertijd is duidelijk dat de financiële ruimte de komende jaren afneemt. Dit vraagt om het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten.

Binnen de beschikbare budgetten richten we ons op de ambities uit het Bestuursakkoord 2026-2030. In de basis ligt de focus daarbij op de drie grote thema's: de sociale basis, duurzaamheid en circulaire economie en wonen en bouwen. Ook in de komende jaren willen we blijven investeren in de ontwikkeling van onze gemeente, maar steeds vanuit een financieel gezonde basis.

De totale woonlasten voor onze inwoners liggen ook dit jaar onder het landelijk gemiddelde. Vanuit onze solide financiële koers blijven we investeren in onze drie lokale kernen Dongen, 's Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen het realiseren van onze ambities, het bieden van goede voorzieningen en het bewaken van de financiële positie van de gemeente op de langere termijn.

Algehele financiële positie
In onderstaande tabel is het begrotingssaldo opgenomen, zowel voor als na mutaties van de reserves. Voor 2027 presenteert het college een voordelig begrotingssaldo van € 54.000. In 2027 onttrekken we € 350.000 aan de algemene reserve ter dekking van incidentele lasten uit het Bestuursakkoord.

Het financiële beeld verandert vanaf 2028 aanzienlijk. Waar 2027 nog een positief saldo laat zien, ontstaat vanaf 2028 een tekort van € 3,4 miljoen. Dit tekort loopt verder op tot € 3,5 miljoen in 2029 en € 4,0 miljoen in 2030. Daarmee blijft de financiële positie vanaf 2028 structureel onder druk staan.

Over de volle breedte van de totale begroting zien dat wij worden geconfronteerd met stijging van de kosten. Zowel voor onze eigen uitvoeringskosten, als voor de investeringen en uitgaven die wij voor en in de samenleving doen. Daarnaast is een belangrijke oorzaak dat in 2026 en 2027 extra middelen worden ontvangen voor de hogere uitgaven aan jeugdzorg, maar vanaf 2028 vervallen deze extra middelen. Gemeenten worden dan geacht deze hogere lasten zelf op te vangen of besparingen te realiseren, bijvoorbeeld aan de hand van de Hervormingsagenda. 2028 wordt daarom ook wel gezien als het nieuwe ravijnjaar.

De financiële positie van gemeenten en de verhouding tussen het Rijk en gemeenten staan landelijk ter discussie. Ook de commissie-Van Ark heeft hierover aanbevelingen gedaan. Het is op dit moment nog onzeker in hoeverre het Rijk gemeenten structureel extra zal compenseren voor de taken en financiële opgaven waarvoor zij staan. Eventuele toekomstige compensatie is daarom niet meegenomen in het hier gepresenteerde financiële perspectief.

Op advies van de VNG presenteren we in de voorliggende Programmabegroting het begrotingssaldo waarbij wordt uitgegaan van de lagere Algemene Uitkering. Op die manier wordt zichtbaar voor welke financiële opgaven Nederlandse gemeenten zich vanaf 2028 gesteld zien.

Ook is in de tabel opgenomen de ontwikkeling van de solvabiliteit en de netto schuldquote. Ten aanzien van beide kengetallen heeft uw raad twee belangrijke normen vastgesteld. In het bestuursakkoord 2026-2030 is afgesproken dat de schuldquote aan het einde van de bestuursperiode maximaal 130% bedraagt en de solvabiliteit minimaal 20% is. Op basis van de huidige meerjarenbegroting komt de schuldquote in 2030 uit op 133%. Deze beperkte overschrijding wordt veroorzaakt door de negatieve begrotingssaldi in de jaren 2028, 2029 en 2030. Zodra deze negatieve saldi worden omgebogen naar een sluitende of positieve begroting, zal de schuldquote zich naar verwachting verbeteren. In paragraaf B is de ontwikkeling van de financiële positie beschouwd in een breder perspectief.

Financieel meerjarenperspectief
In de eerste Bestuursrapportage van 2026 (Berap 2026-1) hebben we uw raad geïnformeerd over het actuele meerjarenbeeld van de gemeentelijke begroting. Normaliter is dit beeld het begin voor het opstellen van het nieuwe financieel begrotingsperspectief. Dit jaar zijn Berap 2026-1 en het Bestuursakkoord 2026-2030 de belangrijkste vertrekpunten geweest als (financiële) verkenning voor het opstellen van de Begroting 2027-2030. Tenslotte is de verhoging verwerkt van de algemene uitkering uit de Meicirculaire 2026. Uw raad is eerder geïnformeerd over de uitkomsten hiervan.

Belangrijkste financiële cijfers	2027	2028	2029	2030
Begroting (x € 1.000)				
Begrotingssaldo voor reservemutaties	-124	-3.421	-3.489	-3.949
-/- Reservemutaties	178	-2	-2	-2
Begrotingssaldo na reservemutaties	**54**	**-3.423**	**-3.491**	**-3.951**
Kengetallen				
Structurele exploitatieruimte	0,7%	-2,9%	-3,5%	-4,0%
Netto schuldquote	93%	112%	125%	133%

In onderstaande tabel worden per categorie de belangrijkste mutaties weergegeven die in de begroting zijn verwerkt. Grofweg worden hierbij mutaties met een omvang van meer dan € 100.000 weergegeven en toegelicht. In de programmahoofdstukken worden per thema de mutaties toegelicht.

Financieel perspectief (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Perspectief na Berap 2026-1	***-1.661***	***-3.484***	***-3.183***	***-3.183***
Autonome mutaties				
Stelpost indexering lasten	-390	-283	-242	-242
Indexering subsidies en overige bijdragen	-744	-817	-817	-817
Verbonden Partijen	-296	-289	-330	-330
Personeel: stijging sociale lasten en stelpost CAO	-640	-640	-640	-640
Jeugdzorg	-575	-675	-775	-775

Financieel perspectief (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Autonomen ontwikkelingen < € 100.000	-168	-170	-170	-177
Stelpost Indexering baten	247	242	237	232
Indexering OZB en Leges	293	293	293	293
Meicirculaire 2026	3.880	2.587	1.117	1.142
Overige meeropbrengsten < € 100.000	187	192	197	202
Actualisatie kostendekkenheid leges	-100	-200	-200	-200
Wmo Hulp bij Huishouden	-296	0	1.277	1.306
Actualisatie kapitaallasten	436	212	-278	-795
De Nestel huur grond en doorbelasting medewerkers	416	-	-	-
Opdracht college: stofkam door begroting	649	664	664	664
Aanvullend alloceren rijksmiddelen CDOKE	-300	-	-	-
Totaal autonome mutaties	**2.600**	**1.116**	**333**	**-137**
Bestuursakkoord 2026-2030				
Formatie Verenigingsadviseur en Wijkregisseur	-150	-150	-150	-150
Verenigingshal	-	-100	-	-
Uitvoeringsprogramma sociale basis	-250	-250	-	-
Overige Bestuursakkoord (< € 100.000)	-314	-259	-346	-336
Totaal Bestuursakkoord 2026 - 2030	**-714**	**-759**	**-496**	**-486**
Ruimtevragers begroting				
Uitbreiding formatie consulent Wmo	-102	-102	-102	-102
Uitbreiding formatie kwaliteitsmedewerker	-102	-102	-	-
Vorming en dotatie Reserve Transformatie Sociaal Domein	-200	-	-	-
Overige ruimtevragers (< € 100.000)	-242	-218	-168	-168
Totaal ruimtevragers begroting	**-647**	**-423**	**-271**	**-271**
Ruimtebieders				
Inzet algemene reserve incidentele lasten Bestuursakkoord	350	-	-	-
Overige ruimtebieders (< € 100.000)	126	126	126	126
Totaal ruimtebieders	**476**	**126**	**126**	**126**
Begrotingssaldo na reservemutaties	**54**	**-3.423**	**-3.491**	**-3.951**

Autonome ontwikkelingen:
In de meerjarenbegroting 2027-2030 zijn diverse autonome ontwikkelingen verwerkt. Dit betreft mutaties waarop we als gemeente niet of nauwelijks invloed kunnen uitoefenen. Het gaat hierbij om:

- Stelpost indexering lasten: op basis van de Meicirculaire gemeentefonds is een inschatting gemaakt van de verwachte prijsstijgingen in 2027. Een deel van deze verwachte stijgingen is al verwerkt in de begroting. Voor lasten waarvoor de ontwikkeling nog niet voldoende bekend is, is een stelpost opgenomen. Deze stelpost wordt gebruikt om deze prijsstijgingen op te vangen.
- Indexering subsidies en overige bijdragen: Het betreft de reguliere indexering van subsidies, contracten en andere financiële afspraken met samenwerkingspartners.
- Verbonden Partijen: de financiële gevolgen van de verbonden partijen zijn gebaseerd op de ingediende begrotingen voor 2027 van de gemeenschappelijke regelingen.
- Personeel: de personeelslasten stijgen als gevolg van gewijzigde percentages voor sociale lasten, zoals pensioenpremies en andere werkgeverslasten. Daarnaast loopt de huidige cao volgend jaar af. Om rekening te houden met de verwachte stijging van de personeelslasten is hiervoor een stelpost opgenomen.
- Jeugdzorg: op basis van regionale prognoses en lokale ontwikkelingen wordt het benodigde budget voor de jeugdzorg bijgesteld. Over de ontwikkelingen en de bijstelling van het budget wordt de raad periodiek geïnformeerd via de RIB Sociaal Domein.
- Stelpost Indexering baten: op basis van de Meicirculaire is een inschatting gemaakt van de verwachte opbrengsten in 2027. Een deel hiervan is al verwerkt in de begroting. Voor de overige verwachte opbrengstenstijgingen is een stelpost opgenomen. Deze stelpost wordt als bate geraamd.
- Indexering OZB en Leges: de tarieven voor de OZB en leges worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de uitgangspunten uit de Meicirculaire.
- Meicirculaire 2026: betreft het verwerken van de uitkomst circulaire. Hierover bent u eerder geïnformeerd met rib.
- Actualisatie kostendekkenheid leges: op basis van de geactualiseerde kostendekkendheid van de leges worden de toegerekende kosten en opbrengsten bijgesteld. Omdat de leges niet hoger mogen zijn dan de kostprijs, worden de geraamde opbrengsten verlaagd. De eerder opgenomen stelpost wordt hierop aangepast.
- Wmo Hulp bij Huishouden: voor de Wmo-hulp bij het huishouden wordt rekening gehouden met het voornemen van het kabinet om hulp bij het huishouden uit de Wmo te laten vervallen. Voor 2029 en verder wordt daarom de algemene uitkering (AU) verlaagd. Op basis van de huidige inzichten is deze verlaging één op één vertaald naar lagere lasten. Daarnaast worden middelen vrijgemaakt voor het creëren van een vangnetregeling voor inwoners die de kosten niet zelf kunnen betalen. De middelen uit de Meicirculaire vormen hiervoor de basis. Voor 2027 is vanwege het controversieel verklaren van het wetsvoorstel tot afschaffing van het abonnementstarief extra geld ontvangen via de Meicirculaire. Hiertegenover staat een lagere raming van de eigen bijdragen.
- Actualisatie kapitaallasten: op basis van de activa en het geactualiseerde investeringsplan zijn de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) opnieuw berekend. De actualisatie leidt in 2027 en 2028 tot een voordeel en in 2029 en 2030 tot een nadeel als gevolg van hogere rentelasten. Dit is inclusief de doorbelasting aan riool en afval.
- De Nestel huur grond en doorbelasting medewerkers: Voor de gemeentelijke grond waarop De Nestel is gevestigd, wordt tot nu toe geen huur in rekening gebracht. Ook worden de personeelslasten van medewerkers die direct betrokken zijn bij De Nestel niet

doorbelast aan de asielopvang. Om de financiële lasten en baten beter aan te laten sluiten op de werkelijke situatie, wordt voortaan een marktconforme huurprijs voor de gemeentelijke grond in rekening gebracht en een deel van de personeelslasten toegerekend aan de asielopvang.
- Opdracht college: stofkam door begroting: om de begroting 2027 sluitend te maken, is een technische exercitie uitgevoerd waarbij de begroting met een ‘stofkam’ is doorgelopen. Alleen posten die niet of in veel mindere mate worden ingezet, zijn verlaagd of geschrapt. De uitgaven voor het opstellen van omgevingsplannen zijn daarbij grotendeels als incidenteel aangemerkt, omdat deze kosten incidenteel van aard zijn en voortaan vanuit een reserve kunnen worden gedekt. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting bij het programma Ruimte en Wonen.
- Aanvullend alloceren rijksmiddelen CDOKE: voor het verder uitvoeren van de opgave op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid is een uitvoeringsplan opgesteld. Hiervoor wordt aanvullende inzet gevraagd van de hiervoor van het Rijk ontvangen uitvoeringsmiddelen (CDOKE).

<u>Bestuursakkoord 2026-2030:</u>
- Formatie Verenigingsadviseur en Wijkregisseur: voor het versterken van de ondersteuning van verenigingen en de leefbaarheid in de wijken wordt structureel formatie beschikbaar gesteld voor een verenigingsadviseur en wijkregisseur.
- Verenigingshal: voor het mogelijk maken van een verenigingshal op Tichelrijt III wordt € 100.000 incidenteel beschikbaar gesteld. Daarnaast worden de benodigde structurele middelen in beeld gebracht.
- Uitvoeringsprogramma Sociale Basis: voor de uitvoering van het programma Sociale Basis 2026-2027 wordt incidenteel € 500.000 beschikbaar gesteld. Het programma richt zich op het versterken van de sociale basis in Dongen.

<u>Ruimtevragers:</u>
Naast de autonome ontwikkelingen, is ook sprake van beleidsintensiveringen oftewel ruimtevragers. Het kan hier gaan om nieuw beleid, maar doorgaans is sprake van een uitbreiding of het simpelweg duurder worden van bestaand beleid. Dit kan lokaal geïnitieerd zijn, maar even goed kan het gaan om landelijke wetgeving. De belangrijkste ruimtevragers worden hieronder toegelicht:
- Uitbreiding formatie Wmo-consulenten: de tijdelijke uitbreiding van de formatie wordt structureel gemaakt om de toenemende werkdruk als gevolg van de vergrijzing op te vangen en de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.
- Uitbreiding formatie kwaliteitsmedewerker: tijdelijke uitbreiding van de formatie voor twee jaar om de kwaliteit binnen het sociaal domein te verbeteren, de basis verder op orde te brengen en de organisatie voor te bereiden op toekomstige wet- en regelgeving.
- Vorming en dotatie Reserve Transformatie: het sociaal domein staat financieel en inhoudelijk onder druk door de toenemende ondersteuningsvraag. Om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten en meer grip en sturing op de uitgaven te krijgen, wordt ingezet op de verdere transformatie van het sociaal domein. Hiervoor wordt een reserve transformatie sociaal domein ingericht. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Incidentele baten en lasten.

Ruimtebieders:
Tegenover de ruimtevragers staan ook enkele ruimtebieders:

- Inzet algemene reserve incidentele lasten bestuursakkoord: als gevolg van het bestuursakkoord zijn in 2027 aanvullende incidentele uitgaven opgenomen. Deze incidentele lasten worden gedekt door een onttrekking van € 350.000 aan de algemene reserve. Deze onttrekking heeft uitsluitend betrekking op de uitgaven die in het bestuursakkoord expliciet als incidenteel zijn aangemerkt.

Beoordeling structureel begrotingssaldo
Voor de beoordeling van het structurele begrotingssaldo, daar waar de Provincie naar kijkt, moeten de incidentele baten en lasten worden gecorrigeerd. In onderstaande tabel is het gecorrigeerde saldo weergegeven. Hieruit blijkt dat er sprake is van een structureel sluitende begroting. In 2028 slaat dit om in een negatief begrotingssaldo, als gevolg van de daling van de algemene uitkering (de ravijnjaren 2028 en verder).

Structureel begrotingssaldo (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo na reservemutaties	**54**	**-3.423**	**-3.491**	**-3.951**
Saldo van incidentele baten en lasten	749	557	12	2
Structureel begrotingssaldo	**803**	**-2.866**	**-3.479**	**-3.949**

Inhoudsopgave

Aan onze gemeenteraad 4
Financieel perspectief 2027-2030 7
Inhoudsopgave 13
Leeswijzer 15
1. Identiteit en verbondenheid 17
1.1 Cultuur en erfgoed 17
1.2 Evenementen en vrije tijd 18
1.3 Sport en bewegen 19
2. Ruimte en wonen 24
2.1 Wonen 24
2.2 Leefomgeving 26
2.3 Mobiliteit en bereikbaarheid 27
3. Klimaat en energie 31
3.1 Toekomstbestendig energiesysteem 31
3.2 Circulariteit 32
3.3 Klimaat en water 33
4. Werk en economie 36
4.1 Werk en economie 36
5. Opgroeien en zorg 40
5.1 Bestaanszekerheid 40
5.2 Educatie en ontwikkeling 41
5.3 Jeugd en gezin 41
5.4 Zorg en ondersteuning 42
5.5 Publieke gezondheid 43
6. Samenwerking en dienstverlening 48
6.1 Bestuur en organisatie 48
6.2 Dienstverlening en digitalisering 49
6.3 Veiligheid en weerbaarheid 50
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead 52
7.1 Algemene uitkering 52
7.2 Gemeentelijke belastingen en heffingen 52
Overige algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 52
7.3 Overhead 52

Paragraaf A. Lokale heffingen 55
Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 63
Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen 70
Paragraaf D. Financiering.....73
Paragraaf E. Bedrijfsvoering.....78
Paragraaf F. Verbonden partijen 80
Paragraaf G. Grondbeleid 86
Paragraaf H. Openbaarheid.....89
Financiële begroting 92
Overzicht van baten en lasten 99
Uiteenzetting van de financiële positie.....101
Investeringsplan 2027-2030 105
Bijlagen 110

Leeswijzer

Opbouw van de begroting
De begroting 2027 bestaat uit twee delen en een aantal bijlagen. Deel 1, de Beleidsbegroting, bevat de programma's en de verplichte paragrafen. Deel 2, de Financiële begroting, bevat het overzicht van baten en lasten, de financiële positie en het investeringsplan.

Het programmaplan is opgebouwd rond de zes thema's van onze toekomstvisie: Identiteit en verbondenheid, Ruimte en wonen, Klimaat en energie, Werk en economie, Opgroeien en zorg, Samenwerking en dienstverlening. Deze indeling zorgt voor herkenbaarheid en samenhang tussen ambities, activiteiten en financiën.

Beleidsthema's
Binnen ieder thema beantwoorden we vier vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we hiervoor doen?
- Welke beleidsrisico's zijn er?
- Wat mag het kosten?

De voortgang van de speerpunten volgen we gedurende het jaar via de bestuursrapportages. In de jaarrekening leggen we hierover verantwoording af. De financiële gegevens zijn opgenomen per thema en per landelijk voorgeschreven taakveld.

Onder Programma-informatie staan de beleidsindicatoren die bij het programma horen. De cijfers zijn afkomstig uit onder meer Dongen in Cijfers en Waarstaatjegemeente.nl. De cijfers en achterliggende gegevens zijn te vinden via het dashboard Dongen in Cijfers - Veiligheid - Dongen en Waarstaatjegemeente.nl.

Paragrafen
Na de programma's en beleidsthema's volgen de verplichte paragrafen. Deze geven een integraal beeld van de financiële en beleidsmatige positie van de gemeente.

A. Lokale heffingen
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
C. Onderhoud kapitaalgoederen
D. Financiering
E. Bedrijfsvoering
F. Verbonden partijen
G. Grondbeleid
H. Openbaarheid

Identiteit en verbondenheid

Onze identiteit als basis voor vernieuwing

1. Identiteit en verbondenheid

Dongen is meer dan een verzameling dorpen. Onze drie dorpskernen, Dongen, ’s Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart, hebben elk een eigen karakter en een rijke geschiedenis. Wat ons verbindt is de trots op onze eigenheid, een bruisend verenigingsleven en de betrokkenheid van inwoners bij hun omgeving.

In dit programma investeren we in datgene wat Dongen bijzonder maakt: cultuur, erfgoed, evenementen, sport en een actieve samenleving. We koesteren tradities en ondersteunen initiatieven die onze identiteit versterken en verrijken. Tegelijkertijd geven we ruimte aan vernieuwing, zodat ook nieuwe generaties zich verbonden voelen met onze gemeente.

1.1 Cultuur en erfgoed

Wat willen we bereiken?

Kunst, cultuur en erfgoed bepalen én versterken de identiteit van onze gemeente. We koesteren onze tradities, waarderen ons erfgoed en behouden de unieke karakteristieken van onze drie dorpskernen. We willen ontmoeting en activiteiten in alle dorpskernen stimuleren. Gemeenschapshuizen hebben daarbij een centrale rol.

We stimuleren een breed en toegankelijk cultuuraanbod voor iedereen. Alle kinderen en jongeren moeten kunnen meedoen aan culturele activiteiten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Alle inwoners hebben toegang tot een breed en gevarieerd aanbod van kunst en cultuur.
- In Dongen, ’s Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart hebben inwoners voldoende mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en deel te nemen aan culturele en maatschappelijke activiteiten.
- Kinderen en jongeren kunnen deelnemen aan culturele activiteiten, ongeacht de financiële situatie van hun ouders.
- Het cultuurhistorisch erfgoed en de identiteit van de drie dorpskernen blijven behouden en zijn zichtbaar in de ontwikkeling van onze gemeente.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen een Cultuurnota op.	2027
We maken een vaste beheerder in De Geubel mede mogelijk door vanaf 2027 een aanvullende subsidie te verstrekken aan Stichting De Geubel.	Inwerkingtreding en uitvoering per 2027
We stellen een verbeterplan voor ontmoetingsplekken in de drie dorpskernen op, op basis van het uitgevoerde onderzoek naar het bestaande aanbod, het gebruik en de geconstateerde knelpunten.	Q4 2027
We evalueren in 2026 de huidige afspraken rondom Cultuurhuis De Cammeleur. Op basis van de evaluatie beoordelen we de toekomstige positionering en werken we, waar nodig, nieuwe subsidie-, samenwerkings- en huurafspraken uit.	Q4 2027

We adviseren over de aanwijzing van de streekomroep vanaf 2028 en afbouw van de gemeentelijke subsidierelatie met de zendgemachtigde.	Q2 2027
We leveren een regionaal meerjarenplan bibliotheekwerk 2027–2032 op en leggen samenwerkingsafspraken tussen Theek 5 en de deelnemende gemeenten.	Q3 2027
We verkennen de mogelijkheden om kunst- en cultuureducatie voor jongeren in het voortgezet onderwijs te versterken, waarbij ook de subsidieafspraken met Het KunstPodium worden betrokken.	Q4 2027
We laten kinderen laagdrempelig kennismaken met culturele en creatieve activiteiten via Sjors Creatief. (zie ook onder 2.3 sport en bewegen).	Doorlopend
We vergroten de bekendheid van het Kindpakket en de Meedoenregeling.	Doorlopend
We stellen een Programma Cultureel Erfgoed op.	2027
We onderzoeken hoe we het oude gedeelte van de gemeentelijke begraafplaats in ’s Gravenmoer kunnen preserveren, bijvoorbeeld door het aan te wijzen als monument.	Q2-3 2027

Beleidsrisico’s

- Demografische ontwikkelingen, vergrijzing, afnemende vrijwilligersinzet en teruglopende betrokkenheid bij cultuur, erfgoed en verenigingsleven kunnen het behoud van de identiteit van de drie dorpskernen en de onderlinge verbondenheid tussen inwoners onder druk zetten.

1.2 Evenementen en vrije tijd

Wat willen we bereiken?

De gemeente Dongen kent een rijk verenigingsleven. Dat willen we koesteren en ondersteunen. Onze stichtingen, verenigingen en vrijwilligers zijn de drijvende kracht van de samenleving. Vrijwilligers verdienen waardering voor het belangrijke werk dat zij doen. We geven stichtingen en verenigingen de ruimte om zich te ontwikkelen, samen te werken en vitale, toekomstbestendige organisaties te blijven. Daarbij hebben we oog voor knelpunten zoals huisvesting en onnodige regels die stichtingen en verenigingen onder druk kunnen zetten.

We willen een gastvrije gemeente zijn met een aantrekkelijk aanbod voor inwoners en bezoekers. Evenementen, recreatie en vrijetijdsbesteding dragen bij aan ontmoeting en de leefbaarheid en uitstraling van onze gemeente. Daarbij koesteren en versterken we ook de recreatieve plekken in het buitengebied, zoals het slagenlandschap rond ’s Gravenmoer en de ecologische verbindingszone.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Verenigingen en stichtingen in Dongen, ’s Gravenmoer en Klein-Dongen-Vaart zijn vitaal en kunnen, samen met vrijwilligers, hun maatschappelijke rol duurzaam blijven vervullen.
- Vrijwilligers, verenigingen en stichtingen worden goed ondersteund en ervaren zo min mogelijk regeldruk.

- Recreatie, evenementen en vrijetijdsbesteding dragen bij aan ontmoeting, leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van Dongen voor inwoners en bezoekers.
- De recreatieve en landschappelijke kwaliteit van het buitengebied blijft behouden en wordt waar mogelijk versterkt.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We ondersteunen het initiatief voor een verenigingshal op Tichelrijt III, waarbij besluitvorming over de realisatie plaatsvindt op basis van een door de initiatiefnemers op te stellen haalbare en dekkende businesscase voor zowel de realisatie als de exploitatie.	Actie in 2027 en realisatie in 2028
We stellen een plan van aanpak toekomstbestendige verenigingen op, waarin we ook aandacht besteden aan kansen en mogelijkheden voor verbeteringen op het gebied van duurzaamheid en toegankelijkheid en het vereenvoudigen van regels voor verenigingen en stichtingen.	2027
We ontwikkelen samen met vrijwilligers een passend aanbod aan ondersteuning en waardering, bijvoorbeeld in de vorm van trainingen en workshops.	Start 2027
We actualiseren het evenementenbeleid, zodat dit aansluit bij de huidige praktijk en behoeften van organisatoren, inwoners en ondernemers.	2027
We realiseren de Ecologische Verbindingszone Wildertse Arm	Q4 2027

Beleidsrisico's

- Vrijwilligers en bestuursleden hebben niet altijd voldoende tijd of specifieke expertise om verbeteringen door te voeren. Dit kan de vitaliteit van verenigingen en stichtingen beperken.
- Maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, een afname van het aantal vrijwilligers en veranderende behoeften van inwoners zetten de vitaliteit van verenigingen en stichtingen onder druk.
- Het verminderen van regeldruk moet in balans zijn met rechtmatigheid, veiligheid en uitvoerbaarheid.
- Gemeentelijke regels kunnen niet altijd worden vereenvoudigd vanwege landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Dongen is een sportieve gemeente. Sport en bewegen dragen bij aan gezondheid, ontmoeting en verbondenheid. Dat willen we voor al onze inwoners toegankelijk houden. Daarom zorgen we voor een breed aanbod aan sportvoorzieningen, goede faciliteiten voor sportverenigingen en voldoende mogelijkheden om te bewegen in de openbare ruimte. We zijn trots op de prestaties van onze Dongense sporters en zorgen ervoor dat niemand aan de kant hoeft te staan. In het bijzonder vinden we het belangrijk dat ieder kind de kans krijgt om een sport te beoefenen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners van de gemeente Dongen zijn gezonder en actiever door te sporten en te bewegen.

- Inwoners en verenigingen kunnen gebruikmaken van passende en toegankelijke sport- en beweegvoorzieningen.
- Sport is voor alle inwoners toegankelijk en bereikbaar, zeker voor kinderen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We brengen verschillende scenario's voor de rol en toekomst van zwembad De Vennen in beeld, zodat er ook op langere termijn duidelijkheid is. Op basis daarvan legt het college in 2028 een voorstel over de toekomst van het zwembad aan de gemeenteraad voor.	Start 2027
Samen met scholen, sportverenigingen en maatschappelijke partners, zoals Stichting Leergeld, vergroten we de bekendheid van financiële ondersteuningsmogelijkheden voor kinderen die willen sporten.	2027
Kinderen laagdrempelig laten kennismaken met sportieve activiteiten via Sjors Sportief.	Doorlopend
We zetten de vrijwilligersbonnen voort en ondersteunen vrijwilligersprijzen als blijk van waardering voor de inzet van vrijwilligers. Ook ondersteunen we initiatieven om Dongense sporters in het zonnetje te zetten.	Doorlopend

Beleidsrisico's

- Problemen in de planning als gevolg van externe druk, bijvoorbeeld doordat bepaalde vraagstukken urgenter zijn voor verenigingen.
- Beperkte financiële ruimte. Enkele onderdelen leiden mogelijk tot nieuwe, grote investeringsvraagstukken.
- Een passende vorm van sportwaardering vraagt samenwerking met sportverenigingen en andere partners. Wanneer deze samenwerking onvoldoende tot stand komt, kan de uitvoering onder druk komen te staan.

Programma-informatie

Beleidsindicatoren

Indicator	2024	2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aantal geregistreerde bezoeken van De Cammeleur	211.042	220.321	215.000	220.000
Klantwaardering Cultuurhuis De Cammeleur (wordt eens per 2 jaar gemeten)	6,9		7,0	
Aantal vrijwilligers dat deelneemt aan trainingen, netwerkbijeenkomsten, of workshops.		46	55	65
Aantal sportverenigingen dat gebruik maakt van een VOG beleid.	-	44%	52%	72%

Aantal sportverenigingen met een opgeleide Vertrouwens-contactpersoon (VCP)	-	72%	80%	88%

Indicator	2023/2024	2024/2025	2025/2026	Beoogd 2026/2027
Aantal inschrijvingen basisschoolleerlingen via Sjors Creatief.	175	44	217	230
Aantal cultuuraanbieders Sjors Creatief.	12	9	8	12
Aantal inschrijvingen basisschoolleerlingen via Sjors sportief.	716	259	486	500
Aantal sportaanbieders Sjors Sportief	22	20	28	30
Aantal cultuur, sport- en beweegaanbieders Max Vitaal.	-	27	39	42
Aantal unieke kinderen dat gebruik maakt van het Kindpakket cultuur.	9	17	21	20
Aantal unieke kinderen dat gebruikt maakt van het Kindpakket sport.	52	65	73	

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
110		**Cultuur & Erfgoed**	**892.578**	**37.052**	**835.467**	**65.283**	**786.094**	**37.283**	**786.157**	**37.283**	**786.212**	**37.283**
	0.10	Mutaties reserves										
	5.4	Musea	46.161		42.078		42.078		42.078		42.078	
	5.5	Cultureel erfgoed	14.830		42.830	28.000	14.830		14.830		14.830	
	5.6	Media	748.194	26.181	661.606	26.181	640.161	26.181	640.161	26.181	640.161	26.181
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	83.393	10.871	88.953	11.102	89.025	11.102	89.088	11.102	89.143	11.102
120		**Evenementen & Vrije tijd**	**1.832.266**	**414.393**	**2.032.620**	**446.776**	**2.109.412**	**446.776**	**2.031.720**	**446.776**	**2.051.082**	**446.776**
	0.10	Mutaties reserves		70.461		70.461		70.461		70.461		70.461
	1.2	Openbare orde en veiligheid										
	3.4	Economische promotie	236.139	12.500	209.809	12.500	212.361	12.500	212.416	12.500	212.454	12.500
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.545.919	309.866	1.729.340	328.953	1.712.580	328.953	1.734.833	328.953	1.754.157	328.953
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	50.208	21.566	93.471	34.862	184.471	34.862	84.471	34.862	84.471	34.862
130		**Sport & Bewegen**	**2.762.022**	**1.039.177**	**2.471.466**	**506.541**	**2.448.351**	**511.364**	**2.498.059**	**516.288**	**2.524.688**	**521.316**
	5.1	Sportbeleid en activering	589.037	392.076	337.195	152.076	292.195	152.076	292.195	152.076	292.195	152.076
	5.2	Sportaccommodaties	1.980.598	647.101	1.919.113	354.465	1.935.028	359.288	1.949.007	364.212	1.949.544	369.240
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	192.387		215.158		221.128		256.857		282.949	
Totaal programma			**5.486.866**	**1.490.622**	**5.339.553**	**1.018.600**	**5.343.857**	**995.423**	**5.315.936**	**1.000.347**	**5.361.982**	**1.005.375**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
110	Opstellen programma Cultureel Erfgoed	-28			
120	Budget opstellen Cultuurnota	-41			
120	Bijdrage Verenigingshal		-100		

120	Verhoogde bijdrage exploitatie Verenigingshal		-32	-32	-32
120	Bijdrage De Geubel (beheerder)	-30			
130	Opstellen accommodatiebeleid	45			

Ruimte en wonen

Kwaliteit van de leefomgeving centraal

2. Ruimte en wonen

Dongen moet een fijne en toegankelijke gemeente blijven om in te wonen, in elke fase van het leven. De druk op de woningmarkt vraagt om voldoende en passende woningen in alle drie de dorpskernen. Minstens zo belangrijk is een leefomgeving die groen, veilig en goed bereikbaar is.

Met dit programma werken we aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. We zorgen voor voldoende passende woningen, investeren in een groene, veilige en bereikbare openbare ruimte en houden daarbij de balans tussen bouwen en behouden. Zo blijven het dorpse karakter en de kwaliteit van onze leefomgeving behouden.

2.1 Wonen

Wat willen we bereiken?

Dongen moet een gemeente zijn waar inwoners hun hele leven willen én kunnen blijven wonen. We zorgen voor voldoende woningen in alle drie de dorpskernen, met een aanbod dat past bij verschillende levensfasen en woonwensen.

De druk op de woningmarkt is groot. Extra aandacht gaat uit naar starters, jonge gezinnen en inwoners die na hun studie willen terugkeren. Zij zijn belangrijk voor de toekomstige leefbaarheid en identiteit van onze dorpskernen. Tegelijkertijd willen we dat senioren zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen, dichtbij voorzieningen en sociale contacten.

Vanuit de Woondeal realiseren we tot 2030 in totaal zo'n 820 woningen, met een evenwichtige mix van betaalbare huur- en koopwoningen. Zo bouwen we aan veerkrachtige buurten. We breiden de gemeente uit en zetten in op nieuwe woonvormen en simpele regels. We houden ons aan de opdracht voor de bouw van sociale huurwoningen, zodat wonen bereikbaar blijft voor iedereen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- In de gemeente Dongen zijn voldoende woningen beschikbaar in alle drie de dorpskernen. We zetten daarbij in op zowel inbreiding- als uitbreidingslocaties. Waar mogelijk geven we voorrang aan inwoners met een sociale of economische binding met de gemeente Dongen.
- Het woningaanbod in de gemeente Dongen sluit aan op de (toekomstige) behoefte van de inwoners, waaronder starters, jonge gezinnen, terugkerende studenten en senioren.
- Wonen in de gemeente Dongen is bereikbaar voor verschillende inkomens, dankzij een evenwichtige mix van betaalbare woningbouw, waaronder sociale huur en koop en betaalbare huur en koop.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We maken de (woningbouw)ontwikkeling van de locatie De Vijf Turven (gefaseerd) planologisch mogelijk door het verlenen van omgevingsvergunning(en) voor (een) buitenplanse omgevingsplanactiviteit(en).	Start eind 2027, gereed eind 2028

We maken de (woningbouw)ontwikkeling van de locatie Berlagestraat planologisch mogelijk door het vaststellen van een wijziging van het omgevingsplan.	Eind 2027 (mogelijk begin 2028)
We stellen het omgevingsplan vast voor deelgebied 1 om voor 2032 te komen tot een gemeentedekkend omgevingsplan onder de Omgevingswet: • Deelgebied 1 Noord en Oost Dongen en De Beljaart	Q3 2027
We herontwikkelen de vrijkomende schoollocaties voor woningbouw door het verlenen van omgevingsvergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA): • Veld 40 • Grutterijstraat 22 en 27 (Wegwijzer en Springplank)	2027 verlenen
We voeren de vastgestelde gebiedsvisie Kloosteromgeving gefaseerd uit door het herontwikkelen van de voormalige schoollocatie Heilig Hart met woningen voor senioren (Mariaoord) door het verlenen van omgevingsvergunning met toepassing van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.	Q1 2027
We voeren de vastgestelde gebiedsvisie Glorieux gefaseerd uit door het vaststellen van het stedenbouwkundig plan.	Q4 2027
We stellen de gebiedsvisie Achter de Vennen vast met daarin de gebiedswaarden en de ontwikkelmogelijkheden opgenomen.	Q1/Q2 2027
We stellen de Volkshuisvestingsverordening vast ter uitvoering van de Wet versterking regie Volkshuisvesting.	2027
We stellen het Programma Volkshuisvesting vast ter uitvoering van de Wet versterking regie Volkshuisvesting.	Q2/Q3 2027
We evalueren de Verzilverlening en Stimuleringsregeling Toekomstgericht Wonen volgens raadsbesluit RB 25-19.	2027
De ontwikkelingen van het woningbouwprogramma blijven wij volgen met de woningbouwmonitor. Als deze goed is ingeregeld (data en dagelijks beheer), willen we de monitor ook ontsluiten met een publieksversie.	Q4 2027

Beleidsrisico's

- Op basis van de Woondeal dienen tot 2030 zo'n 820 woningen gerealiseerd te worden. In Dongen gaan we uit van het toevoegen van gemiddeld 130 woningen per jaar. In de periode 2026 – 2030 worden daarmee zo'n 650 woningen aan de voorraad toegevoegd. De Woondeal wordt daarmee niet gehaald. Echter de ontwikkeling aan de Berlagestraat loopt nog door na 2030 en zorgt voor een constante bouwstroom.
- Naast het realiseren van woningen dienen in de gemeente een bovengemiddeld voorzieningenniveau aanwezig te zijn. De voorzieningen dienen aan te sluiten bij de bevolkingsontwikkeling. Zie hiervoor ook thema Identiteit en verbondenheid.
- Bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties zijn we afhankelijk van landelijke ontwikkelingen, onder meer de langere doorlooptijd voor de aanleg van nutsvoorzieningen en stijgende bouwkosten. In Dongen hebben we binnen bestaand stedelijk gebied weinig last van beperkingen door stikstof bij de bouw. Bij uitbreidingslocaties is stikstof een punt van aandacht.

- Netcongestie kan de realisatie en planning van de woonopgave de komende jaren vertragen, doordat onvoldoende netcapaciteit aansluitingen van nieuwe woningen belemmert.
- Om locaties voor woningbouw geschikt te maken, worden ruimtelijke procedures doorlopen. Bij de ruimtelijke procedures zijn procesrisico's te benoemen, denk hierbij aan:
    - Vertraging door onverwachte tegenvallers of uitvoeren van eisen voortvloeiend uit diverse wet- en regelgeving;
    - Bezwaar- en/of beroepsprocedures;
    - Geen vaststelling van het omgevingsplan door de raad of vernietiging van het plan na een gerechtelijke procedure.
- Actief sturen op realisatie van gewenste woningtypes, in een vroeg stadium integraal een ontwikkeling bespreken met ketenpartners en aan de voorzijde en gedurende de procedure de goede dialoog voeren met omwonenden, zijn effectieve middelen om de risico's te beperken.
- Werken met de Omgevingswet (vanaf 1 januari 2024):
    - Zorgen dat het gemeentedekkend omgevingsplan (één integraal plan dat alle regels van een gemeente voor de fysieke leefomgeving bevat), tijdig gereed is: voor 1 januari 2032.
    - De processen zowel intern als met externe partners inrichten en afstemmen.
    - ICT blijft landelijk in ontwikkeling om functionaliteit, stabiliteit en gebruiksvriendelijkheid te verbeteren.
- Mogelijke vertraging in processen en inhoudelijke onduidelijkheid (eigen maken van en leren werken met de nieuwe wet). Deze risico's proberen we te beperken door gezamenlijk op te trekken met regiogemeenten en ketenpartners, met ondersteuning van VNG en externe adviseurs. Door ontwikkelingen in een afzonderlijk hoofdstuk van het omgevingsplan onder te brengen, kunnen deze doorgang vinden zonder dat er interferentie plaatsvindt met het op te stellen gemeentedekkend omgevingsplan.

2.2 Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Dongen moet een fijne en toegankelijke gemeente blijven om in te wonen, voor jong en oud. We zorgen voor een schone, veilige en groene leefomgeving waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten, zich veilig kunnen verplaatsen en kunnen genieten van hun buurt of wijk. We behouden en versterken onze groenvoorzieningen met voldoende bomen en ruimte voor biodiversiteit.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners van de gemeente Dongen wonen in een groene, gezonde en veilige buurt.
- De openbare ruimte in de gemeente Dongen is zo ingericht dat ontmoeten en bewegen wordt gestimuleerd.
- De gemeente Dongen is een groene gemeente, met voldoende bomen en ruimte voor biodiversiteit.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?

We stellen samen met waterschap Brabantse Delta de Integrale visie De Donge door Dongen op.	Q2 2027
We stellen kwaliteitsnormen op voor biodiversiteit bij inbreidings- en uitbreidingslocaties en herinrichtingen.	2027
We brengen de aanwezigheid van invasieve exoten in de gemeente Dongen in kaart en stellen een plan van aanpak op voor bestrijding en beheersing, bijvoorbeeld van de eikenprocessierups en de Aziatische hoornaar.	2027
We starten de planvorming voor de groen-blauwe zone ten noorden van wijk Biezen op. Enerzijds door het realiseren van waterberging en anderzijds een plan van aanpak voor de inrichting van de overige gronden voor klimaatbestendige en groene leefomgeving.	Q4 2027
We stellen samen met de gemeente Oosterhout een Integraal Landschapsontwikkelingsplan op voor het buitengebied tussen Oosterhout-Oost en Dongen.	Q4 2027/ begin 2028

Beleidsrisico's

- Het doorlopen van een zorgvuldig participatieplan bij het opstellen van een visie en/of een integraal landschapsontwikkelingsplan kan meer tijd in beslag nemen dan vooraf geraamd. Hierdoor kan de vaststelling op een later moment plaatsvinden.

2.3 Mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

Dongen moet een goed bereikbare gemeente zijn voor iedereen: te voet, met de fiets, openbaar vervoer of Verkeersveiligheid moet in de praktijk merkbaar zijn in alle dorpskernen, wijken en straten. Iedereen moet zich veilig kunnen voelen in het verkeer.
We zorgen voor een samenhangend netwerk van goed onderhouden voetpaden, fietspaden en wegen, zodat de basis op orde is. We beperken de overlast voor de inwoners bij onderhoudsprojecten. Ook kijken we samen met inwoners naar verbeteringen in hun directe omgeving.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- De gemeente Dongen is goed bereikbaar (van, naar en binnen).
- Inwoners van de gemeente Dongen voelen zich veilig in het verkeer.
- Inwoners van de gemeente Dongen kunnen gebruikmaken van goed onderhouden voetpaden, fietspaden en wegen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen in 2027 het Programma mobiliteit vast.	2027
We verkennen deelname aan een gezamenlijk regionaal netwerk voor deeltweewielers met omliggende gemeenten.	2027

We werken het ontwerp uit voor de reconstructie van de Eindsestraat binnen de bebouwde kom, gericht op een verbeterde verkeersveiligheid en een inrichting die beter aansluit bij de functie van de weg.	2027
We werken het ontwerp uit voor de reconstructie van de Wielstraat, als onderdeel van het verkeersplan 's Gravenmoer, gericht op een verbeterde verkeersveiligheid.	2027
We werken het ontwerp uit voor de reconstructie van de Waspikseweg, als onderdeel van het verkeersplan 's Gravenmoer, gericht op een verbeterde verkeersveiligheid.	2027

Beleidsrisico's

- Voor de aanleg van de provinciale weg N629 zijn we afhankelijk van landelijke wet- en regelgeving en beleid van de provincie. Deze factoren bepalen voor een groot deel of er binnen afzienbare tijd een doorstart kan worden gemaakt met de plannen voor een nieuw tracé N629. Als dit positief uitvalt, zullen de onderzoeken waarvan de houdbaarheid is verstreken, opnieuw moeten worden uitgevoerd met eventueel nieuwe consequenties.

Programma-informatie

Indicatoren

Indicator					
Nieuwe woningen planologisch mogelijk gemaakt (onherroepelijk)	Aantal nieuwbouwwoningen die planologisch mogelijk zijn gemaakt (plan onherroepelijk) verdeeld in sociale huur, betaalbaar en duur				
		2023	**2024**	**2025**	**2026**
	duur	40	14	33	N.n.b.
	betaalbaar,	260	23	43	N.n.b.
	waarvan sociale huur	115	0	0	N.n.b.
Opgeleverde woningen (gereed gemeld) – aantal	Aantal opgeleverde woningen op basis van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen				
		2023	**2024**	**2025**	**2026**
	duur	23	72	20	19
	betaalbaar,	21	188	4	4
	waarvan sociale huur	12	116	0	0
Opgeleverde woningen (gereed gemeld) procentueel	Procentuele verdeling opgeleverde woningen op basis van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen				
		2023	**2024**	**2025**	**2026**
	duur	52%	29%	83%	83%
	betaalbaar,	21%	27%	17%	17%
	waarvan sociale huur	27%	44%	0%	0%

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
210		**Wonen**	**9.116.005**	**7.670.062**	**14.411.270**	**13.547.176**	**14.024.754**	**12.722.569**	**14.032.345**	**12.722.569**	**14.049.935**	**12.722.569**
	0.10	Mutaties reserves				30.000						
	8.1	Ruimte en leefomgeving	999.548	31.500	865.913	31.500	836.954	31.500	827.995	31.500	829.036	31.500
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.930.457	7.638.562	13.377.220	13.485.676	13.010.671	12.691.069	13.022.729	12.691.069	13.034.787	12.691.069
	8.3	Wonen en bouwen	186.000		168.137		177.129		181.621		186.112	
220		**Leefomgeving**	**7.100.937**	**483.398**	**7.346.897**	**453.398**	**7.538.005**	**453.398**	**7.706.827**	**453.398**	**8.004.064**	**453.398**
	0.10	Mutaties reserves										
	2.1	Verkeer en vervoer	3.113.214	80.595	3.197.348	130.595	3.331.837	130.595	3.562.399	130.595	3.859.900	130.595
	2.5	Openbaar vervoer	100.520		90.075		90.075		90.075		90.075	
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.412.095	266.855	3.481.800	186.855	3.512.075	186.855	3.449.897	186.855	3.449.275	186.855
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie					20.000		20.000		20.000	
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	151.876	135.948	157.661	135.948	164.005	135.948	164.443	135.948	164.801	135.948
	8.3	Wonen en bouwen	323.232		420.013		420.013		420.013		420.013	
230		**Mobiliteit & Bereikbaarheid**	**678.954**	**30.712**	**684.484**	**32.212**	**670.321**	**32.212**	**659.397**	**32.212**	**619.224**	**32.212**
	2.1	Verkeer en vervoer	678.954	29.262	684.484	29.262	670.321	29.262	659.397	29.262	619.224	29.262
	2.2	Parkeren		1.450		2.950		2.950		2.950		2.950
Totaal programma			**16.895.896**	**8.184.172**	**22.442.651**	**14.032.786**	**22.233.080**	**13.208.179**	**22.398.569**	**13.208.179**	**22.673.223**	**13.208.179**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
210	Budget opstellen Landschapsvisie	-30			
210	Onttrekking Reserve Realisatie Stimulans ter dekking Kosten Landschapsvisie	30			
210	Stofkam: verlagen budget Omgevingswet. Incidentele kosten Omgevingswet worden gedekt uit de reserve.	150	150	150	150
210	Stofkam: verhogen diverse opbrengsten	35	35	35	35
220	Stofkam: verlagen budget openbare verlichting op basis van onderschrijdingen in voorgaande jaren.	50	50	50	50
220	Inventarisatie invasieve soort	-10			
220	Regionale uitrol deeltweewielers	-5	-5	-10	
220	Buurtinitiatieven		-20	-20	-20
230	Propositie openbaar vervoer	-15			
230	Opstellen mobiliteitsplan	-10			

Klimaat en energie

Op een duurzame manier vergroenen

3. Klimaat en energie

Het klimaat verandert, de druk op ons energiesysteem neemt toe en grondstoffen worden schaarser. Dat raakt onze leefomgeving, ons buitengebied en de manier waarop we met water en energie omgaan. Deze opgaven vragen nu al om keuzes, niet pas in de toekomst.

In dit programma zetten we in op een gemeente die voorbereid is op deze opgaven: realistisch, betaalbaar en samen met inwoners en ondernemers. We zetten in op een toekomstbestendig energiesysteem, meer hergebruik van grondstoffen en een leefomgeving die bestand is tegen hitte, droogte en wateroverlast. Daarbij heeft de gemeente zelf ook een voorbeeldfunctie: wat we van anderen vragen, doen we zelf ook.

3.1 Toekomstbestendig energiesysteem

Wat willen we bereiken?

Duurzaamheid is een van de belangrijkste opgaven voor de gemeente Dongen. We streven naar een energietransitie die realistisch, betaalbaar en toegankelijk is voor alle inwoners en ondernemers.

Dit doen we niet alleen. We werken nauw samen met onze partners in de regio en met onze lokale energiecoöperatie. We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en bedrijven.

We werken toe naar een toekomstbestendig energiesysteem voor 2050, waarbij we stap voor stap keuzes maken over hoe wijken en buurten van het gas afgaan, hoe we bijdragen aan de opwek van duurzame energie en hoe we zorgen voor voldoende en betaalbare laadmogelijkheden voor elektrische voertuigen. Netcongestie vormt nu een concrete belemmering en we werken aan het wegnemen daarvan.

Tegelijkertijd heeft de gemeente zelf een duidelijke voorbeeldfunctie. Als we van inwoners en ondernemers verwachten dat zij stappen zetten, dan moeten we dat zelf ook doen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners en ondernemers in de gemeente Dongen kunnen rekenen op de inzet van de gemeente voor betaalbare en betrouwbare energie.
- Alle wijken en buurten in de gemeente zijn in 2050 van het gas af.
- Inwoners en ondernemers profiteren van lokaal opgewekte duurzame energie.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen een warmteprogramma vast	Uiterlijk 31 december 2027
We onderzoeken samen met de regio hoe we het Energiehuis kunnen vormgeven	2027
We evalueren de Lokale Aanpak Isolatie en onderzoeken of en hoe we deze na afloop kunnen voortzetten, eventueel met inzet van eigen middelen.	2027
We herijken het beleidsplan energiearmoede	2027
We onderzoeken de haalbaarheid van een energiehub op bedrijventerrein Tichelrijt	2027

We stellen normen op voor netbewust bouwen en ontwerpen	2027
We stellen een integrale laadvisie op	2027
We bouwen voort op het onderzoek naar een energieknooppunt op bedrijventerrein De Wildert. In 2027 werken we toe naar een gebiedsaanpak voor de verdere ontwikkeling.	2027
Voorbereidingen om te komen tot een Soortenmanagementplan (SMP)	September 2027

Beleidsrisico's
Er komt mogelijk (nog) meer nadruk te liggen op isolatie en verduurzaming van bestaande woningen. Dit om de impact van de stijgende energieprijzen te verzachten. Tegelijkertijd kan de verduurzaming van bestaande woningen moeilijkheden ondervinden door het nieuwe prioriteringskader dat gehanteerd wordt voor het toekennen van capaciteit op het elektriciteitsnet. Dit kan invloed hebben op het installeren van warmtepompen of de aanschaf van een elektrisch voertuig. Ook het ontbreken van een vastgesteld SMP voor de gemeente Dongen kan leiden tot vertraging van de verduurzamingsopgave voor gebouwen.

3.2 Circulariteit

Wat willen we bereiken?
De gemeente Dongen werkt toe naar een samenleving waarin we minder afval produceren en grondstoffen zoveel mogelijk hergebruiken. We blijven inzetten op het recyclen van huishoudelijk afval. Momenteel zitten we al boven de Europese norm en dat willen we zo houden.

Afvalscheiding begint bij bewustwording en gemak. We willen dat inwoners weten waarom het loont om afval te scheiden en dat ze dit makkelijk kunnen doen. We werpen geen financiële drempels op en daarom willen we ook niet dat inwoners betalen per kilo restafval (Diftar).

De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. Bij inkoop, aanbesteding en eigen projecten kiezen we waar mogelijk voor circulaire en duurzame alternatieven.
We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners en ondernemers in de gemeente Dongen produceren minder afval en hergebruiken meer grondstoffen.
- Inwoners van de gemeente Dongen kunnen hun afval makkelijk scheiden, zonder daarvoor per kilo restafval te betalen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen een grondstoffenbeleidsplan op	Eerste helft 2027
We stellen normen op voor het aandeel hergebruikte en biobased materialen in gemeentelijke GWW- en bouwprojecten	2027

Beleidsrisico's
Landelijke wet- en regelgeving
De uitvoering van het grondstoffenbeleid is mede afhankelijk van landelijke wet- en regelgeving, producentenverantwoordelijkheid en ontwikkelingen op de grondstoffenmarkt. Wijzigingen hierin kunnen gevolgen hebben voor de wijze van inzameling, verwerking en de kosten van afvalbeheer.

Gedrag en samenwerking
Het behalen van de doelstellingen is mede afhankelijk van de inzet van inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Wanneer afvalscheiding, hergebruik van grondstoffen en de ontwikkeling van circulaire initiatieven achterblijven, kan dit de voortgang van de circulaire ambities en de recyclingresultaten beïnvloeden.

3.3 Klimaat en water

Wat willen we bereiken?
De gemeente Dongen moet bestand zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. Hitte, droogte en extreme neerslag stellen ons voor concrete uitdagingen in bijvoorbeeld de openbare ruimte, bij woningen en in het buitengebied. We anticiperen daarop en nemen waar mogelijk nu al maatregelen.

We streven naar een watersysteem in balans: wateroverlast én droogte voorkomen we door slim om te gaan met regenwater. We willen daarnaast dat schoon water in de bodem terecht komt en niet in het riool. In het buitengebied werken we samen met boeren, waterschap en andere partners aan een betere waterberging en een hogere kwaliteit van water en bodem. Tegelijkertijd werken we aan een groenere en koelere leefomgeving. Bij hittegolven weten inwoners waar ze terechtkunnen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- De gemeente Dongen is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte en extreme neerslag.
- Het water en de bodem zijn van goede kwaliteit.
- De gemeente Dongen is groen, met voldoende schaduw om hittestress te beperken.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen samen met het waterschap en regio het Gemeentelijk Actieplan restopgave Kaderrichtleijn Water op	2027
We intensiveren het ontstenen van tuinen en de openbare ruimte en het afkoppelen van regenwater van het riool. Hiervoor stellen we een programma en communicatieaanpak op	2027
We stellen een lokaal hitteplan op	2027

Beleidsrisico's
Afhankelijkheid van externe partijen
De uitvoering van de klimaat- en wateropgaven is mede afhankelijk van de inzet en samenwerking met partners, zoals het waterschap, de provincie, agrariërs en andere grondeigenaren. Afstemming over maatregelen, grondgebruik en financiering kan invloed hebben op de planning en voortgang van de uitvoering.

Toenemende klimaatverandering
De effecten van klimaatverandering ontwikkelen zich sneller en onvoorspelbaarder dan eerder voorzien. Hierdoor kunnen aanvullende maatregelen en investeringen nodig zijn om wateroverlast, droogte en hittestress te beperken en de openbare ruimte en leefomgeving klimaatbestendig te houden.

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
310		**Toekomstbestendig energiesysteem**	**381.815**	**835.039**	**488.000**	**0**	**188.000**	**480.097**	**188.000**	**480.097**	**188.000**	**480.097**
	0.10	Mutaties reserves		82.350								
	6.3	Inkomensregelingen										
	7.4	Milieubeheer	381.815	752.689	488.000		188.000	480.097	188.000	480.097	188.000	480.097
320		**Circulariteit**	**4.017.894**	**4.465.188**	**4.004.056**	**4.586.803**	**4.107.412**	**4.676.822**	**4.101.629**	**4.668.656**	**4.099.861**	**4.666.558**
	2.1	Verkeer en vervoer	268.606	168.420	263.457	168.420	298.333	168.420	299.028	168.420	299.008	168.420
	7.3	Afval	3.749.288	4.296.768	3.740.599	4.418.383	3.809.079	4.508.402	3.802.601	4.500.236	3.800.853	4.498.138
330		**Klimaat & Water**	**3.568.212**	**2.825.828**	**3.761.793**	**2.938.381**	**3.996.568**	**3.129.097**	**4.456.923**	**3.686.085**	**4.596.044**	**3.873.494**
	0.10	Mutaties reserves	3.000	1.000	3.000	1.000	3.000	1.000	3.000	1.000	3.000	1.000
	7.2	Riolering	2.336.903	2.819.528	2.466.103	2.932.081	2.700.838	3.122.797	3.161.159	3.679.785	3.300.253	3.867.194
	7.4	Milieubeheer	1.228.309	5.300	1.292.690	5.300	1.292.730	5.300	1.292.764	5.300	1.292.791	5.300
Totaal programma			**7.967.921**	**8.126.055**	**8.253.849**	**7.525.184**	**8.291.980**	**8.286.016**	**8.746.552**	**8.834.838**	**8.883.905**	**9.020.149**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
320	Stofkam: verlagen budget flexpool op basis van onderschrijdingen in voorgaande jaren.	20	20	20	20

Werken en economie

Lokale meerwaarde creëren

4. Werk en economie

Dongen is in de eerste plaats een fijne woongemeente, met daarbinnen een sterk ondernemersklimaat. Van de kleine zelfstandige tot het middelgrote bedrijf: ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, levendige dorpskernen en een sterke gemeenschap. Ook het buitengebied biedt ruimte voor agrariërs die hun bedrijf willen verbreden, naast natuur en recreatie.

In dit programma werken we aan toekomstbestendige en duurzame bedrijventerreinen, aantrekkelijke winkelcentra en een gemeente die een actieve en betrouwbare partner is voor ondernemers. Daarbij kiezen we bewust voor bedrijvigheid die past bij de schaal en identiteit van Dongen, niet voor zware industrie of grootschalige distributie.

4.1 Werk en economie

Wat willen we bereiken?

De gemeente Dongen heeft een sterk ondernemersklimaat en dat willen we behouden en versterken. Een gezonde lokale economie begint bij ondernemers die ruimte krijgen om te groeien, te innoveren en te investeren. Van kleine ondernemer tot middelgroot bedrijf: zij zorgen voor werkgelegenheid, levendige dorpskernen en een sterke gemeenschap.

We werken aan toekomstbestendige, duurzame en goed bereikbare bedrijventerreinen. Hier is ruimte voor het midden- en kleinbedrijf in sectoren die bij onze gemeente passen. Zware industrie, datacentra en grootschalige distributiecentra passen hier niet bij.

Ook het buitengebied biedt economische kansen. We steunen jonge agrariërs, houden ruimte voor kleinschalige landbouw en bieden mogelijkheden voor bestaande en nieuwe businessmodellen. Zo kunnen we landbouw, recreatie, natuur en duurzaamheid verbinden op een manier die bij onze gemeente past.

Bovendien willen we de aantrekkelijke en levendige winkelcentra in Dongen en ’s Gravenmoer behouden en versterken. Deze centra moeten niet alleen functioneel zijn, maar ook uitnodigen tot ontmoeting en recreatie, met een gezonde mix van winkels, horeca en ontmoetingsplekken, zo min mogelijk leegstand, goede bereikbaarheid en gratis parkeren.

De gemeente is daarbij een actieve en betrouwbare partner die initiatieven van ondernemers helpt versterken en samenwerkt aan een sterk, duurzaam en toekomstgericht vestigingsklimaat. Daarbij zetten we in op een sterke samenwerking tussen ondernemers, ondernemersverenigingen en de gemeente, lokaal en regionaal via onder andere Hart van Brabant, SRBT en MidPoint Brabant.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Ondernemers die passen bij de schaal en identiteit van Dongen krijgen ruimte om te ondernemen, te groeien en te investeren. Een aantrekkelijk ondernemersklimaat stimuleert innovatie en versterkt de lokale economie. Minimaal behoudt bestaande bedrijven (bestand) en aantrekken bedrijven in de (regionale) speerpuntsectoren metaalindustrie, voedingsmiddelenindustrie en leer-, hout-, meubel- en machine-industrie.

- De bedrijventerreinen zijn toekomstbestendig, duurzaam en aantrekkelijk voor ondernemers. De beschikbare bedrijfskavels en -ruimte wordt ingezet voor bedrijven die bijdragen aan de economische structuur van Dongen.
- Het buitengebied biedt ruimte voor agrarische bedrijven, recreatie en nieuwe economische activiteiten die passen binnen het landschap en de omgeving.
- De centra van Dongen en 's Gravenmoer blijven aantrekkelijk voor inwoners, bezoekers en ondernemers, met een passend voorzieningenniveau en ruimte voor ontmoeting. Behoud van het huidige winkelbestand en voorzieningenniveau.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
Samen met ondernemers brengen we de knelpunten in de centra van Dongen en ’s Gravenmoer in beeld op het gebied van uitstraling, toegankelijkheid, bewegwijzering, vergroening en verblijfskwaliteit.	2027
We geven uitvoering aan het regionale ondernemersdienstverleningsprogramma "Onderneming Centraal".	Q1 2027
We gebruiken het nieuwe uitgifteprotocol bij de uitgifte van nieuwe bedrijfskavels aan de Daniëlsweg.	Doorlopend 2027
We verkennen samen met ondernemersverenigingen en andere betrokken partijen of een Ondernemersfonds meerwaarde heeft voor de gemeente Dongen en welke vorm daarbij passend is.	Q4 2027
We voeren het koopstromenonderzoek Noord-Brabant (onderzoek functioneren winkelcentra) uit.	Q2 2027

Beleidsrisico’s

- Netcongestie belemmert uitbreiding, verduurzaming en vestiging van bedrijven.
- Beperkte beschikbaarheid van geschikte bedrijfslocaties beperkt economische ontwikkeling.
- Onvoldoende draagvlak onder ondernemers kan samenwerking op bedrijventerreinen en in het centrum beperken.

Programma-informatie

Indicatoren

Indicator	Streefwaarde	2024	2025	Streefwaarde 2027
Tevredenheid ondernemers over gemeentelijke dienstverlening (ondernemerspeiling)	Stijgend	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Bedrijvenbestand (aantal bedrijven / aantal arbeidsplaatsen) (CBS, LISA, KvK)	Stijgend	Bedrijven: 2.910 Arbeidsplaat-sen: 10.680	Bedrijven: 3.000 Arbeidsplaatsen: 10.760	Bedrijven: 3.150 Arbeidsplaatsen: 10.900

Leegstand winkelpanden centrum Dongen en ’s Gravenmoer (CBS, Locatus)	Dalend	3,6%	3,2%	3%

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	**Taakveld**	**Omschrijving**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
410		**Werk & Economie**	**1.389.011**	**1.127.576**	**3.517.925**	**3.276.251**	**269.137**	**37.443**	**249.065**	**37.443**	**248.901**	**37.443**
	0.10	Mutaties reserves		4.000								
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.373.414	1.117.476	3.505.517	3.270.151	256.729	31.343	236.657	31.343	236.493	31.343
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	15.597	6.100	12.408	6.100	12.408	6.100	12.408	6.100	12.408	6.100
Totaal programma			**1.389.011**	**1.127.576**	**3.517.925**	**3.276.251**	**269.137**	**37.443**	**249.065**	**37.443**	**248.901**	**37.443**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
410	Ondernemersfonds Dongen (onderzoek + oprichting)	-15	-15		

Opgroeien en zorg

Samen gezond ontwikkelen

5. Opgroeien en zorg

In de gemeente Dongen kijken we naar elkaar om. We willen dat iedereen, van jong tot oud, kan meedoen en zich gesteund voelt wanneer dat nodig is.

In dit programma zetten we in op een goede start voor ieder kind, een stevig vangnet tegen armoede en schulden en zorg en ondersteuning die dichtbij, persoonlijk en toegankelijk is. Daarbij bouwen we voort op de sociale basis: de kracht van familie, buren, scholen en vrijwilligers in de eigen omgeving.

5.1 Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?

In de gemeente Dongen laten we niemand vallen, we zijn een gemeenschap die naar elkaar omziet. We bouwen aan een sterk vangnet van sociale zekerheid, waarin elkaar helpen centraal staat. Binnen het armoedebeleid blijft een belangrijke rol weggelegd voor lokale partners en initiatieven. Samen kunnen we armoede en schulden terugdringen en zo veel als mogelijk voorkomen.

We ondersteunen inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving, bij voorkeur via betaald werk en wanneer dat niet mogelijk is via een andere passende maatschappelijke bijdrage, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk. We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Armoede en schulden onder inwoners van de gemeente Dongen worden zo veel als mogelijk voorkomen en waar nodig teruggedrongen.
- Inwoners van de gemeente Dongen doen mee, via passend werk of een andere maatschappelijke bijdrage.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We evalueren het gemeentelijk noodfonds en andere maatwerkregelingen.	2027
De effectiviteit en het bereik van het armoedefonds verbeteren op basis van een evaluatie.	2027

Beleidsrisico's

- Stijgende kosten van levensonderhoud kunnen leiden tot meer inwoners met armoede en schulden, waardoor de vraag naar ondersteuning toeneemt.
- Een economische terugval of een hogere instroom in de bijstand kan leiden tot hogere uitkeringslasten dan de rijksvergoeding dekt.
- De groei van het aantal inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kan de uitstroom naar werk beperken en de druk op de gemeentelijke begroting vergroten.

5.2 Educatie en ontwikkeling

Wat willen we bereiken?
In onze gemeente groeien kinderen op in een fijne gemeente met goede voorzieningen, waar ieder kind en iedere jongere dezelfde kansen krijgt om te leren, zich te ontwikkelen en mee te doen.

We zorgen voor een kansrijke start die begint bij de eerste levensjaren. Mede daarom kiezen we bewust voor kindcentra die verankerd zijn in de samenleving. Kinderen kunnen daar leren, en hun talenten ontdekken. Ze krijgen er kansen en kunnen oefenen in goed burgerschap. Dongense kinderen moeten in de gemeente hun basis- en voortgezet onderwijs kunnen volgen, waarna ze hier ook kennis kunnen maken met de arbeidsmarkt.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- Kinderen en jongeren in de gemeente Dongen krijgen passende kansen om te leren, zich te ontwikkelen en mee te doen, vanaf de eerste levensjaren om kansengelijkheid te vergroten.
- Inwoners beschikken over een passend aanbod van basis- en voortgezet onderwijs binnen de gemeente.
- Jongeren in de gemeente Dongen krijgen tijdens hun schooltijd de kans om kennis te maken met het lokale bedrijfsleven.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We herijken de onderwijsvisie in een Lokale Educatie Agenda.	2027
We herijken het beleid voor- en vroegschoolse educatie, dat loopt tot en met 2027.	2027
We herzien de richtlijn vergoeding eigen bijdrage kosten kinderopvang en herzien richtlijn kosten kinderopvang op grond van Sociaal Medische Indicatie (SMI) om kansengelijkheid te vergroten.	2027
We stellen een integraal huisvestingsplan onderwijs op. Hierin geven we richting aan de ontwikkeling van gezonde en duurzame kindcentra met een doorgaande ontwikkellijn voor kinderen van 0 tot 13 jaar.	December 2027

Beleidsrisico's
- Onzekerheid over toekomstige Rijksfinanciering kan gevolgen hebben voor onderwijshuisvesting en onderwijsachterstandenbeleid.
- Landelijke ontwikkelingen in de kinderopvang kunnen leiden tot een tekort aan opvangcapaciteit en huisvesting.
- Beperkte capaciteit bij kinderopvang, onderwijs en maatschappelijke partners kan de uitvoering van preventie en vroegsignalering belemmeren.

5.3 Jeugd en gezin

Wat willen we bereiken?
We willen dat iedereen mee kan doen in de gemeente Dongen, ongeacht de thuissituatie of achtergrond. Rondom het gezin en kind werken we de komende periode aan een sterke pedagogische basis.

Samen met scholen, sportverenigingen, jongerenwerk en andere lokale organisaties zetten we in op preventie en het vroeg signaleren van problemen. Daarbij is aandacht voor zowel de mentale als fysieke gezondheid van jongeren belangrijk. Ook voor jongeren die (dreigen) uit te vallen op school, zoeken we actief naar passende ondersteuning.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Kinderen in de gemeente groeien gezond, kansrijk en met vertrouwen op, ongeacht hun thuissituatie of achtergrond.
- Problemen bij jongeren, zowel mentaal als fysiek, worden voorkomen of vroeg gesignaleerd, zodat zij niet meer ondersteuning nodig hebben dan nodig, het liefst vanuit de eigen omgeving.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We werken aan een integraal plan om de pedagogische basis rondom gezin en kind te versterken.	2027
We brengen in beeld welke mogelijkheden er zijn om beter te sturen op de kosten van de jeugdhulp en stellen hiervoor in 2027 een plan van aanpak op. Op basis daarvan werken we een pakket aan maatregelen uit.	2027
Samen met het Cambreur College werken we een passende aanpak uit voor jongeren die dreigen uit te vallen op school.	2027
We stellen een plan op voor de financiering van Stronk als (innovatieve) jeugdwerkplaats. Hierbij sluiten we, waar mogelijk, aan bij wat nog ontbreekt vanuit de plannen voor het versterken van de pedagogische basis en het voorkomen van schooluitval op het Cambreur College.	2027

Beleidsrisico's

- Overbelasting partners: Scholen, verenigingen en jongerenwerk kunnen onvoldoende capaciteit hebben om preventie en vroegsignalering goed uit te voeren.
- Door de toenemende vraag naar jeugdhulp bestaat het risico dat capaciteit en budget steeds meer worden ingezet voor acute en specialistische hulp, waardoor minder ruimte ontstaat voor preventie en vroegsignalering. Dit kan de beheersing van de jeugdhulpkosten en het voorkomen van zwaardere zorg bemoeilijken.

5.4 Zorg en ondersteuning

Wat willen we bereiken?

In de gemeente Dongen blijven we werken aan een sterke sociale basis. We vinden het belangrijk dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en actief mee kunnen doen. Als hierbij ondersteuning nodig is moet dit dichtbij, bereikbaar en persoonlijk zijn. Daarom kijken we eerst samen naar wat iemand zelf kan, met hulp van familie, buren of vrijwilligers. Wanneer extra hulp nodig is, moet de gemeente er zijn als betrouwbaar vangnet. We hebben daarbij aandacht voor alle levensfasen van jongeren die een steuntje in de rug nodig hebben tot ouderen die prettig en veilig in hun eigen omgeving willen blijven wonen. Zorg en ondersteuning moeten goed geregeld, betaalbaar en toegankelijk blijven voor iedereen die het nodig heeft.

De vele vrijwilligers en maatschappelijke organisaties in de gemeente zijn onmisbaar voor onze gemeenschap. Zij kennen onze inwoners en weten wat er speelt in de wijken en

dorpskernen. Daarom blijven we lokale initiatieven ondersteunen en waarderen we de mensen die zich iedere dag inzetten voor anderen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners van de gemeente Dongen blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen en actief meedoen, met hulp van familie, buren of vrijwilligers.
- Inwoners van de gemeente Dongen die er zelf, met hun eigen netwerk, niet uitkomen, krijgen ondersteuning die dichtbij, persoonlijk en toegankelijk is.
- De gemeente stimuleert en faciliteert lokale initiatieven, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties die passen binnen het beleid van de gemeente.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We evalueren het uitvoeringsplan Sociale Basis halfjaarlijks, startend in het derde kwartaal van 2026. Daarnaast stellen we ieder halfjaar een monitoringsdocument op voor de opgave sociale basis.	(half)jaarlijks
We evalueren hoe dementievriendelijk de gemeente Dongen is als tussenstap in het vierjarige certificeringstraject. Op basis daarvan werken we verder aan het opnieuw behalen van het certificaat.	Q4 2027
We zetten een communicatiecampagne op om inwoners te stimuleren zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen in de samenleving. Daarbij brengen we ook regelingen die bijdragen aan bestaanszekerheid beter onder de aandacht.	2027
We ontwikkelen het Stevig Lokaal Jeugd Team door tot een breed Stevig Lokaal Team voor inwoners van 0 tot 100+ jaar.	2027
We herzien de ondersteuning van mantelzorgers en bekijken hoe de mantelzorgwaardering het beste kan worden vormgegeven.	2027
We zetten een sociale kaart op met algemene voorzieningen in de gemeente, zodat inwoners zelf of met hulp van hun netwerk kunnen onderzoeken welke ondersteuning bij hun hulpvraag past.	2027
We onderzoeken of de duur van Wmo-beschikkingen beter kan worden afgestemd op de aard en intensiteit van de hulpvraag,	2027

Beleidsrisico's

- Een afname van het aantal vrijwilligers en mantelzorgers kan de sociale basis verzwakken.
- Onzekerheid over de landelijke hervorming van de Wmo, waaronder de eigen bijdrage en huishoudelijke hulp, kan gevolgen hebben voor de uitvoering en de gemeentelijke financiën.

5.5 Publieke gezondheid

Wat willen we bereiken?

In de gemeente Dongen zorgen we goed voor elkaar. We willen dat inwoners zo lang mogelijk gezond en actief kunnen blijven meedoen. Om dat te bereiken zetten we sterk in op preventie, zodat (zwaardere) zorg zoveel mogelijk kan worden voorkomen. Daarbij kijken we niet alleen naar lichamelijke gezondheid, maar ook naar het sociale en mentale welzijn van

onze inwoners, zoals eenzaamheid. Samen met scholen, sportverenigingen, vrijwilligersorganisaties en andere lokale partners stimuleren we het maken van gezonde keuzes.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners van de gemeente Dongen behouden en versterken hun fysieke gezondheid en blijven door preventieve ondersteuning en een actieve leefstijl zo lang mogelijk gezond en zelfredzaam.
- Inwoners versterken hun mentale gezondheid, veerkracht en sociale verbondenheid, waardoor zij actief kunnen deelnemen aan de samenleving en een sterk en een stek sociaal netwerk ervaren.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We stellen een lokaal preventiebeleid op om inwoners te stimuleren tot een gezonde leefstijl, gezondheidsrisico's vroegtijdig vermindert en bijdraagt aan het langer gezond en zelfredzaam blijven van inwoners.	2027
We maken samen met maatschappelijke partners een plan voor de inzet van combinatiefunctionarissen, onder meer via de Brede Regeling Combinatiefuncties.	2027
We voeren de regionale werkagenda van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) uit, gericht op het versterken van preventie en het bevorderen van samenwerking tussen zorg en welzijn	2027
We intensiveren extra handhavingsinterventies om alcoholgebruik, met name onder jongeren, terug te dringen en daarmee gezondheidsproblemen en maatschappelijke gevolgen van problematisch alcoholgebruik te voorkomen.	2027

Beleidsrisico's

- Toenemende eenzaamheid en mentale gezondheidsproblemen kunnen leiden tot een grotere druk op voorzieningen en maatschappelijke ondersteuning. Het risico bestaat dat het beleid onvoldoende aansluit bij de behoeften en praktijk van inwoners.

Programma-informatie

Indicatoren

Indicator	2022	2023	2024	2025
Percentage jeugdigen met jeugdhulp, 0 t/m 18 jaar	16,4%	15,4%	14,3%	15,4%
Aantal unieke cliënten met een voorziening Wmo Begeleiding	398	424	451	481
Aantal unieke cliënten met een voorziening hulp bij huishouden	862	855	897	891
Tevredenheidscijfer KTO Dorpsteam	-	-	-	8.3

Aantal afgeronde trajecten van het Dorpsteam waarbij de doelen behaald zijn	-	-	151	152
Doorgeleiding cliënten Dorpsteam naar geïndiceerde zorg	-	-	13	14

We werken momenteel aan een nieuwe opdracht voor het Dorpsteam inclusief nieuwe KPI's. Deze kunnen we nu niet noemen maar zullen bij het volgende P&C product opgenomen worden.

Onderwijs				
Absoluut verzuim (Aantal meldingen per 1.000 leerlingen t/m leerjaar 2022/2023)	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.			
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
	9,0	5,2	7	4
Relatief verzuim (Aantal meldingen)	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig is. Procesverbaal is opgemaakt.			
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
	8	13	12	0
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) % deelnemers aan het VO en mbo-onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.			
	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
	1,8%	1,8%	1,5%	1,71%
Deelnemers kunst- en cultuureducatie via school	Aantal keer dat basisschoolleerlingen via inschrijving op Sjors Creatief heeft deelgenomen aan kunst- en cultuur educatieve activiteiten.			
	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Okt – dec 2025
	123	169	44	154

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	**Taakveld**	**Omschrijving**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
510		**Bestaanszekerheid**	**13.338.839**	**7.237.737**	**13.387.336**	**7.237.737**	**13.187.336**	**7.237.737**	**13.187.336**	**7.237.737**	**13.189.202**	**7.237.737**
	0.10	Mutaties reserves			200.000							
	6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd										
	6.3	Inkomensregelingen	10.800.492	7.237.737	10.607.170	7.237.737	10.607.170	7.237.737	10.607.170	7.237.737	10.607.170	7.237.737
	6.4	WSW en beschut werk	1.555.688		1.582.205		1.582.205		1.582.205		1.582.205	
	6.5	Arbeidsparticipatie	982.659		997.961		997.961		997.961		999.827	
520		**Educatie & Ontwikkeling**	**4.143.313**	**663.015**	**4.541.417**	**583.430**	**4.727.116**	**583.430**	**5.045.330**	**583.430**	**5.315.641**	**583.430**
	4.1	Openbaar basisonderwijs	13.917		15.049		15.049		15.049		15.049	
	4.2	Onderwijshuisvesting	1.616.455	50.556	2.091.296	66.430	2.276.927	66.430	2.596.092	66.430	2.866.374	66.430
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.512.941	612.459	2.435.072	517.000	2.435.140	517.000	2.434.189	517.000	2.434.218	517.000
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie										
530		**Jeugd & Gezin**	**10.073.459**	**3.000**	**10.526.388**	**3.000**	**10.526.403**	**3.000**	**10.626.413**	**3.000**	**10.626.416**	**3.000**
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	39.840	3.000	42.132	3.000	42.147	3.000	42.157	3.000	42.160	3.000
	6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	456.744		455.654		455.654		455.654		455.654	
	6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	7.778.532		8.230.259		8.230.259		8.330.259		8.330.259	
	6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	860.259		860.259		860.259		860.259		860.259	
	6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	296.084		296.084		296.084		296.084		296.084	
	6.821	Jeugdbescherming	273.877		273.877		273.877		273.877		273.877	
	6.822	Jeugdreclassering	99.123		99.123		99.123		99.123		99.123	
	6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	269.000		269.000		269.000		269.000		269.000	
540		**Zorg & Ondersteuning**	**12.489.074**	**1.223.204**	**12.528.835**	**269.503**	**12.422.755**	**565.503**	**10.896.192**	**565.503**	**10.866.700**	**565.503**
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.923.730		3.025.347		2.889.267		2.889.267		2.889.267	
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	906.092		1.216.459		1.246.459		996.459		996.459	
	6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.649.708	733.204	1.718.878	269.503	1.718.878	565.503	1.718.878	565.503	1.718.878	565.503
	6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	3.457.596		3.477.681		3.477.681		2.201.118		2.171.626	
	6.712	Begeleiding (WMO)	2.938.485	490.000	2.505.196		2.505.196		2.505.196		2.505.196	
	6.811	Beschermd wonen (WMO)	55.000		55.000		55.000		55.000		55.000	
	6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	558.463		530.274		530.274		530.274		530.274	
550		**Publieke gezondheid**	**1.832.945**	**308.449**	**2.050.311**	**247.188**	**2.020.274**	**247.188**	**1.970.215**	**247.188**	**1.968.156**	**247.188**
	7.1	Volksgezondheid	1.832.945	308.449	2.050.311	247.188	2.020.274	247.188	1.970.215	247.188	1.968.156	247.188
Totaal programma			**41.877.630**	**9.435.405**	**43.034.287**	**8.340.858**	**42.883.884**	**8.636.858**	**41.725.486**	**8.636.858**	**41.966.115**	**8.636.858**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
510	Verhogen budget begeleidingskosten (omvang doelgroep)	-75	-75	-75	-75
510	Vervallen budget St. Leergeld (toekomstige dekking via Spuk)	53	53	53	53
510	Dotatie reserve Transformatie Sociaal Domein	-200			
520	Eerste inrichting Biezenkring	-20			
530	Kostenontwikkeling Jeugdzorg	-575	-675	-775	-775
540	Uitvoeringsprogramma Sociale Basis	-250	-250		
540	Preventie experimenten	-30			
540	Bijdrage Stronk	-50			
540	Hogere baat eigen bijdrage Wmo	60	60	60	60
540	Stofkam: bijstelling budget HbH op basis van het werkelijke gebruik in voorgaande jaren.	100	100	100	100
540	Waardering vrijwilligers	-50	-50	-50	-50
550	Uitvoering preventiebeleid		-30	-30	-30
550	Opheffing taakstelling activiteitensubsidies	-50	-50		

Samenwerking en dienstverlening

Ondersteuning in lokaal eigenaarschap

6. Samenwerking en dienstverlening

Dongen is een zelfstandige gemeente die de kracht van de samenleving benut. Inwoners, ondernemers en verenigingen nemen initiatief en maken het verschil; de gemeente faciliteert en ondersteunt daarbij, zonder het over te nemen. Dat vraagt om een overheid die zichtbaar is in de dorpskernen en wijken, en die luistert naar wat er leeft.

In dit programma werken we aan een sterke organisatie en een heldere, toegankelijke dienstverlening, met ruimte voor lokaal eigenaarschap en samenwerking, lokaal en regionaal. Ook zorgen we voor een veilige gemeente, waarin inwoners zich daadwerkelijk veilig voelen. Dit doen we onder meer door toezicht te houden op de naleving van regels en gestelde kaders en, waar nodig, handhavend op te treden. Zo bevorderen we naleefgedrag en dragen we bij aan een veilige en leefbare gemeente.

6.1 Bestuur en organisatie

Wat willen we bereiken?

Dongen blijft een zelfstandige en slagvaardige gemeente. We werken samen met andere gemeenten als dat de positie van onze inwoners, onze organisatie of de regio versterkt. Tegelijkertijd blijven we werken aan een sterke organisatie met voldoende ambtelijke capaciteit en slagkracht.

Dongen is een gemeente die de kracht van de samenleving benut. We zijn zichtbaar aanwezig in dorpskernen en wijken, luisteren naar wat er leeft en betrekken inwoners actief bij vraagstukken. Goede participatie leidt tot betere besluiten en versterkt de lokale democratie.

Als gemeente geven we ruimte aan initiatieven van de samenleving. We faciliteren en ondersteunen, maar nemen niet over. Deze werkwijze bouwt verder voort op de ingezette lijn van afgelopen bestuursperiode waarbij we lokaal eigenaarschap verstevigen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- De gemeente Dongen pakt opgaven effectief aan, alleen of samen met maatschappelijke partners en de regio waar dat nodig is.
- Inwoners van de gemeente Dongen worden betrokken bij vraagstukken die hen aangaan, waarbij ieders rol vooraf duidelijk is.
- Inwoners, ondernemers en verenigingen nemen zelf initiatief om hun eigen wijk of buurt te verbeteren.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We ontwikkelen Samen.dongen.nl verder als digitaal participatieplatform voor gemeentelijke projecten en initiatieven van inwoners.	Medio 2027
We geven de wijkschouwen een vaste werkwijze.	Q1 2027

We stellen een strategische personeelsplanning op om tijdig in te spelen op toekomstige personele opgaven, zoals uitstroom, arbeidsmarktkrapte, maatschappelijke ontwikkelingen en technologische veranderingen.	Q4 2027
We herijken het subsidiestelsel, zodat subsidies beter bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en de opgaven uit de Sociale Basis en rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden ingezet.	2027
De directie heeft in juni 2025 een visie op de organisatie vastgesteld. De raad heeft hiervoor budget beschikbaar gesteld. In 2027 evalueren we welke resultaten de visie en de daaruit voortkomende projecten hebben opgeleverd voor de ontwikkeling van de organisatie	2027
Na besluitvorming door de raad over de toekomstige langdurige asielopvang (eind 2026) werken we het gekozen scenario voor langdurige opvang verder uit. Het moment waarop de langdurige opvang kan worden gerealiseerd, is afhankelijk van het gekozen scenario.	2027

6.2 Dienstverlening en digitalisering

Wat willen we bereiken?

De dienstverlening van de gemeente is toegankelijk en benaderbaar. We werken daarbij vanuit vaste dienstverleningsprincipes: onze dienstverlening is passend, overzichtelijk, betrouwbaar, respectvol en eigentijds. We denken in mogelijkheden en kijken hoe het wél kan. Inwoners krijgen tijdig antwoord en weten waar ze aan toe zijn. We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen. We communiceren helder en begrijpelijk, zonder onnodig 'vakjargon'. Daarbij hebben we extra aandacht voor groepen die we minder goed bereiken.

Om onze dienstverlening te verbeteren, benutten we de kansen van digitalisering. Tegelijkertijd houden we de dienstverlening persoonlijk waar dat nodig is en gaan we inwoners beter bedienen die minder digitaal vaardig zijn.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Dienstverlening van de gemeente Dongen is duidelijk, betrouwbaar en begrijpelijk en wordt voortdurend verbeterd.
- Inwoners van de gemeente Dongen krijgen sneller en makkelijker toegang tot gemeentelijke diensten, dankzij digitalisering.
- Inwoners kunnen rekenen op persoonlijke dienstverlening waar nodig.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We evalueren de pilot avondopenstelling en nemen een besluit over de toekomstige avondopenstelling.	Q2 2027
We stellen een verbeterplan op om de bereikbaarheid te vergroten, reactietermijnen te verkorten en een tijdige en zorgvuldige opvolging van vragen en meldingen structureel te borgen.	2027
We voeren samen met de gemeenten in de arbeidsmarktregio Midden-Brabant en het Taalnetwerk het regioplan Verbetering basisvaardigheden 2026-2028 uit.	2026 - 2028
Medio 2027 evalueren we de vernieuwde website dongen.nl op toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid.	2027

We evalueren het plan van aanpak externe communicatie, dat is gericht op een groter bereik en duidelijkere informatie voor verschillende doelgroepen.	Medio 2027

Beleidsrisico's

- Ambities ten aanzien van snelheid, betrouwbaarheid en bereikbaarheid kunnen onder druk komen te staan door beperkte capaciteit en middelen.
- Persoonlijke dienstverlening kan afnemen als de balans tussen digitalisering en menselijk contact onvoldoende wordt bewaakt.

6.3 Veiligheid en weerbaarheid

Wat willen we bereiken?

Dongen is een veilige gemeente waarin inwoners zich ook daadwerkelijk veilig moeten voelen. Dat geldt in de breedste zin van het woord: in de openbare ruimte, op school, thuis en online. Dit vraagt om een brede en samenhangende aanpak, waarbij we niet alleen sturen op cijfers, maar ook nadrukkelijk aandacht hebben voor het veiligheidsgevoel van inwoners.

Binnen onze reguliere werkzaamheden richten we ons op het oppakken van meldingen van overlast, aanpak van zorg-en veiligheidsproblematiek, het voorkomen en bestrijden van High Impact Crimes, het versterken van meldroutes en het inzetten van bestuurlijke maatregelen waar dat nodig is.

Daarnaast werkt de gemeente Dongen structureel aan een veilige en weerbare leefomgeving. We versterken de crisisvoorbereiding van de organisatie, vergroten de zelfredzaamheid van inwoners en ondernemers en investeren in een stevige basis voor onze hulpdiensten. Door te monitoren, helder te communiceren en intensief samen te werken met partners zorgen we ervoor dat Dongen alert, voorbereid en veerkrachtig blijft.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- Inwoners van de gemeente Dongen zijn veilig en voelen zich ook veilig
- De gemeentelijke organisatie blijft functioneren tijdens crisissen.
- Inwoners en ondernemers zijn beter beschermd tegen cybercrime, misleiding en ondermijning door structurele communicatie en voorlichting.
- Inwoners houden tijdens een crisis toegang tot basisvoorzieningen, informatie en hulp via goed georganiseerde noodsteunpunten.
- De brandweer kan incidenten sneller en effectiever bereiken dankzij een toekomstbestendige en functioneel passende kazernevoorziening. (Haalbaarheidsonderzoek nieuwbouw kazerne).

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed?
We nemen deel aan de CBS-Veiligheidsmonitor om inzicht te krijgen in het veiligheidsgevoel van inwoners: waar en waardoor zij zich onveilig voelen.	Vanaf 2027 elke 2 jaar
We stellen jaarlijks een communicatiekalender op en organiseren minimaal 1 bijeenkomst per jaar om inwoners en ondernemers te informeren over de risico's van cybercrime, social media-misleiding en ondermijning.	Jaarlijks

We werken samen met partners aan de realisatie van noodsteunpunten. In 2027 leggen we contact met mogelijke locaties en maken we afspraken met betrokken partijen. Op basis daarvan streven we ernaar de noodsteunpunten in 2028 te realiseren.	Start 2027

Beleidsrisico's

Niet van toepassing.

Programma-informatie

Indicatoren

	2022	2023	2024	2025
Verwijzingen Halt per 1000 jongeren *(Bron: Stichting Halt)*	36	32	12	16
Winkeldiefstallen per 1000 inwoners *(Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen)*	2,1	2	2	0,5
Geweldsmisdrijven per 1000 inwoners *(Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit)*	2,5	2	2,8	2,5
Diefstallen uit woning per 1000 inwoners *(Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen)*	1,5	0,7	1,3	1,3
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag *(Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit)*	4,9	3,5	3,5	4,2

De cijfers zijn terug te vinden op: https://dongen.incijfers.nl/dashboard/beleidsindicatoren-bbv/veiligheid

De gemeente is op grond van de **Regeling beleidsindicatoren gemeenten** verplicht om de cijfers over winkeldiefstallen, geweldsmisdrijven, diefstallen uit woningen en vernielingen per 1.000 inwoners op te nemen in de begroting, zoals aangeleverd door het CBS.

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
610		**Bestuur & Organisatie**	**10.225.289**	**7.105.800**	**6.814.059**	**3.668.919**	**3.321.211**	**260.919**	**3.296.211**	**260.919**	**3.296.211**	**260.919**
	0.10	Mutaties reserves	75.000									
	0.1	Bestuur	2.775.752		2.809.837		2.724.989		2.699.989		2.699.989	
	0.4	Overhead			15.000		15.000		15.000		15.000	
	1.2	Openbare orde en veiligheid	26.070		12.394		12.394		12.394		12.394	
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.348.467	7.105.800	3.976.828	3.668.919	568.828	260.919	568.828	260.919	568.828	260.919
620		**Dienstverlening & Digitalisatie**	**3.259.559**	**1.228.898**	**2.962.908**	**1.393.888**	**3.097.930**	**1.393.888**	**3.110.619**	**1.493.888**	**3.124.003**	**1.493.888**
	0.1	Bestuur	141.000		111.000		111.000		111.000		111.000	
	0.2	Burgerzaken	1.159.901	422.328	1.213.224	571.618	1.195.654	571.618	1.195.654	571.618	1.195.654	571.618
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	560.000		560.000		560.000		560.000		560.000	
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	20.850	20	21.282	20	21.282	20	21.282	20	21.282	20
	8.3	Wonen en bouwen	1.377.808	806.550	1.057.402	822.250	1.209.994	822.250	1.222.683	922.250	1.236.067	922.250
630		**Veiligheid & Weerbaarheid**	**2.676.481**	**19.300**	**3.122.561**	**16.600**	**3.122.527**	**16.600**	**3.122.470**	**16.600**	**3.122.389**	**16.600**
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.831.715	3.600	2.011.997	3.600	2.011.997	3.600	2.011.997	3.600	2.011.997	3.600
	1.2	Openbare orde en veiligheid	844.766	15.700	1.110.564	13.000	1.110.530	13.000	1.110.473	13.000	1.110.392	13.000
Totaal programma			**16.161.329**	**8.353.998**	**12.899.528**	**5.079.407**	**9.541.668**	**1.671.407**	**9.529.300**	**1.771.407**	**9.542.603**	**1.771.407**

Belangrijkste financiële mutaties:

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					

610	Burgerparticipatie initiatieven	-25	-25		
610	Stofkam: vervallen dotatie reserve raadsinitiatieven	75	75	75	75
610	Stofkam: verlagen diverse kleinere budgetten	84	84	84	84
610	Veilige publieke taak	-15	-15	-15	-15
640	Stofkam: verlagen diverse kleinere budgetten	26	40	40	40
650	Stofkam: verlagen diverse kleinere budgetten	17	17	17	17

7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead

In de begroting nemen we ook het overzicht op van algemene dekkingsmiddelen en het overzicht van overhead. Algemene dekkingsmiddelen: dit geeft inzicht in een aantal gemeentelijke inkomstenbronnen van de gemeente zoals de algemene uitkering van het gemeentefonds. Overhead: dit geeft aan welke kosten samenhangen met de sturing en ondersteuning van de organisatie. Het is geen programma, zoals de zes pijlers worden weergegeven, maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die zijn geordend vanuit hun onderlinge samenhang.

7.1 Algemene uitkering

De algemene uitkering van het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De raming van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerde op de Meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. De doorwerking van de Septembercirculaire 2026 zal via een raadsinformatiebrief aan de raad worden voorgelegd.

7.2 Gemeentelijke belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen en heffingen komen uitgebreid aan de orde in paragraaf A “Lokale heffingen”. In het overzicht van algemene dekkingsmiddelen worden de gemeentelijke belastingen uitgelicht waarvan de opbrengsten gemeentebreed kunnen worden ingezet. Het gaat dan om de OZB.

Overige algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De overige algemene dekkingsmiddelen zijn gerelateerd aan de paragraaf D “Financiering” waarbij een onderbouwing wordt gegeven van de financieringsfunctie van de gemeente. Daarnaast maken we hier ook inzichtelijk de post onvoorzien en verachte verplichting ten aanzien van de vennootschapsbelasting.

7.3 Overhead

Bij het in beeld brengen van de overhead maken we onderscheid in vier categorieën:

- Directe personeelskosten: salariskosten van alle ambtenaren in dienst van de gemeente Dongen;
- Indirecte personeelskosten: scholingskosten, reis- en verblijfskosten, arbo- en administratiekosten;
- Facilitaire ondersteuning: huisvesting gemeentehuis en gemeentewerven, ICT, archief, catering e.d.;
- Bestuursondersteuning en kwaliteitszorg: publieksvoorlichting, kwaliteitszorg concern, bestuursondersteuning, persvoorlichting en representatie.

Voor het berekenen van de overhead wordt gebruik gemaakt van de rekenmethoden die door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) wordt voorgeschreven. Dit betekent dat kosten, waar mogelijk, rechtstreeks worden toegerekend aan producten. De resterende overhead wordt uitgedrukt in een percentage. Dit percentage wordt berekend voor zowel de binnen- als buitendienst. Dit onderscheid wordt gemaakt ten behoeve van een passende toerekening van uurtarieven naar de producten.

Percentage overhead =	Overhead binnendienst Directe personeelskosten	in 2027	€ 11.354.633 € 19.827.685	= 57%
Percentage overhead =	Overhead buitendienst Directe personeelskosten	in 2027	€ 171.209 2.906.255	= 6%

Wat mag het kosten?

			Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
710		**Algemene dekkingsmiddelen**	**13.332.081**	**66.362.906**	**13.133.982**	**69.348.689**	**10.276.615**	**66.004.895**	**10.138.578**	**64.614.414**	**9.637.329**	**64.634.647**
	0.10	Mutaties reserves	65.466	1.159.000		350.000						
	0.4	Overhead	14.237.271	198.275	12.042.205	240.275	12.019.200	240.275	11.793.320	240.275	11.799.811	240.275
	0.5	Treasury	196.888	114.104	-68.247	215.104	52.281	129.104	9.587	129.104	-38.384	129.104
	0.61	OZB woningen	227.716	4.866.065	237.128	5.084.493	237.128	5.084.493	237.128	5.084.493	237.128	5.084.493
	0.62	OZB niet-woningen	105.061	2.701.360	109.289	2.839.135	109.289	2.839.135	109.289	2.839.135	109.289	2.839.135
	0.64	Belastingen overig	-1.482	141.900	-13.482	141.900	-13.482	141.900	-13.482	141.900	-13.482	141.900
	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		55.976.631		58.971.361		56.068.390		54.682.833		54.708.094
	0.8	Overige baten en lasten	210.201	1.062.571	717.335	1.363.421	1.239.612	1.358.598	1.437.587	1.353.674	1.437.585	1.348.646
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-231.069		55.931		55.931		55.931		55.931	
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-1.477.971		53.823		-3.423.344		-3.490.782		-3.950.549	
	3.4	Economische promotie		143.000		143.000		143.000		143.000		143.000
Totaal programma			**13.332.081**	**66.362.906**	**13.133.982**	**69.348.689**	**10.276.615**	**66.004.895**	**10.138.578**	**64.614.414**	**9.637.329**	**64.634.647**

Thema	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bedragen x € 1.000					
710	Meicirculaire 2026	3.3880	2.586	1.117	1.142
710	Onttrekking algemene reserve dekking incidentele lasten	350			
710	Stijging OZB (index en areaal)	326	326	326	326
710	Opbrengst catering Werkcafe	38	38	38	38
710	Strategische Personeelsplanning	-20	-30		
710	Uitbreiding formatie	-170	-170	-67	-67
710	Stofkam: verlagen diverse kleinere budgetten	119	119	119	119

Paragraaf A. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen geeft een overzicht van de geraamde inkomsten uit de gemeentelijke heffingen en van het beleid ten aanzien van deze heffingen. Verder biedt de paragraaf een overzicht van de tariefontwikkelingen, een opgave van de woonlasten, informatie over de kostendekkendheid van tarieven en informatie over kwijtschelding.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen
In het bestuursakkoord 2026 - 2030 is één richtinggevende uitspraken gedaan op het terrein van de lokale heffingen, te weten:

- De ruimte binnen de woonlasten benutten, maar we blijven onder het landelijk gemiddelde

De marktgelden, lijkbezorgingsrechten, retributies en leges volgen de algemene tariefstijging. Het Rijk heeft in de Meicirculaire 2026 de diverse prijsindexen voor 2027 aangegeven. De gemeente hanteert voor de indexering van de belastingen en heffingen een gemiddelde indexering (loonvoet overheid 60%, materiële overheidsconsumptie 20% en overheidsinvesteringen 20%) zijnde 3,40%. Dit is in de tarieven verwerkt tenzij anders vermeld bij de betreffende heffing.

Bij het berekenen van de tarieven worden diverse kosten meegenomen. Voor de kostendekkende is allereerst van belang welke kosten toerekenbaar zijn aan de tarieven. Deze kosten bestaan uit directe en indirecte kosten. Onder directe kosten worden de kosten verstaan die rechtstreeks samenhangen met de verleende dienstverlening. Onder indirecte kosten worden de kosten verstaan die weliswaar niet rechtstreeks samenhangen met de verleende dienst, maar wel in enig verband staan met die dienstverlening, ofwel overheadskosten. De overheadkosten betreffen onder meer kosten van arbeid, investeringen, ICT en materieel.

Bij de tariefberekening van de afvalstoffen- en rioolheffing wordt de compensabele BTW en overhead doorberekend in de tarieven.

De belastingverordeningen voor 2027 worden in december aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in deze paragraaf opgenomen tarieven voor 207 zijn onder voorbehoud van besluitvorming door de raad. In de paragraaf worden de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerendezaakbelasting (OZB)
2. Afvalstoffenheffing
3. Riool- en Waterzorgheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Reclamebelasting
7. Toeristenbelasting
8. Marktgelden
9. Lijkbezorgingsrechten
10. Leges
11. Kwijtscheldingsbeleid

1. Onroerendezaakbelasting

De tariefbepaling voor het belastingjaar 2027 is gebaseerd op de begrote OZB-opbrengst 2026 vermeerderd met een index van 3,4%. Voor het jaar 2027 zal de waarde van onroerende zaken per 1 januari 2026 worden gebruikt bij toepassing van het tarief 2027. Omdat de waardeontwikkelingen nog niet bekend zijn, worden er in deze begroting nog geen tarieven gepresenteerd. Zoals gebruikelijk wordt de waardeontwikkeling (stijging of daling) van de onroerende zaken als gevolg van de jaarlijkse waardering gecorrigeerd in de tarieven. Een eerste inschatting van deze waardeontwikkeling wordt door de BWB in oktober 2026 afgegeven. Deze indicatie zal worden gebruikt voor het vaststellen van

de OZB-tarieven in de belastingverordeningen. De begrote opbrengst 2027 is hierbij leidend voor het terugrekenen naar de benodigde tarieven.

De verwachte OZB-opbrengst voor het jaar 2027, inclusief indexering en areaaluitbreiding bedraagt € 7,9 miljoen (in 2026: € 7,5 miljoen).
Het college heeft besloten bij de berekening van de OZB-opbrengst voor alle OZB-categorieën in 2027 uit te gaan van het inflatiecijfer van 3,4%. Het college heeft de focus gelegd op het beheersen van de woonlastenontwikkeling, waarbij het streven is geweest de woonlasten onder het Nederlands gemiddelde te houden. De verwachting is dat dit is gelukt; zekerheid hierover ontstaat als het landelijk gemiddelde over 2027 bekend wordt. De inzet op beheersing van de woonlasten is in lijn met het bestuursakkoord 2026-2030.

Uitgaande van aanpassing van de OZB-opbrengst met het inflatiecijfer van 3,4%, ontwikkelt de OZB zich bij een gemiddelde WOZ-waarde stijging als volgt.

	OZB 2025	OZB 2026	OZB 2027	Verschil (%)
Eigenaar woning	€ 453	€ 463	€ 479	3,4%
Eigenaar niet-woning	€ 1.738	€ 1.774	€ 1.834	3,4%
Gebruiker niet-woning	€ 1.222	€ 1.247	€ 1.289	3,4%

2. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing dient ter financiering van de kosten voor inzameling, beheer en verwerking van afval. De afvalstoffenheffing maakt net als de OZB en de rioolheffing onderdeel uit van de woonlasten. De gemeente Dongen maakt onderscheid in de heffing tussen éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. Het geheel van afvalinzameling is een gesloten circuit: de inkomsten mogen alleen besteed worden aan de uitvoering van de afvalinzamelingstaak. Er wordt gewerkt met een voorziening afval waarmee over- of onderbestedingen worden geëgaliseerd in het tarief.

Het uitgangspunt is dat afvalinzameling volledig kostendekkend is. In de tariefberekeningen van afvalstoffenheffing is rekening gehouden met gemiste inkomsten als gevolg van verleende kwijtschelding. Het aanbieden van afvalstoffen kan leiden tot nevenvervuiling (zwerfvuil) die van invloed is op de kosten van straatreiniging. Als gevolg hiervan wordt 33% doorberekend aan afvalinzameling.
De tarieven voor de afvalstoffenheffing 2027 stijgen met 1,29 % ten opzichte 2026

Tarief afvalstoffenheffing	2025	2026	2027
Meerpersoonshuishouden	€ 363,07	€ 367,30	€ 372,02
Alleenwonende	€ 235,78	€ 238,50	€ 241,59

Inzicht in kostendekkendheid

Omschrijving	Specificatie	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.3	Exploitatie afvalinzameling	3.074
Lasten taakveld 2.1	Aandeel kosten straatvegen	84
Lasten taakveld 6.3	Kwijtschelding afvalstoffenheffing	100
Overhead		182
BTW		475
Totaal (netto) lasten		3.916
Opbrengst afvalstoffenheffing		3.916
Tekort	Onttrekking uit voorziening	0
Dekkingspercentage		100%

3. Rioolheffing

Rioolheffing dient ter financiering van de gemeentelijke watertaken, waaronder het beheer en onderhoud van gemeentelijke riolering, afvalwater, hemelwater en grondwater. In het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan en vanaf 2022 het Water- en Rioleringsplan wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en beheersen en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken.

De gemeente Dongen heft rioolheffing van de gebruiker van een perceel. De rioolheffing maakt net als de OZB en afvalstoffenheffing onderdeel uit van de woonlasten. Het geheel van riolering is een gesloten circuit: de inkomsten mogen alleen besteed worden aan de uitvoering van de rioleringstaak. Er wordt gewerkt met een voorziening riolering waarmee over- of onderbestedingen worden geëgaliseerd in het tarief. Het uitgangspunt is dat de tarieven van rioolheffing 100% kostendekkend zijn.

Voor het goed functioneren van het rioleringsstelsel veegt de gemeente de straten. Hierbij kan gedacht worden aan het vegen van bladafval en zwerfvuil. Dit om te voorkomen dat kolken in het rioleringsstelsel verstopt raken. Als gevolg hiervan wordt 33% doorberekend aan de rioolheffing. Voor een goede uitvoering van de gemeentelijke watertaken vinden er baggerwerkzaamheden aan watergangen en onderhoud aan oevers plaats. De werkzaamheden zijn noodzakelijk voor ruiming van slib, inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van ingezameld hemelwater. Als gevolg hiervan wordt 70% doorberekend aan de rioolheffing.

Voor het begrotingsjaar is rekening meer gehouden met een storting in de voorziening. Gelet op de forse kostenstijgingen vanwege de toekomstige rioolinvesteringen is het saldo in de voorziening gestort en niet in mindering gebracht op het tarief.

Het tarief voor de rioolheffing 2027 stijgt met 3,67% ten opzichte van 2026.

Tarief rioolheffing	2025	2026	2027
Vastrecht	€ 202,70	€ 225,40	€ 233,69

Inzicht in kostendekkendheid

Omschrijving	Specificatie	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.2	Exploitatie en beheer riolering	2.029
Lasten taakveld 2.1	Aandeel kosten straatvegen	84
Lasten taakveld 5.7	Aandeel kosten sloten	174
Lasten taakveld 6.3	Kwijtschelding rioolheffing	61
Overhead		178
BTW		288
Totaal lasten		2.814
Opbrengst rioolheffing		2.906
Overschot	Storting in voorziening	-92
		2.814
Dekkingspercentage		100%

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een meerpersoonshuishouden. De lokale lastendruk bestaat uit drie onderdelen: onroerendezaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerendezaakbelasting wordt uitgegaan van de OZB 2026 voor een woning in eigendom vermeerderd met het indexeringscijfer van 3,4%.

Tarieven	2025	2026	2027
Eigenaar woning	€ 453	€ 463	€ 479
Afvalstoffenheffing	€ 363	€ 367	€ 372
Rioolheffing	€ 203	€ 225	€ 234
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**€ 1.019**	**€ 1.055**	**€ 1.085**

De gemiddelde woonlasten lagen in Nederland in 2026 op € 1.095. De verwachting is dat deze in 2027 zullen stijgen met het gemiddelde indexeringscijfer; dit komt dan uit op € 1.132. In dat geval blijven de verwachte woonlasten in Dongen ook in 2027 ruim onder het landelijk gemiddelde.

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de lagere Overheden (COELO) geeft jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten' uit. Deze Atlas geeft inzicht in de woonlasten per gemeente. Voor een vergelijkend overzicht van de woonlasten (onroerendezaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing) 2026 is van een viertal vergelijkbare regiogemeenten de woonlasten (eigenaar-bewoner) van een meerpersoonshuishouden gebruikt.

Gemeente	Woonlasten 2026	Landelijk rangtelnummer
Gilze en Rijen	€ 900	20
Hilvarenbeek	€ 1.004	54
Dongen	€ 1.055	150
Goirle	€ 1.051	118
Loon op Zand	€ 1.423	310

Noord-Brabant	€ 1.011
Nederland	€ 1.095

6. Reclamebelasting

De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging van wie dan wel ten behoeve van wie een reclameobject wordt aangetroffen in het aangewezen gebied in centrum Dongen. De reclamebelasting wordt geheven per vestiging waar een openbare aankondiging is geplaatst of aangebracht. Na aftrek van de kosten van heffing en invordering is de opbrengst bestemd voor Ondernemersvereniging Dongen Promotion.
De bedragen voor het vastrecht zijn met het indexpercentage van 3,4% verhoogd Het bedrag van de belasting is afhankelijk van de locatie: het vastrecht bedraagt € 284,25 in tariefgebied A en € 213,25 in tariefgebied B. Indien het pand zich in tariefgebied A bevindt en de WOZ-waarde meer dan € 110.000 bedraagt, wordt een aanvullend tarief van 0,25% berekend over de WOZ-waarde boven € 110.000. Indien het pand zich in tariefgebied B bevindt en de WOZ-waarde meer dan € 110.000 bedraagt, wordt een aanvullend tarief van 0,1875% berekend over de WOZ-waarde boven € 110.000.

De verwachte opbrengst reclamebelasting voor het jaar 2027 bedraagt € 74.000 (in 2026: € 71.500).

7. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. In de verordening toeristenbelasting zal een registratieplicht opgenomen worden, zodat duidelijk is dat de exploitant de verplichting heeft zorg te dragen voor een registratie van het aantal overnachtingen. De tarieven voor de toeristenbelasting zijn met 3,4% verhoogd.

Het tarief bedraagt per persoon, per overnachting voor een verblijf in een hotel, een pension waaronder begrepen Bed & Breakfast, een recreatiewoning, een recreatieappartement of -studio, een chalet, een stacaravan, een pipowagen en in andere voor recreatie bestemde niet-mobiele verblijfsaccommodaties: € 1,60.
Het tarief bedraagt per persoon, per overnachting voor een verblijf in mobiele onderkomens op een (mini)camping, in groepsaccommodaties en in andere al dan niet beroepsmatig verhuurde woningen en ruimten: € 1,35.

De begrote opbrengst toeristenbelasting voor het jaar 2027 bedraagt € 147.000 (2026 € 143.000).

8. Marktgelden

Onder de naam "marktgeld" wordt een recht geheven voor het hebben van een standplaats op de markt, daaronder begrepen de diensten die met de standplaats verband houden. De tarieven worden met het indexeringscijfer van 3,4% verhoogd.

Leges Marktgelden

Omschrijving	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten (minus kraamhuur)	11
Overhead	1
Totaal lasten	12
Opbrengst marktgelden	5
Dekkingspercentage	43%

9. Lijkbezorgingsrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats heft de gemeente zogeheten lijkbezorgingrechten. De tarieven worden met het indexeringscijfer van 3,4% verhoogd.

Leges lijkbezorgingsrechten

Omschrijving	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.5	157
Overhead	13
Totaal lasten	171
Opbrengst lijkbezorgingsrechten	136
Dekkingspercentage	79%

10. Leges Hoofdstuk 1, 2 en 3

Leges zijn rechten die de gemeente kan heffen in verband met verstrekte dienstverlening aan de inwoners. In een aantal gevallen gaat het om tarieven met wettelijke beperkingen (bijvoorbeeld paspoorten). De tarieven voor worden met het indexeringscijfer van 3,4% verhoogd. Voor de leges titel wordt in kader van de verbetering van de kostendekkendheid een extra opbrengst van € 100.000 opgenomen.

Leges Hoofdstuk 1 (algemene dienstverlening - onder andere burgerzaken)

Omschrijving	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten	563
Overhead	186
Totaal lasten	**749**
Opbrengsten	658
Dekkingspercentage	88%

Leges Hoofstuk 2 (dienstverlening m.b.t. leefomgeving - onder andere omgevingsvergunningen)

Omschrijving	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten	582
Overhead	294
Totaal lasten	**876**
Opbrengsten	853
Dekkingspercentage	97%

Leges Hoofdstuk 3 (dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn - onder andere evenementen)

Omschrijving	Begroting 2027 (bedragen x € 1.000)
Lasten	45
Overhead	26
Totaal lasten	**71**
Opbrengsten	13

Dekkingspercentage	18%

11. Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dongen kan kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting. De kwijtscheldingsnorm is vastgesteld op 100%. Indien een belastingplichtige over onvoldoende financiële middelen beschikt is het mogelijk onder bepaalde voorwaarden in aanmerking te komen kwijtschelding. Voor het belastingjaar 2027 is rekening gehouden met € 185.000 voor mogelijke kwijtscheldingen. De BWB voert namens de gemeente Dongen deze taak uit.

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf beschrijft de financiële risico's van de gemeente, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ontwikkeling van het weerstandsvermogen.

Beleid omtrent risicomanagement
Op 13 november 2025 stelde de gemeenteraad de Financiële Verordening 2025 gemeente Dongen vast. Hierin zijn de kaders voor het weerstandsvermogen en risicomanagement opgenomen. De verordening is geactualiseerd naar aanleiding van wijzigingen in wet- en regelgeving rondom rechtmatigheid en accountantscontrole.

Risicomanagement is integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering. We onderscheiden beleidsrisico's, die betrekking hebben op het realiseren van onze doelstellingen, en procesrisico's, die betrekking hebben op de uitvoering van reguliere processen. Beleidsrisico's zijn onderdeel van de Planning & Control-cyclus en procesrisico's van de interne controles.

De belangrijkste financiële risico's worden in deze paragraaf afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Beleidsrisico's
In de programmahoofdstukken beschrijven we per beleidsthema wat we willen bereiken en welke beleidsrisico's de realisatie daarvan kunnen belemmeren. Hieronder worden de vijf belangrijkste beleidsrisico's toegelicht.

1. **Woningbouwopgave kent aandachtspunten door netcongestie en andere externe afhankelijkheden**: we staan voor een substantiële woningbouwopgave, waaronder de realisatie van 820 woningen per jaar tot 2030. Het realiseren van deze opgave is een uitdaging en is mede afhankelijk van factoren waarop de gemeente beperkte invloed heeft. **Netcongestie vormt hierbij een belangrijk risico:** beperkte capaciteit op het elektriciteitsnet maar ook de langere wachttijden voor de huisaansluitingen kunnen ertoe leiden dat woningbouwprojecten niet tijdig kunnen worden aangesloten, waardoor vertraging en extra kosten kunnen ontstaan. Daarnaast kunnen ook andere externe factoren, zoals wet- en regelgeving, stikstofproblematiek, bezwaar- en beroepsprocedures, de voortgang van woningbouw beïnvloeden. Deze afhankelijkheden kunnen de tijdige realisatie van woningbouwprojecten en daarmee het vergroten van het aanbod van (betaalbare) woningen onder druk zetten.

2. **Onvoldoende capaciteit en betrokkenheid in de samenleving om de sociale basis te dragen**: wij als gemeente willen een groter beroep doen op de zelf- en samenredzaamheid van inwoners, vrijwilligers, mantelzorgers, verenigingen en maatschappelijke partners. Tegelijkertijd is er sprake van vergrijzing, afname van vrijwilligers en mantelzorgers en toenemende ondersteuningsvragen. Als de sociale basis verzwakt, komt juist de gewenste verschuiving naar preventie en lichte ondersteuning onder druk te staan. Dit raakt daarmee direct de grote opgave sociale basis.

3. **Vertraging van de energietransitie door landelijke/provinciale randvoorwaarden en veranderende regelgeving:** we hebben ambities op het gebied van verduurzaming, maar zijn

daarbij afhankelijk van ontwikkelingen en randvoorwaarden buiten onze directe invloed. In het bijzonder kunnen beperkte capaciteit op het elektriciteitsnet en veranderende regelgeving (natuurwetgeving) de verduurzaming van woningen en de toepassing van bijvoorbeeld warmtepompen en laadvoorzieningen belemmeren. Daarnaast kunnen voorwaarden vanuit hogere overheden leiden tot vertraging of aanpassing van onze gemeentelijke aanpak. Hierdoor bestaat het risico dat de beoogde verduurzaming minder snel wordt gerealiseerd dan gepland.

4. **Krapte arbeidsmarkt**: de krapte op de arbeidsmarkt blijft naar verwachting de komende jaren hoog. Dit maakt het, met name voor specialistische functies, moeilijker om vacatures in te vullen en kan leiden tot hogere inhuurtarieven en stagnatie in de uitvoering. De gemeente zet daarom in op regionale werving, goed werkgeverschap, een lerende organisatie en samenwerking. Bij de inhuur van zzp'ers bestaat daarnaast het risico op boetes wanneer niet aan de wet DBA wordt voldaan.

5. **Onzekerheid over de financiering van jeugdzorg en Wmo door het Rijk:** er bestaat een groot risico dat de gemeente geen of onvoldoende aanvullende middelen van het Rijk ontvangt voor de kosten van jeugdzorg, de Wmo en de maatregelen uit de afspraken rond Commissie Van Ark. Dit kan leiden tot een groter financieel tekort en daarmee druk zetten op de uitvoering van onze taken. De VNG heeft geadviseerd om hiervoor in de begroting stelposten op te nemen. Wij hebben ervoor gekozen deze stelposten niet op te nemen, mede omdat de toezichthouder terughoudend is met het opnemen van dergelijke stelposten. Het niet ontvangen van deze middelen is daarmee al als financieel risico verwerkt in het meerjarenperspectief. Hierdoor vormt onvoldoende compensatie een beleidsrisico, omdat dit de kwaliteit, toegankelijkheid en continuïteit van de jeugdzorg en Wmo onder druk kan zetten en keuzes in het voorzieningenniveau noodzakelijk kan maken.

Maakbaarheid van onze opgaven
De maakbaarheid van de gemeentelijke opgaven staat onder druk. Hiermee bedoelen we de mate waarin wij als gemeente zelfstandig onze doelen en ambities kunnen realiseren. Een aantal belangrijke ontwikkelingen ligt echter grotendeels buiten onze invloed, zoals netcongestie, arbeidsmarktkrapte, stijgende kosten en de beschikbaarheid van middelen vanuit het Rijk. Dit kan de realisatie van onze gemeentelijke opgaven beperken.

Financiële risico's
Voor een goed financieel beheer brengen we de financiële risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in beeld. Per risico wordt het maximale risicobedrag en de kans van optreden ingeschat. Het verwachte (maximale) risicobedrag en de kans op voordoen leiden tot een gewogen risicobedrag.

Weerstandsratio
De weerstandsratio geeft aan in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen zonder het beleid te wijzigen. De ratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij nemen we uitsluitend de algemene reserve mee. De ratio wordt beoordeeld aan de hand van de normtabel van NARIS.

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < 1,4	Voldoende
D	0,8 < 1,0	Matig
E	0,6 < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Berekening weerstandsratio
Aan de hand van de gewogen risicobedragen en weerstandscapaciteit bepalen we hoe de gemeente Dongen ervoor staat. Dat noemen we de weerstandsratio.

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{29.236.000}{€\ 3.597.845} = 8{,}1$$

Hiermee kan geconcludeerd worden dat het weerstandsvermogen **uitstekend** is.

Weerstandsratio (bedragen x € 1.000)						
	2024		2025		2026	
	1-apr	1-okt	1-apr	1-okt	1-apr	1-okt
Beschikbare weerstandscapaciteit	17.623	24.446	24.343	27.356	28.282	29.236
Benodigde weerstandscapaciteit	3.704	4.185	4.373	3.263	3.189	3.597
Weerstandsratio	4,8	5,8	5,6	8,4	8,9	8,1

In de tabel wordt inzicht geboden in de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen. Op twee momenten in het jaar worden de dan actuele risico's afgezet tegen het op dat moment beschikbare weerstandsvermogen. Die twee momenten zijn gekoppeld aan respectievelijk de jaarrekening van het voorgaande jaar (1 april) en de begroting van het komende jaar (1 oktober) die dan wordt opgesteld.

Aan de schommelingen van de ratio valt op te maken dat risicomanagement een dynamisch proces is, dat continu wordt gemonitord. De mate waarin daadwerkelijk een beroep moet worden gedaan op de algemene reserve om risico's op te vangen, is beperkt. Eerder in het proces worden al beheersmaatregelen genomen.

Ten opzichte van de vorige peildatum (jaarverslag 2025) is het risicoprofiel iets achteruitgegaan. Het weerstandsvermogen is echter nog altijd uitstekend. Dit komt doordat het risicobedrag (benodigde weerstandscapaciteit) is gestegen van € 3,2 miljoen naar € 3,6 miljoen, doordat het risico van de technische en functionele levensduur van zwembad De Vennen is opgenomen. Wel is sprake van een hogere omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit (toename van de algemene reserve van € 28,3 miljoen naar € 29,2 miljoen, dit door de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025). Het verwachte resultaat voor 2026 is nog niet in de reserve meegenomen.

Resultaten risicoanalyse
Twee keer per jaar wordt een risicoanalyse uitgevoerd, zodat een actueel overzicht van de belangrijkste risico's beschikbaar is. Voor de Begroting 2027 zijn 25 risico's geïdentificeerd. Voor de berekening van de weerstandsratio wordt uitgegaan van de top 10 risico's, omdat het onwaarschijnlijk is dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen. De berekening is gebaseerd op een worstcasescenario.

Risico's	Bedrag
Totaal top 10 risico's	€ 3.597.845
Totaal overige risico's	€ 444.455
Totaal alle risico's	**€ 4.042.300**

De risico's worden kort toegelicht en aangeduid als nieuw, bestaand of gewijzigd. De tabel op de volgende pagina toont de top 10. Door de herijking zijn enkele risico's met een hogere impact nieuw in de top 10 opgenomen ten opzichte van het jaarverslag 2025.

Benodigde weerstandscapaciteit				
Peildatum 1 oktober 2025	**Verwacht maximaal risicobedrag**	**Kans-percentage**	**Gewogen risicobedrag**	**Nieuw/ bestaand**
Top 10 risico's				
1. Technische en functionele levensduur zwembad De Vennen	€ 1.700.000	50%	€ 850.000	Nieuw
2. Aflossingsverplichtingen exploitatiemaatschappij zwembad	€ 2.659.000	30%	€ 797.700	Bestaand
3. Uitval ICT-systeem door cyberaanval	€ 1.200.000	30%	€ 360.000	Bestaand
4. Waarderingsrisico woningbouwlocaties	€ 1.167.150	30%	€ 350.145	Bestaand
5. Complexe zorgcasuïstiek	€ 600.000	50%	€ 300.000	Bestaand
6. Inhuur vanwege kwetsbare functies	€ 500.000	50%	€ 250.000	Bestaand
7. Kostenontwikkeling sociaal domein	€ 800.000	50%	€ 400.000	Gewijzigd
8. Renterisico door economische ontwikkelingen	€ 200.000	50%	€ 100.000	Gewijzigd
9. Achterstallig onderhoud wegen met categorie 3-niveau D.	€ 500.000	20%	€ 100.000	Gewijzigd
10. Juridische claims en mogelijke financiële gevolgen	€ 300.000	30%	€ 90.000	Gewijzigd
Totaal top 10 risico's	**€ 9.626.150**		**€ 3.597.845**	

1. Zwembad De Vennen nadert op termijn het einde van de technische en functionele levensduur. Naar verwachting kan het zwembad, mits noodzakelijke vervangings- en onderhoudsinvesteringen worden uitgevoerd, nog circa 5 tot 7 jaar worden geëxploiteerd. Daarna is een keuze nodig tussen renovatie, nieuwbouw of sloop, afhankelijk van de technische staat en de mate waarin het gebouw nog voldoet aan de eisen op het gebied van onder andere veiligheid en duurzaamheid. Het opgenomen bedrag betreft een indicatieve jaarlijkse kapitaallast voor de benodigde investering en is afhankelijk van de uiteindelijke keuze voor renovatie of nieuwbouw. Nieuw risico.

2. Aan de exploitatiemaatschappij van zwembad De Vennen zijn leningen verstrekt. Hier staat een voorziening tegenover. Wanneer de exploitatiemaatschappij niet meer aan haar aflossingsverplichtingen kan voldoen, kan dit financiële gevolgen hebben voor de gemeente. De kans dat dit zich voordoet wordt als matig ingeschat.

3. Er is de afgelopen jaren sprake van een duidelijke en verontrustende stijging in het aantal en de ernst van cyberaanvallen, Wanneer een systeem onbruikbaar of verstoord wordt door cybercrime, zorgt dit voor een operationele verstoring, die tot hogere kosten leiden.

4. Als gevolg van markt- en economische ontwikkelingen, kan de uitgifte van gronden voor woonlocaties achterblijven bij de verwachtingen. De resultaten van de grondexploitaties (De Beljaart, Noorderbunder en De Vijf Turven) kunnen lager dan verwacht uitvallen.

5. Aantal complexe casussen waar de zwaarste zorgpakketten aan moeten worden toegekend.

6. Als gevolg van een samenloop van omstandigheden (mobiliteit, verloop, ziekte) kunnen plotseling binnen een team op vitale en/of kwetsbare functies vacatures ontstaan die niet intern opgelost kunnen worden. Onder de huidige arbeidsmarktomstandigheden ziet de gemeente zich geconfronteerd met hoge inhuurtarieven.

7. Er lopen diverse lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen binnen het sociaal domein. De lokale impact op de financiën zijn onzeker (Wmo, jeugdzorg, regionale inkoop en hervormingsagenda jeugdzorg).

8. Als gevolg van economische omstandigheden kan de rente stijgen, zodat met een hogere rente gerekend moet worden. Risico is thans nog altijd beperkt; in de begroting is de verwachte stijging op de leningen die de komende jaren aflopen en verlengd moeten reeds verwerkt. Gewijzigd risico.

9. Er is sprake van achterstallig onderhoud van wegen met kwaliteitsniveau D. Dit kan leiden tot extra kosten. De ingeschatte kans dat dit risico zich voordoet is gedaald van 50% naar 20%. In de begroting 2026 is structureel € 398.000 extra beschikbaar gesteld. Hiermee wordt de komende jaren ingezet op het terugdringen van het aantal wegvakken met kwaliteitsniveau D. Kwaliteitsniveau D staat voor een lage kwaliteit van het wegdek, waarbij sprake is van ernstige gebreken en achterstallig onderhoud en waarbij ingrijpen op korte termijn noodzakelijk is. De ontwikkeling van de kwaliteit van de wegvakken wordt de komende periode gemonitord. Gewijzigd: kans van 50% naar 20% omdat extra middelen structureel zijn toegekend.

10. In geval van juridische claims kan de uitkomst leiden tot een vordering op de gemeente en daarmee tot financiële gevolgen.

Financiële kengetallen
Aan de hand van de voorgeschreven financiële kengetallen wordt in elke jaarrekening en begroting inzicht gegeven in de financiële positie van de gemeente. De kengetallen moeten in samenhang worden bezien. De gemeente beschouwt hierbij de netto schuldquote, de solvabiliteit en de structurele exploitatieruimte als de primaire kengetallen. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële staat van de schuldpositie (netto schuldquote), de vermogenspositie (solvabiliteit) en de begroting (structurele exploitatieruimte). De grondexploitatie en de belastingcapaciteit zijn belangrijk voor de context van de primaire kengetallen. Voor de signaleringswaarden sluiten we aan bij de waarden zoals deze door toezichthouders bij gemeenten wordt gehanteerd.

Duiding waarden kengetallen	Mate van risico		
	Laag risico	Gemiddeld risico	Hoog risico
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	= 0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Duiding financiële positie
In onderstaande tabel is de ontwikkeling van financiële kengetallen voor de gemeente Dongen weergegeven vanaf de jaarrekening 2024, de begroting 2025 (na Berap-2) naar de nu voorliggende meerjarenbegroting 2026-2029. Tevens zijn in de tabel de gemiddelde waarden van de Brabantse gemeenten weergegeven voor het jaar 2023. De cijfers in de kolom Begroting 2025 zijn hierbij aangepast aan de actuele inschattingen uit de tweede Bestuursrapportage.

Kengetallen Begroting 2026-2029	Rekening 2025	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto schuldquote	64%	93%	112%	125%	133%
Netto schuldquote gecorrigeerd	60%	93%	112%	125%	133%
Solvabiliteitsratio	25,3%	21,2%	18,2%	15,2%	12,5%
Structurele exploitatieruimte	0,8%	0,7%	-2,9%	-3,5%	-4,0%
Grondexploitatie	12,1%	8,4%	1,3%	-1,4%	-1,7%
Belastingcapaciteit	97%	99%	99%	99%	99%

Kijkend naar de signaleringswaarden kan geconcludeerd worden dat de gemeente Dongen voor wat betreft de schuldquote, de structurele exploitatieruimte en de solvabiliteit in een risicovolle situatie zit. Voor de netto schuldquote was de verwachting dat de risico-inschatting dit jaar zou stijgen van laag risico naar een gemiddeld tot hoog risico. Dit als gevolg van de bouw van de Integrale Kindcentra (IKC's). Hiervoor dienen forse leningen te worden afgesloten. Qua solvabiliteit is over de afgelopen jaren sprake geweest van een aanzienlijke groei (in 2019 bedroeg de solvabiliteit nog 9,9%). De komende jaren beweegt de solvabiliteit zich, door mede de verschuiving van de tekorten van de ravijnjaren en het aantrekken van nieuwe geldleningen, naar een hoog risico. De tekorten van de ravijnjaren vanaf 2028 zorgen er ook voor dat de structurele exploitatieruimte in 2028, 2029 en 2030 onder de 0% komt. De solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte worden echter positiever wanneer de begrotingen van die jaren ook sluitend worden gemaakt.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote is ook inzichtelijk gemaakt na correctie voor verstrekte leningen. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is in de exploitatie en de schuldenlast. In het Bestuursakkoord 2026-2030 is afgesproken dat de schuldquote aan het einde van de bestuursperiode maximaal 130% bedraagt.

Door de bouw van vijf IKC's is de schuldquote gestegen. De grens van 130% wordt naar verwachting in 2030 overschreden. Wanneer de begrotingen voor 2028, 2029 en 2030 sluitend worden gemaakt, blijven we naar verwachting wel onder het vastgestelde maximum. Daarbij wordt ook opgemerkt dat de begroting naar verwachting jaarlijks verder zal stijgen als gevolg van indexeringen. Afgezet tegen de omvang van de begroting zal de schuldquote daardoor naar verwachting lager uitvallen dan nu voorzien.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het drukt de omvang van het eigen vermogen uit in een percentage van het totale vermogen. Hoe lager dit percentage, hoe lager de financiële weerbaarheid van de gemeente is.

Door de positieve jaarrekeningresultaten is de solvabiliteit de laatste jaren aanzienlijk verbeterd. In de twee laatste jaarrekeningen (2024 en 2025) is de kritieke grens van 20% doorbroken. Dit betekent meer dan een verdubbeling ten opzichte van het dieptepunt in 2019 (9,9%).
Echter door het aantrekken van de financiering voor de investeringen uit het investeringsplan en de tekorten van het Ravijnjaar zakt de solvabiliteit vanaf 2028 onder de kritieke grens. Zoals opgemerkt verbetert de solvabiliteitsratio als de begrotingen van komende jaren sluitend worden gemaakt.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de baten en lasten van de gemeente op de lange termijn (dus structureel) met elkaar in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het meerjarig financieel perspectief uit de inleiding te corrigeren voor incidentele baten en lasten en voor de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. De structurele exploitatieruimte is in het eerste jaar positief, maar komt vanaf 2028 onder 0 uit. Dit mede als gevolg van de verschoven Ravijnjaren. Wanneer de begroting vanaf 2028 structureel sluitend wordt gemaakt, zal de structurele exploitatieruimte naar verwachting weer boven 0 uitkomen.

Grondexploitatie en belastingcapaciteit
De grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn kengetallen die de voorgaande drie primaire kengetallen in perspectief zetten.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de waarde van de voorraden grond is ten opzichte van de totale baten in de begroting. Een grote waarde van de voorraden grond zet de schuldpositie in een ander perspectief, maar brengt tevens risico's met zich mee. Staat grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet worden afgewaardeerd, dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteit. De verwachting is dat de voorraden grond de komende jaren zullen worden verkocht. De gemeente loopt hierop weinig risico. Daarnaast wordt de grootste nieuwbouwontwikkeling binnen de gemeente, De Goeije Grassen, volledig door projectontwikkelaars ontwikkeld. De projectontwikkelaars hebben de gronden in eigendom en zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de woningen. Hierdoor heeft de gemeente voor deze ontwikkeling geen grondpositie en zal zij hiervoor naar verwachting ook geen omvangrijke grondpositie opbouwen. Dit draagt eraan bij dat de omvang van de gemeentelijke grondvoorraad de komende jaren naar verwachting niet sterk zal toenemen.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin op de langere termijn financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Hiervoor worden de woonlasten van de gemeente Dongen afgezet tegen de landelijke gegevens. In het Bestuursakkoord 2026-2030 is afgesproken dat we de ruimte benutten om de woonlasten te verhogen, zolang deze maar onder het landelijk gemiddelde blijven.

Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf is de staat en het beheer beschreven van onze kapitaalgoederen: wegen, openbare verlichting, openbaar groen, speel- en recreatieterreinen, riolering, gemeentelijke gebouwen en jeugd- en sportaccommodaties. De gemeente Dongen heeft voor ongeveer 100 miljoen geïnvesteerd in kapitaalgoederen.

Het versterken van de woon- en leefomgeving is essentieel voor het vasthouden en aantrekken van inwoners. Het in standhouden van een aantrekkelijke en veilige leefomgeving hoort daarbij. Onze kapitaalgoederen spelen daarbij een belangrijke rol. Het betreft grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. Sommige taken waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, zijn wettelijk verplicht. Het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen is van groot belang voor het goed functioneren van de gemeente. Achterstallig onderhoud zou kunnen leiden tot aansprakelijkheid.

Met de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' stellen we de kaders vast voor onderhoud van infrastructuur, voorzieningen en gebouwen. Dat is van belang omdat kapitaalgoederen:

- blijvend een groot beslag op de gemeentelijke begroting leggen;
- nodig zijn om de programmadoelen van de gemeente te realiseren;
- mede het aanzien van de gemeente bepalen.

Er bestaat een direct verband tussen de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen', de staat van reserves en voorzieningen en het investeringsplan. In het investeringsplan worden de investeringen bijeengebracht waarvan de jaarlijkse kapitaallasten zijn verwerkt in deze paragraaf. De kosten van het jaarlijks klein onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Voor openbare verlichting is structureel een budget in de begroting opgenomen. Het uitvoeringsplan openbare verlichting is hierop afgestemd. Ten aanzien van het wegenonderhoud wordt vanaf de begroting 2026 gewerkt met een onderhoudsvoorziening de werkzaamheden uit het beheerplan wegen 2026-2029 worden hieruit bekostigd
Voor wat betreft sportaccommodaties en gebouwenbeheer, wordt eveneens gebruik gemaakt van een onderhoudsvoorziening. Voor riolering wordt gewerkt met een egalisatievoorziening. Het verloop van deze reserves en voorzieningen is in de staat van reserves en voorzieningen in beeld gebracht en toegelicht.

Aan de lasten die in deze paragraaf worden weergegeven, liggen onderhouds- en uitvoeringsplannen ten grondslag die door de raad zijn of worden vastgesteld.

Water en riolering
Het op 16 december 2021 vastgestelde water- en rioleringsplan 2022 is meer gericht op de werkwijze van de nieuwe omgevingswet en de maatschappelijke effecten van water en het klimaat.
De resultaten van de stresstesten en de klimaatdialoog zijn hierin ook verwerkt.
Het gemeentelijke water- en rioleringsplan bevat onder andere het beleidskader, de uitvoeringsagenda en het kostendekkingsplan voor water en riolering voor de periode 2022-2026.
In 2027 wordt het water- en rioleringsplan geactualiseerd, waarbij extra aandacht zal gaan naar de KRW-opgaven en de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijke Afvalwater.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen, beheer en onderhoud van riolering en water overeenkomstig het kostendekkingsplan van het water- en rioleringsplan 2022-2026. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 330.

Openbare verlichting en verkeerregelinstallaties
Het beleidsplan voor openbare verlichting is 9 april 2020 vastgesteld en loopt tot en met 2028. In 2027 zal het huidige beleidsplan worden geactualiseerd.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
De eerste generatie LED-armaturen (gestart in 2011 met 50.000 branduren) en verlichtingmasten van 40 jaar en ouder zijn toe aan vervanging. De huidige generatie LED kent een langere levensduur van 100.000 branduren. De doelstelling is om de vervanging van zowel deze armaturen als de verouderde masten volledig binnen de bestaande onderhouds- en investeringsbudgetten te realiseren.

Openbaar groen
Het bomenbeleidsplan en groenbeleidsplan, met een looptijd van 10 jaar, is op 23 september 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Aansluitend heeft een actualisatie van het groenbeheerplan (inclusief bomenbeheer) plaatsgevonden welke in het voorjaar 2024 door het college is vastgesteld.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor beheer en onderhoud van het openbaar groen en bomen, onderverdeeld in de posten “parken en plantsoenen” en “bermen en sloten”
Het onderhoud aan het openbaar groen wordt maandelijks getoetst op het gewenste kwaliteitsniveau.
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 220.

Wegen, straten en pleinen
In 2025 is het nieuw wegenbeheerplan vastgesteld dat loopt tot en met 2029. Hierin is de kwaliteit opgenomen van de verharding in het onderhoud openbaar domein opgenomen en de criteria hoe we de kunstwerken onderhouden en in stand houden. Actualisatie van het onderhoudsbudget heeft in de begroting 2026 plaatsgevonden. Het onderhoudsbudget is omgezet naar een storting in de voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen en zijn budgetten opgenomen voor het in stand houden van verhardingen, onverharde wegen en wegmarkeringen.
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken verwijzen wij u naar thema 220.

Civiele kunstwerken (bruggen en duikers)
In 2025 is het nieuwe Beheerplan Civiel Technische Kunstwerken 2025-2029 vastgesteld.
Hierin is de kwaliteit opgenomen van de kunstwerken en de criteria hoe we de kunstwerken onderhouden en in stand houden.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen, beheer en onderhoud van de civiele kunstwerken overeenkomstig het beheerplan civiel technische kunstwerken.
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 230.

Gemeentelijke gebouwen
Het meerjarig onderhoudsplan gebouwen wordt in laatste kwartaal van 2026 bijgesteld aan de hand van jaarlijkse inspecties en beleidsontwikkelingen.
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 620.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
Middels het gebouwbeheersysteem wordt het onderhoudsplan jaarlijks geactualiseerd en zijn de ramingen voor investeringen overgenomen en zijn budgetten opgenomen voor en het uitvoeren van preventief en correctief onderhoud aan de panden.
De uitgaven voor het groot onderhoud lopen via de daarvoor gevormde voorziening “onderhoud gemeentelijke gebouwen”, die ook jaarlijks wordt geactualiseerd.

Sport- en cultuuraccommodaties
Jaarlijks worden de onderhoudsplannen bijgesteld. In 2020 is de voorziening Sport herijkt.
Het beheer van de gemeentelijke binnensportaccommodaties is in handen van de Binnensport Accommodaties Dongen (BSA). De BSA ontvangt hiervoor een vergoeding. Per januari 2027 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst met de BSA, waarbij het onderhoud aan gebouwen en beheer van inventaris terug gaat naar de gemeente.
Het beheer van De Cammeleur is in handen van de Stichting DonckHuys. Stichting DonckHuys ontvangt hiervoor een vergoeding.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 130.

Onderwijshuisvesting
Lasten van onderwijshuisvesting betreffen enkel de kapitaallasten die voortkomen uit investeringen zoals de KC's. De onderhoudsplicht ligt bij de schoolbesturen die hiervoor via het rijk een vergoeding ontvangen.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?
Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 520.

Beschikbare budgetten kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Wegen, straten en pleinen	3.339	3.475	3.491	3.481
Openbare Verlichting	696	700	700	700
Openbaar groen	3.247	3.287	3.223	3.223
Water en Riolering	2.967	3.002	3.058	3.058
Gebouwenbeheer	1.864	1.970	1.970	1.970
Onderwijshuisvesting	1.933	2.645	2.636	2.636
Sport- en Cultuuraccommodaties	2.189	2.337	2.252	2.247
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**16.235**	**17.417**	**17.331**	**17.316**

In deze tabel zijn de lasten opgenomen uit de meerjaren begroting 2027-2030, weergegeven per categorie kapitaalgoederen. Dit zijn onder meer de kapitaallasten en structurele onderhoudslasten.

Ten opzichte van de begroting 2026-2029 zijn op een aantal onderdelen verschillen zichtbaar. Grotendeels heeft dit te maken met het actualiseren en indexeren van onderhoudsbudgetten en het actualiseren van de kapitaallasten op basis van het investeringsplan.

Voor wegen, straten en pleinen is sprake van een aanzienlijk verhoging. Reden hiervoor is de verwerking van de indexeringen voor onderhoud, actualisering van de kapitaalslasten en de verhoging van de storting in de voorziening wegenonderhoud.

Het verloop van de lasten in Water en Riolering wordt veroorzaakt door de investeringen in het riool, en dan specifiek het toenemen van rente en afschrijving.

De investeringen in onderwijshuisvesting, concreet de nieuwbouw van de KC’s, zorgen voor een hogere kapitaallast. Dit is de reden van de stijgende lasten.

Paragraaf D. Financiering

In de financieringsparagraaf geeft de gemeente inzicht in de beheersing van de risico's met betrekking tot de financiering. De wet Fido (Financiering decentrale overheden), de financiële verordening 2025 en het treasurystatuut 2025 (dat stelt hoe een organisatie haar financiële middelen, posities en bijbehorende risico's beheert en stuurt), vormen het kader voor deze paragraaf. Daarnaast worden in deze paragraaf specifieke uitgangspunten opgenomen zoals de kasgeldlimiet. De voornaamste doelstelling van de treasuryfunctie is het beperken van de financiële risico's.

In zijn algemeenheid kunnen deze risico's worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. In de Dongense financieringssituatie zijn de koers- en valutarisico's niet van toepassing. Renterisico's doen zich voor op de openstaande schuld (zowel vlottend als vast). De kredietrisico's hebben betrekking op de verstrekte leningen, uitgezette beleggingen en verstrekte gemeentegaranties.

Renterisico

In 2027 zal er sprake zijn van een financieringstekort: het totaal aan verwachte liquide middelen in 2027 is kleiner dan het totaal aan benodigde uitgaven (voor investeringen, reguliere uitgaven en aflossingen). Het financieringstekort is ontstaat doordat de investeringsuitgaven voor wegen, riolering en gebouwen daarnaast moeten ook aflopende leningen worden geherfinancierd.

De gemeente Dongen krijgt met ingang van begrotingsjaar 2027 weer te maken met de normale situatie van een financieringstekort. Om te voorzien in de behoefte aan financiering worden zowel korte leningen (leningen met een looptijd korter dan 1 jaar, vlottende schuld genoemd) als lange leningen (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar, vaste schuld genoemd) overwogen. In beide gevallen loopt de gemeente een renterisico.

Wettelijk bestaan er regels die moeten voorkomen dat fluctuaties in rentepercentages een te grote invloed hebben op de rentelasten. Deze zijn vastgelegd in de Wet Fido. Het gaat om de kasgeldlimiet (van toepassing op korte leningen) en de renterisiconorm (lange leningen). De kasgeldlimiet en de renterisiconorm hebben allebei als doel de leningenportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de hoogte.

De gemeente Dongen houdt met het aantrekken van financiering (kort of lang) rekening met de wettelijke normen. Op die manier wordt het renterisico beperkt.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

De kasgeldlimiet richt zich hierbij op leningen met een looptijd van maximaal één jaar (ook wel korte leningen, of vlottende schuld genoemd). De kasgeldlimiet stelt dat deze korte leningen niet meer dan drie kwartalen achter elkaar hoger mogen zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de norm in meer dan twee opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, dient een melding te worden gedaan bij de provincie als toezichthouder. De gemeente Dongen stuurt op de omvang van de korte leningen en zorgt ervoor dat deze de kasgeldlimiet niet meer dan twee maanden achter elkaar overschrijden. Bij een dreigende overschrijding worden de korte leningen omgezet in nieuwe, langlopende leningen.

Kasgeldlimiet voor 2027: € 9,2 miljoen (8,5% van € 108 miljoen).

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van één jaar of langer (de vaste schuld) te beperken. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van plotseling oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil

zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Renterisiconorm		2027	2028	2029	2030
Omschrijving (bedragen x € 1.000)					
A	Renteherziening (bestaande leningen)	0	0	0	0
B	Aflossingen	4.798	4.301	4.304	3.557
C	Renterisico (A+B)	4.798	4.301	4.304	3.557
	Begrotingstotaal	*108.204*	*101.675*	*100.966*	*101.643*
	Renterisiconorm: in %	*20*	*20*	*20*	*20*
D	Renterisiconorm: (minimum 2.500)	21.641	20.335	20.193	20.329
	Ruimte onder renterisiconorm (D>C)	**16.843**	**16.034**	**15.889**	**16.772**
	Overschrijding renterisiconorm (C>D)	**0**	**0**	**0**	**0**

Liquiditeitsprognose

De gemeente Dongen werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat de geld- of kapitaalmarkt wordt benaderd. Een goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten. Voor de begroting is een liquiditeitsprognose opgesteld. De liquiditeitsprognose is opgesteld met de cijfers uit deze begroting en het investeringsplan 2027-2029.

Vanaf 2027 neemt als gevolg van investeringen de leningenportefeuille toe.

Liquiditeitsprognose	2027	2028	2029	2030
(bedragen x € 1.000)				
Liquiditeitsprognose op 1 januari	502	896	744	40
Saldo inkomsten en uitgaven exploitatie	1.634	1.442	2.087	1.355
Uitgaven aflossing opgenomen leningen	-5.098	-5.251	-5.504	-5.182
Inkomsten aflossing uitstaande leningen	200	155	155	155
Uitgaven investeringen	-22.786	-14.353	-17.247	-8.506
Inkomsten grondexploitaties	444	7.855	2.805	309
Liquiditeitsoverschot (+) / -tekort (-)	**-25.104**	**-9.256**	**.-16.960**	**-11.829**
Nieuwe leningen	**26.000**	**10.000**	**17.000**	**12.000**

Kredietrisico

Bij verstrekte leningen of garantstellingen is sprake van een kredietrisico. Hier kan zich de situatie voordoen dat partijen waaraan de gemeente leningen heeft verstrekt (of waarvoor de gemeente garant staat) niet meer aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Als de lenende partij de lening niet kan terugbetalen, is de gemeente het uitgeleende geld kwijt en blijft zij zitten met de schuld die ertegenover staat. Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren:

a. Een risico dat direct wordt gelopen uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen.
b. Een risico ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd). Dit is een indirect kredietrisico.

Ad a. Kredietrisico's op leningen en beleggingen

Uit hoofde van haar publieke taak heeft de gemeente Dongen de navolgende leningen (door)verstrekt en beleggingen gerealiseerd:

Uitzettingen (uitstaande leningen, beleggingen)	
Leningen (bedrag x € 1.000)	**1 januari 2027**
Geldnemer:	
Zwembad de Vennen	2.804
Voorziening zwembad De Vennen[1]	-300
Startersleningen	220
Voorziening starterslening[9]	-115
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	765
Startersleningen (aanvulling)	200
Verveningsfonds betaalbare woningen	500
Subtotaal	***4.074***
Beleggingen (bedrag x € 1.000)	
Aandelen Brabant Water	111
Aandelen NV BNG	160
Grootboekschuld ministerie van Financiën	2
Deelneming Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV	413
Subtotaal	***686***
Totaal	**4.760**

De uitzettingen per 1 januari 2027 zijn naar verwachting € 4.760.000. De aflossing in 2027 bedraagt naar verwachting € 200.000. De stand per 31 december 2027 zal hierdoor € 4.560.000 zijn.

Ad b. Kredietrisico's ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gewaarborgde leningen derden bestaan uit:

a. Leningen toegelaten instellingen, welke gewaarborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met achtervang rijk/gemeente.
b. Garantstellingen in het kader van de gemeentegarantie eigen woning.

De borgstelling via het WSW heeft betrekking op leningen aan stichting Casade waarbij de gemeente Dongen achtervang-gemeente is. Deze leningen zijn in eerste aanleg geborgd door het WSW. Slechts indien de WSW niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen, verstrekt de achtervang-gemeente een renteloze lening aan de WSW voor 50% van het totale leningbedrag. De WSW acht het risico dat achtervang-gemeenten renteloze leningen aan hen moeten verstrekken als de andere buffers onvoldoende zijn "zeer klein - zelfs theoretisch".

Daarnaast zijn door de gemeente garantstellingen verleend in het kader van de gemeentegarantie. De gemeentegarantie was een garantie van een gemeente voor de hypotheekschuld van een woningeigenaar ten opzichte van een geldverstrekker, zoals een bank of verzekeringsmaatschappij. Met ingang van 1995 is het stelsel van de gemeentegarantie vervangen door de Nationale Hypotheek Garantie. De (gemeente)garantstellingen nemen daardoor geleidelijk af.

[1] De voorzieningen voor zwembad De Vennen en de starterslening zijn als waarderingscorrectie in mindering gebracht op de vordering onder de financiële vaste activa.

Financiële risico's in beeld

Samengevat loopt de gemeente de volgende risico's in haar financieringsfunctie.

Risico	Norm	Toelichting
Renterisico vlottende schuld	**Kasgeldlimiet: 8,5% van begrotingstotaal**	**Kasgeldlimiet 2027: € 9,2 miljoen Maximum voor de omvang van de kortlopende schulden. Bij structureel overschrijden kasgeldlimiet moet kortlopende schuld worden omgezet in langlopende schuld.**
Renterisico vaste schuld	**Renterisiconorm: 20% van het begrotingssaldo**	**Renterisiconorm 2027: € 21,6 miljoen Maximum aan de jaarlijkse aflossing en renteherziening op de langlopende schulden.**
Kredietrisico	**- Risico uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Het risico bestaat dat de vrijvallende gelden (bij aflossing) niet tegen een gelijk rentepercentage kunnen worden belegd. - Risico ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (borgstellingen). Garanties dienen voort te vloeien uit gemeentelijke taken. Het verstrekken van een gemeentegarantie geschiedt bij raadsbesluit en wordt voor komend jaar niet verwacht.**	

Rente-omslag

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente) omslagpercentage.
Voor 2027 is gerekend met een rente-omslagpercentage van 1,50% (2026; 1,00%).
De berekende renteomslag voor 2027 is 1,36%.De renteomslag mag 0,25% afwijken van de berekende renteomslagrente. De berekende afwijking van 0,14% valt binnen deze norm.

Renteschema (bedragen x € 1.000)		2027
A	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.787
B	De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-179
	Saldo rentelasten en rentebaten	1.608
C	Rente doorberekening projectfinanciering	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1.608
D	Rente over voorziening pensioenen wethouders (contante waarde; 3,0%)	86
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.694
E	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag 1,50%)	-1.871
F	Verwacht renteresultaat op taakveld treasury	177

EMU-saldo

Op grond van artikel 20 van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, moet de gemeente in de programmabegroting inzage geven in het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het jaar volgend op het begrotingsjaar.
Het EMU-saldo is een in Europees verband gehanteerd en gedefinieerd macro-economisch begrip. Het kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (rijk, andere overheden, sociale fondsen).

Berekening EMU-saldo		**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
(bedragen x € 1.000)		**Volgens begroting 2025**	**Volgens begroting 2026**	**Volgens begroting 2027**	**Volgens meerjaren-raming in begroting 2027**
1.	Exploitatiesaldo vóór reservemutaties	682	-710	-210	-2.903
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	13.873	7.477	18.934	10.038
3.	Mutatie voorzieningen	-744	-744	2.263	46
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.725	-1.725	-444	-7.855
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (1 – 2 + 3 – 4 – 5)		**-12.210**	**-7.206**	**-16.437**	**-5.040**

Paragraaf E. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering ondersteunt de realisatie van de maatschappelijke en bestuurlijke doelstellingen van de gemeente. Zij zorgt voor een goede, efficiënte en betrouwbare uitvoering van gemeentelijke taken en werkt, waar mogelijk, samen met regionale partners. Daarnaast zetten we in op een duurzame ontwikkeling van de organisatie, zodat we samen met de samenleving en het bestuur van Dongen de ambities voor de toekomst kunnen waarmaken.

Bedrijfsvoering levert betrouwbare dienstverlening, stimuleert professioneel vakmanschap en draagt bij aan een moderne, wendbare en toekomstbestendige organisatie.

Komende jaren zetten we verder in op het professioneel vakmanschap, een verdere versteviging van de interne beheersing en efficiëntie, verdere ontwikkeling van processen en dienstverlening, duidelijke communicatie en doorontwikkeling van de processen Wet open overheid.

Personeel-en Organisatie

Doorontwikkeling van de organisatie

In juni 2025 is een organisatievisie vastgesteld. Deze visie geeft richting en zet professioneel vakmanschap centraal. Sindsdien werken we aan de uitvoering hiervan. Op moment van schrijven van dit stuk wordt een vaste gemeentesecretaris geworven met wie we de ingezette koers zullen voortzetten in 2027. Hiermee zorgen we dat onze manier van werken aansluit bij de ambities en uitdagingen van Dongen en benutten we kansen om te verbeteren en te versterken.
Het eerste jaar van de doorontwikkeling stond in het teken van het creëren van een stevige basis om het professioneel vakmanschap goed te faciliteren. Dit was (en is ook komende tijd) gericht op structuur, samenwerking, ontwikkeling en werkwijzen. Een belangrijke rol speelt hierin het projectmatig- en opgavegericht werken en procesgericht werken.
Ook wordt het college uitvoeringsprogramma (CUP) uitgewerkt in teamjaarplannen waarmee we (naast reguliere en andere werkzaamheden) werken aan wat is afgesproken in het bestuursakkoord. Hiermee zorgen we voor samenhang, sturing, een eenduidige aanpak en een duidelijke focus binnen de organisatie.

Wat willen we bereiken

De komende jaren zetten we de ingezette ontwikkeling voort. Daarbij kijken we verder hoe in de processen, data, AI en dienstverlening elkaar kunnen versterken. Alle gemeentelijke processen worden onderzocht en waar nodig verbeterd in de komende jaren. Hier zijn we in 2026 mee begonnen en gaan we mee door waarbij we steeds prioriteren.
Ook op het gebied van P&O worden belangrijke stappen gezet die in 2026 al zijn opgestart en waarmee we het professioneel vakmanschap verder doorontwikkelen. In 2027 is de nieuwe HR-gesprekscyclus in werking, stappen we over op het functiewaarderingssysteem HR21 en pakken we strategische personeelsplanning op. Daarnaast blijven we investeren in leren en ontwikkelen met duidelijke ontwikkellijnen voor medewerkers en teams.
Vanaf eind 2026 zullen we elk jaar in de organisatie meten hoe het staat met de organisatie doorontwikkeling en de medewerkerstevredenheid zodat we daarin continu kunnen verbeteren.

De formatie

De formatie is afgestemd op de bestuurlijke opgaven en beschikbare middelen. Waar de bezetting kwetsbaar is, wordt tijdelijk externe capaciteit ingezet om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Daarbij blijft het uitgangspunt om werkzaamheden zoveel mogelijk met een vaste formatie uit te voeren.

Inhuur wordt ingezet bij specifieke knelpunten in de bezetting, bijvoorbeeld door de krapte op de arbeidsmarkt. Dan wordt inhuur ingezet om vacatures tijdelijk op te vangen. Ook wordt inhuur ingezet om vanuit de organisatieontwikkeling tijdelijk extra capaciteit bij te plaatsen om optimalisaties aan te kunnen pakken (organisatie-inrichting, procesoptimalisatie, reductie van wachtlijsten) en daarmee zorgen we voor een duurzame versterking van de organisatie.

Planning & control en financiële beheersing

In het komende jaar zetten we, mede naar aanleiding van het advies van de Auditcommissie, verdere stappen in de verbetering van de planning- en controlcyclus. Daarbij besteden we onder meer aandacht aan de kwaliteit en consistentie van indicatoren (KPI's), de verantwoording en planning van investeringen en de tijdige en transparante informatievoorziening aan de gemeenteraad. Voor investeringskredieten wordt ingezet op een betere onderbouwing, fasering en meerjarige planning. Ook verbeteren we het jaarrekeningtraject en de samenwerking met de accountant, zodat de controle efficiënter en voorspelbaarder verloopt en bevindingen eerder in het proces kunnen worden opgepakt. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op het verder versterken van de interne controle en de borging van rechtmatigheid. Met de versterking van het team en de komst van twee nieuwe vaste medewerkers verwachten we hierin een kwaliteitsverbetering te kunnen realiseren.
Daarnaast werken we aan het verder versterken van het budgethouderschap. We zetten in op duidelijkere verantwoordelijkheden, betere monitoring van budgetten en een tijdige signalering en bijsturing van afwijkingen. Hiermee willen we de financiële beheersing binnen de organisatie verder versterken en het bewustzijn van budgetverantwoordelijkheid vergroten.

Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente is zich aan het ontwikkelen. Ingezet wordt op duurzaam inkopen, het opzetten van contractbeheer en spendanalyses. Hiermee creëren we inzicht, grip en waarborgen we de kwaliteit van de uitvoering en rechtmatigheid van de contracten.

Informatisering, Informatieveiligheid, Data en Privacy

We ontwikkelen ons verder tot een digitaal vaardige en betrouwbare gemeente, waarin inwoners, ondernemers en medewerkers kunnen rekenen op veilige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke informatievoorziening. De komende jaren ligt de nadruk op het versterken van informatieveiligheid, privacybescherming en datagedreven werken. Daarbij houden we rekening met actuele ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie, digitale weerbaarheid, de Wet open overheid en toenemende eisen op het gebied van gegevensbescherming en cybersecurity.

Communicatie

De komende jaren zetten we in op het verder verbeteren, vernieuwen en toegankelijk maken van onze communicatie. We willen inwoners snel en duidelijk bereiken en met maatwerk aansluiten bij verschillende, en in het bijzonder ook jongere, doelgroepen. Daarbij kijken we niet alleen naar wat we communiceren, maar vooral naar hoe, waar en in welke vorm we dat doen.
We zetten onder andere in op het vergroten van de bekendheid en het bereik van onze digitale nieuwsbrief en op het versterken van onze onlinecommunicatie. Social media krijgen hierin een belangrijke rol, waarbij we nog meer gebruikmaken van aansprekende en laagdrempelige vormen zoals Instagram Reels. Hiermee willen we informatie op een eigentijdse en herkenbare manier onder de aandacht brengen.

Daarnaast werken we aan duidelijkere en toegankelijkere communicatie. We schrijven zoveel mogelijk op B1-taalniveau, zodat informatie voor een brede groep inwoners begrijpelijk en toegankelijk is.

Paragraaf F. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publieke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft, ook wel Gemeenschappelijke regeling genoemd (GR). Een bestuurlijk belang is zeggenschap via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer de gemeente de kosten draagt als de organisatie failliet gaat of als de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. De gemeente kan ook risico dragen over ingelegd kapitaal, zoals bij het bezit van aandelen.

Het BBV en de financiële verordening schrijven inzicht voor in de ontwikkelingen bij verbonden partijen in de begroting. In deze paragraaf wordt dan ook de visie weergegeven op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen. Daarnaast wordt van elke verbonden partij de actuele situatie geschetst en inzicht gegeven in eventuele risico's bij verbonden partijen.

De visie op verbonden partijen is door het college in 2014 verwoord in de nota Verbonden Partijen. Deze nota vormt de basis voor de gemeentelijke regierol richting verbonden partijen en biedt het daarbij behorende instrumentarium voor de omgang met de verbonden partijen.

In onderstaande tabel zijn de verbonden partijen weergegeven. De gegevens eigen vermogen en vreemd vermogen zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025, de bijdrage 2027 op de begrotingen van de verbonden partijen. Onder de tabel worden de partijen nader toegelicht.

Bedragen x € 1000	Bijdrage 2027	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
		1-1-25	31-12-25	1-1-25	31-12-25
Diamantgroep	1.555	7.249	14.054	17.843	13.170
GGD Hart voor Brabant	1.324	7.400	8.708	18.185	18.882
Regionale ambulancevoorziening	0	15.980	17.073	26.188	20.841
Regio Hart van Brabant (incl. Midpoint, excl. Jeugdzorg)	296	1.030	2.001	1.652	1.624
Belastingsamenwerking West-Brabant	587	1.321	813	10.562	9.467
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	637	6.086	8.652	7.641	6.361
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	1.761	6.697	6.419	57.281	54.659

Diamantgroep (Tilburg)	
Programma	Opgroeien en Zorg
Taakveld	6.4 Begeleide participatie
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Rijksuitkering Sociale Werkvoorziening
Openbaar belang	Doorbetaling van Rijksbijdrage
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	De Diamant-groep zet in 2027 de Strategie 2025-2030 voort, gericht op het ontwikkelen van talenten en vaardigheden van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Basisbanen worden verder uitgebreid voor mensen die niet kunnen doorstromen naar regulier werk, met bijbehorende kosten voor langdurige begeleiding.

GGD Hart voor Brabant (Tilburg)	
Programma	Opgroeien en Zorg
Taakveld	7.1 Volksgezondheid
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Dagelijks Bestuur (DB)
Belang gemeente	Bedrag per inwoner
Openbaar belang	Een bijdrage leveren aan openbaren en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg, zoals voorgeschreven door de Wet publieke gezondheid (Wpg)
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	2027 is het eerste jaar van een nieuwe beleidsperiode (2027-2030) waarbij drie thema's centraal staan: kansrijk opgroeien, gezonde leefomgeving en mentale veerkracht. Met het Aanvullend Zorg- en Welzijns akkoord (AZWA) de ingezette beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag doorgezet. Ook is er veel aandacht voor het versterken van weerbaarheid: een stevige publieke gezondheid maakt inwoners weerbaarder in tijden van crisis en onzekerheid. In 2027 wordt gestart de met de uitkomst van de bestuurlijke besluitvorming 'Samen sterker', de verkenning van intensievere samenwerking met GGD West-Brabant.

Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West **en Noord (Tilburg)**	
Programma	Samenwerking & Dienstverlening
Taakveld	1.2 Crisisbeheersing en brandweer
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Geen bijdrage
Openbaar belang	Het verlenen van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing

Ontwikkelingen	Het RAV heeft een nieuw meerjarenbeleidsplan (2026-2029) vastgesteld. In 2027 wordt de nieuwe landelijke urgentie-indeling voor ambulancezorg (van drie naar zeven urgentieniveaus) naar verwachting volledig geïmplementeerd. Daarnaast zet de RAV de ontwikkeling van zorgcoördinatie voort: met collectieve inspanningen van zorgpartners moet d ejuiste zorg de juiste plek de zorg als geheel ontlasten.

Regio Hart van Brabant (Tilburg)	
Programma	Samenwerking & Dienstverlening
Taakveld	0.1 Bestuur/3.1 Economische ontwikkeling
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)/Bestuurscommissie (BC)
Belang gemeente	Bijdrage per inwoner (exclusief Jeugdzorg)
Openbaar belang	Vanuit beginsel van autonomie van het lokaal bestuur vormgeven van regionale samenwerking op beleidsmatig en strategisch gebied tussen deelnemende gemeenten
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	De begroting 2027 is nadrukkelijk beleidsarm: ze is nog gebaseerd op de vigerende kernagenda 2023-2027. De nieuwe kernagenda 2027-2031wordt eind 2026 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. 2027 is daarmee een overgangsjaar. In het sociaal domein zet de doorontwikkeling van de Stevige Lokale Teams voort. De doorontwikkeling is grotendeels een lokale aangelegenheid. Ook wordt gewerkt aan de uitvoering van het Integraal Zorgakkoord, wat een grote transformatie vraagt de komende jaren. Voor jeugdhulp ligt de focus in 2027 op het versterken van het dagelijks leven en ondersteuning dicht bij de inwoner, en op de transformatie van de specialistische jeugdhulp in segment 1 (hoogspecialistisch) en segment 3/4. Binnen het fysiek domein groeit de samenwerking binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg door naar de volgende fase, met een lopend vraagstuk over de meest passende bestuurlijke structuur en democratische legitimatie van deze netwerksamenwerking. Voor het economisch domein geldt dat de huidige kernagenda-thema's (weerbaar mkb, innovatie en vestigingsklimaat) naar verwachting ook in de nieuwe kernagenda terugkomen.

Belastingsamenwerking West-Brabant (Etten-Leur)	
Programma	Algemene Dekkingsmiddelen
Taakveld	Divers - (Onroerendzaakbelasting, Riolering, Afval en overige Belastingen)
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Dagelijks Bestuur (DB)
Belang gemeente	Bedrag per deelnemer
Openbaar belang	Heffen en innen van belastingen en uitvoeren van de Wet Onroerende zaken
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	Niet van toepassing

Omgevingsdienst Midden en West-Brabant (Tilburg)	
Programma	Klimaat & Energie
Taakveld	8.3 – Wonen en Bouwen
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur
Belang gemeente	Variabele verdeelsleutel
Openbaar belang	Een verdere verbetering tot stand brengen in de dienstverlening bij de uitvoering van toezicht- en handhavingstaken
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	Twee inhoudelijke onderwerpen die in 2027 veel aandacht zullen vragen zijn de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de PFAS/ ZZS-aanpak. Daarnaast is de herziening van de MWB-norm relevant. De MWB-norm is de norm die de OMWB hanteert als basis voor de financiering van de wettelijke VTH-taken namens de deelnemende gemeenten. Voor 2027 blijft de huidige MWB-norm nog de basis voor de financiering; de OMWB verwacht eind 2026/begin 2027 met de deelnemers in gesprek te gaan over de nieuwe systematiek.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (Breda)	
Programma	Samenwerking & Dienstverlening
Taakveld	1.2 Crisisbeheersing en brandweer
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Naar categorie van de gemeente
Openbaar belang	Hulp- en zorgverlening en risico- en crisisbeheersing
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	De Begroting 2027 en de meerjarenraming zijn sluitend, maar niet structureel in evenwicht voor de jaren 2027 en 2028
Ontwikkelingen	In 2027 vraagt de VRMWB aandacht voor de vergroting van de weerbaarheid tegen risico's als uitval van vitale infrastructuur, extreem weer en maatschappelijke onrust. De beleidsperiode is verlengd tot 2029. Vanaf 2026 is het tienjarig transformatietraject Toekomstbestendige Brandweerzorg gestart.

Verbonden partijen: vennootschappen en coöperaties

Bedragen x € 1000	Bijdrage 2027	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
		1-1-25	31-12-25	1-1-25	31-12-25
Beheersmaatschappij Zwemsport- en recreatie BV	269	521	959	3.873	4.015
NV Brabantwater	0	716.350	767.239	694.860	716.961
NV Bank Nederlandse Gemeenten	0	172.000	4.777.000	123.164.000	110.701.000
Publiek Ontwikkelbedrijf	0	4.784.390	3.396.465	287.218	320.706

Beheermaatschappij Zwemsport – en recreatieobjecten BV (Dongen)	
Programma	Identiteit & Verbondenheid
Taakveld	5.2 – Sportaccommodaties
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (BV)
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	Bijdrage in exploitatie – enig aandeelhouder
Openbaar belang	Stimuleren breedtesport en beweging voor Dongenaren
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	De financiële risico's zijn afgenomen door het groeiend positief eigen vermogen.
Ontwikkelingen	Niet van toepassing

Brabant Water NV (Den Bosch)	
Programma	Klimaat & Energie
Taakveld	7.2 – Riolering
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	36.071 aandelen
Openbaar belang	Winnen, zuiveren en distribueren van water voor bedrijfsleven en huishoudens
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	De risico's worden beperkt ingeschat. Het huidige weerstandsvermogen laat zien dat Brabant Water in staat is om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarifering.
Ontwikkelingen	Het aanbod van water is niet oneindig. Klimaatverandering, een groeiende bevolking en de groeiende vraag naar water zorgen voor een grote druk op onze drinkwaterbronnen. Om bewustzijn te creëren is er een offline en online campagne waterbesparing gelanceerd.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	
Programma	Algemene Dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5 - Algemene Dekkingsmiddelen
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)

Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	23.510 aandelen
Openbaar belang	Het beperken van kosten voor maatschappelijke voorzieningen
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	De risico's worden beperkt ingeschat. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.
Ontwikkelingen	Geen

Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV (Tilburg)	
Programma	Algemene Dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5 – Algemene Dekkingsmiddelen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (BV)
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	4,2%
Openbaar belang	Komen tot uitvoering van de plannen van de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS)
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	De risico's worden beperkt ingeschat. Als projecten niet tot uitvoering komen zal de inverdiencapaciteit later op gang komen waardoor het langer duurt om nieuwe projecten op te starten.
Ontwikkelingen	Geen

Paragraaf G. Grondbeleid

Grondbeleid is geen doel op zich. We zetten de maatregelen binnen ons grondbeleid in om bijvoorbeeld woningen, bedrijventerreinen en voorzieningen te realiseren. Ons beleid ligt vast in de Nota Grondbeleid 2026, vastgesteld door de gemeenteraad op 11 december 2025. Tweemaal per jaar rapporteren we aan de gemeenteraad over de voortgang van de grondexploitaties via de voortgangsrapportage grondexploitatie. Dit doen we eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar. Deze rapportages vormen tevens de basis voor de begroting en jaarrekening.

Hierbij worden:
- Per exploitatie de uitgangspunten met betrekking tot de grondexploitatie geactualiseerd;
- Per exploitatie eventuele winst- of verliesnemingen berekend en verwerkt conform de voorschriften BBV;
- Per exploitatie de rente over het boekjaar toegerekend.

Aangezien er geen specifieke reserve grondexploitatie bestaat, worden de resultaten in de grondexploitatie (tussentijdse winst- of verliesneming) verwerkt met de algemene reserve. De gegevens uit de meest actuele voortgangsrapportage grondexploitatie (2027-1) zijn verwerkt in deze begroting.
Binnen het grondbeleid maken we onderscheid tussen exploitatie algemeen (inclusief gronden vallend onder materiële vaste activa) en bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). In 2027 worden vier locaties aangemerkt als materiële vaste activa en er zijn vier exploitaties in uitvoering.

Exploitatie algemeen (waaronder materiële vaste activa)
Hieronder worden de kosten van de grondexploitatie geboekt die niet op de complexen van de grondexploitatie kunnen worden verantwoord. Binnen de grondexploitatie algemeen worden ook de kosten ingebracht van gronden die (nog) niet in exploitatie zijn genomen. Hieronder vallen in 2027:
- Overige verspreid liggende gronden
- Molendijk
- Zonnepark Tichelrijt
- Hoofdstraat 24

Deze gronden zijn opgenomen onder de materiële vaste activa en kunnen in de toekomst eventueel in exploitatie worden genomen en/of worden ingezet als ruilobjecten en dergelijke.

Onderhanden werk
Met ingang van 2027 zijn vier complexen in exploitatie:
- Noorderbunder
- De vijf turven
- Tichelrijt 2
- Tichelrijt 3

Noorderbunder				
Opp. (uitgeefbaar)	25.400 m²	Boekwaarde 1-1-2027	Totaal	€ 5.337.000
Winstcapaciteit	€ 224.000		Per m²	€ 210
Doel	Realisatie van een woningbouwlocatie met circa 300 nieuwbouwwoningen in diverse prijscategorieën.			
Plan	Start bouw in 2026.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

De vijf turven				
Opp. (uitgeefbaar)	22.000 m²	Boekwaarde 1-1-2027	Totaal	€ 2.688.000
Winstcapaciteit	€ 12.000		Per m²	€ 122
Doel	Realisatie van een woningbouwlocatie met circa 140 nieuwbouwwoningen in diverse prijscategorieën.			
Plan	Stedenbouwkundig plan opstellen als basis voor de planologische procedure.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Tichelrijt 2				
Opp. (uitgeefbaar)	9.000 m²	Boekwaarde 1-1-2027	Totaal	€ 1.161.000
Winstcapaciteit	€ 86.000		Per m²	€ 129
Doel	Realisatie van een bedrijventerrein.			
Plan	Verkoop van de laatst beschikbare kavels.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Tichelrijt 3				
Opp. (uitgeefbaar)	4.000 m²	Boekwaarde 1-1-2027	Totaal	€ 387.000
Winstcapaciteit	€ 107.000		Per m²	€ 97
Doel	Realisatie van een bedrijventerrein.			
Plan	Gebied bouwrijp maken.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

In de volgende tabel zijn de baten en lasten met betrekking tot de grondexploitatie in 2027 weergegeven. Het betreft enerzijds de grondexploitatie algemeen, een post waarin de financiële gevolgen van de niet in exploitatie genomen gronden zijn verwerkt. Dit zijn onder andere de financiën verband houdende met de complexen ‘Overig verspreid liggende gronden’, ‘Molendijk’ en ‘Zonnepark Tichelrijt’ en ‘Hoofdstraat 24’, maar ook van bijvoorbeeld diverse verhuurde percelen snippergroen, beoogde verkopen van snippergroen en personeelskosten verband houdende met het beheer van deze algemene grondexploitatie.

Daarnaast is van de complexen die in exploitatie zijn de jaarschijf 2027 uit de meerjarig lopende grondexploitaties in de tabel opgenomen. Generiek uitgangspunt is dat de grondexploitaties over het totaal van alle jaarschijven financieel sluitend zijn of een positief resultaat hebben.
Het exploitatiesaldo van de grondexploitatie algemeen komt ten laste van de begroting, terwijl de exploitatiesaldi van de in exploitatie genomen complexen verrekend worden met de boekwaarden.

Grondexploitatie 2027 (bedragen x € 1.000)					
	Lasten	Baten	**Exploitatie resultaat**	Verrekening boekwaarde	**Saldo**
Exploitatie algemeen					
Grondexploitatie algemeen	343	526	**183**	0	**183**
Bouwgrond in exploitatie					
Noorderbunder	1.270	3.060	**1.790**	-1.790	**0**
De vijf turven	1.270	0	**-1.270**	1.270	**0**
Tichelrijt 2	29	2	**-27**	27	**0**
Tichelrijt 3	49	0	**-49**	49	**0**
Totaal	**2.961**	**3.588**	**627**	**- 444**	**183**

Paragraaf H. Openbaarheid

Wet open overheid
Sinds 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. Het doel van de Wet open overheid (Woo) is:

- een transparanter en actief openbaar makende overheid
- het dienen van het belang van openbaarheid
- publieke informatie openbaar maken

Dit versterkt de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling.

In de Woo staat aangegeven dat de Woo-invoering gefaseerd plaatsheeft. De VNG heeft de gefaseerde invoering opgenomen in ‘Meerjarenplan om de Wet open overheid bij gemeenten te implementeren’. Het betreffende Meerjarenplan, gecombineerd met het BBV en het lokaal bepaalde beleid is de basis voor deze paragraaf.

De implementatie van de Woo vindt gefaseerd plaats en richt zich op 3 hoofdthema’s:

1. Actief openbaar maken van informatie;
2. Passief openbaar maken van informatie;
3. Informatiehuishouding op orde.

Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft onderdeel 1: de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. Dit houdt in dat documenten uit 11 verschillende informatiecategorieën op eigen initiatief door de organisatie (op termijn) openbaar gemaakt dienen te worden.

Daarnaast is het verplicht in het kader van de Woo om een contactfunctionaris voor openbaarheidsverzoeken aan te stellen. Dit is voor gemeente Dongen reeds in 2022 gebeurd. De contactfunctionaris coördineert de afhandeling van Woo-verzoeken en helpt inwoners bij vragen op het gebied van informatieverzoeken en openbaarheid. Ook is gemeente Dongen aangesloten op de Woo-index.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de verschillende informatiecategorieën die de Woo kent en wat de status van actieve openbaarmaking in Dongen is. Per 1 november 2024 moeten categorieën 1, 2, 4, 5 en 6 verplicht openbaar gemaakt worden. Aan deze eis voldoen wij al geruime tijd.

In 2026 heeft een externe partij onderzocht hoe de informatiecategorieën in Dongen voorkomen en hoe de actieve openbaarmaking daarvan het beste kan worden ingericht. Naar verwachting wordt deze actieve openbaarmaking in 2027 ingericht.

	Categorie	Status
1	Wetten en andere algemeen verbindende voorschriften	Reeds openbaar
2	Overige besluiten van algemene strekking	Reeds openbaar
3	Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, inclusief de adviesaanvraag.	Gepland (2027)
4	Inzicht in organisatie en werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen.	Reeds openbaar
5	De bereikbaarheid van het bestuursorgaan en zijn organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend.	Reeds openbaar
6	Bij de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal, provinciale staten, gemeenteraden en algemene besturen van waterschappen ter behandeling ingekomen stukken.	Reeds openbaar
7	Vergaderstukken en verslagen van de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal.	n.v.t.
8	Vergaderstukken en verslagen van de vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden.	Reeds openbaar
9	Agenda's en besluitenlijsten van de hoogste bestuurlijke organen van openbare lichamen.	Reeds openbaar
10	Adviezen	Gepland (2027)
11	Convenanten	Reeds openbaar
12	Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen	Reeds openbaar
13	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking.	Gepland (2027)
14	Woo-verzoeken, -besluiten en verstrekte informatie	Reeds openbaar
15	Onderzoeksrapporten	Gepland (2027)
16	Beschikkingen	Reeds openbaar
17	Klachtoordelen	Gepland (najaar 2026)

De tabel hieronder geeft aan wat de status is van het derde onderdeel van de Woo: informatiehuishouding op orde:

Indicatoren informatiehuishouding	Status	Toelichting
Er is beschikking over, of is aangesloten op, een e-depot voorziening	Deels	We zijn aangesloten op het e-Depot. Een koppeling met het e-Depot voor het overdragen van digital born dossiers realiseren we pas wanneer de eerste dossiers overgedragen dienen te worden (2035) vanwege de jaarlijks terugkerende kosten is het niet logisch om dat eerder te doen. Wel bereiden we onze dossiers op het gebied van indeling en metadatering voor op opname in het e-Depot conform de hiervoor geldende standaarden.
In de applicaties gebruikt door de gemeente zijn selectielijsten geïmplementeerd	Ja	
Het beheer van emailarchivering is georganiseerd/sluit aan bij een landelijke aanpak	Ja	
Beheer op tekstberichten is georganiseerd	Deels	De bewaartermijn op M365 chats en posts is ingeregeld. Er is een beleid over het gebruik en archiveren van whatsapp berichten.
Het kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer is vastgesteld en voldoet aan in Artikel 16 van de Archiefregeling	Ja	
Het metagegevensschema is vastgelegd en aan elke blijvend te bewaren informatieobject zijn metagegevens gekoppeld	Ja	Dit schema is gereed en vastgesteld. De verdere implementatie hangt nauw samen met de aansluiting op het eDepot. Aan ieder blijvend te bewaren informatieobject zijn reeds metagegevens gekoppeld.

Activiteiten 2027

Op dit moment maakt gemeente Dongen documenten openbaar in 11 van de 17 categorieën. In 2025 heeft de gemeente Dongen een eigen publicatieplatform in gebruik genomen. Woo-besluiten worden hierop openbaar gemaakt. Klachtoordelen worden naar verwachting dit najaar in een registervorm openbaar gemaakt. Verder wordt naar verwachting in 2027 de actieve openbaarmaking verder ingericht.

Financiële begroting

Grondslagen voor de ramingen

De begroting 2027 is opgesteld conform de geldende voorschriften voor gemeente, het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Daarnaast is gehandeld overeenkomstig de Financiële Verordening 2025 van de gemeente Dongen. De begroting is opgesteld op basis van het stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat de baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ook al leidt dat niet tot werkelijke inkomsten of uitgaven in dat jaar.

Gehanteerde uitgangspunten bij deze begroting:

- Bij het opstellen van de begroting 2027 is het bestuursakkoord 2026-2030 financieel verwerkt. Daarnaast zijn autonome ontwikkelingen, financiële vertalingen van eerder besluitvorming en nieuwe initiatieven vertaald.
- Voor de begrotingsjaren 2027-2030 is uitgegaan van een constant loon- en prijspeil voor zowel uitgaven als inkomsten. Begrotingsjaar 2027 geldt hiervoor als basis.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de Meicirculaire 2026 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- In de begroting is een integraal rekenpercentage aangehouden van 1,5%.
- Kapitaallasten van investeringen zijn gebaseerd op een grotendeels lineaire afschrijving en een rentepercentage van 1,5%.
- De kosten van onderhoud aan kapitaalgoederen zijn gebaseerd op beleidskaders en beheersplannen per kapitaalgoed.
- De ramingen die onderhevig zijn aan nominale ontwikkelingen (aantal inwoners, aantal woningen, aantal bijstandontvangers en dergelijke) zijn aangepast in de meerjarenramingen.
- De verwerking van de investeringen heeft plaats op basis van het investeringsbeleid zoals opgenomen in de Financiële Verordening 2025.
- De verwerking van reserves en voorzieningen heeft plaats op basis van het beleid zoals opgenomen in de Financiële Verordening 2025.
- De loonkosten zijn gebaseerd op basis van de begrote formatie 2026 en de voorgestelde uitbreidingen. In de berekeningen is rekening gehouden met de laatst bekende cao-afspraken.
- De subsidies zijn geïndexeerd.

Meerjarig overzicht baten en lasten per programma en thema

		Lasten					Baten					Saldo				
Bedragen x € 1000,-		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma 1 Identiteit & Verbondenheid		**5.487**	**5.340**	**5.344**	**5.316**	**5.362**	**1.491**	**1.019**	**995**	**1.000**	**1.005**	**3.996**	**4.321**	**4.348**	**4.316**	**4.357**
	110 Cultuur & Erfgoed	893	835	786	786	786	37	65	37	37	37	856	770	749	749	749
	120 Evenementen & Vrije tijd	1.832	2.033	2.109	2.032	2.051	414	447	447	447	447	1.418	1.586	1.663	1.585	1.604
	130 Sport & Bewegen	2.762	2.471	2.448	2.498	2.525	1.039	507	511	516	521	1.723	1.965	1.937	1.982	2.003
Programma 2 Ruimte & Wonen		**16.896**	**22.443**	**22.233**	**22.399**	**22.673**	**8.184**	**14.033**	**13.208**	**13.208**	**13.208**	**8.712**	**8.410**	**9.025**	**9.190**	**9.465**
	210 Wonen	9.116	14.411	14.025	14.032	14.050	7.670	13.547	12.723	12.723	12.723	1.446	864	1.302	1.310	1.327
	220 Leefomgeving	7.101	7.347	7.538	7.707	8.004	483	453	453	453	453	6.618	6.893	7.085	7.253	7.551
	230 Mobiliteit & Bereikbaarheid	679	684	670	659	619	31	32	32	32	32	648	652	638	627	587
Programma 3 Klimaat & Energie		**7.968**	**8.254**	**8.292**	**8.747**	**8.884**	**8.126**	**7.525**	**8.286**	**8.835**	**9.020**	**-158**	**729**	**6**	**-88**	**-136**
	310 Toekomstbestendig energiesysteem	382	488	188	188	188	835	0	480	480	480	-453	488	-292	-292	-292
	320 Circulariteit	4.018	4.004	4.107	4.102	4.100	4.465	4.587	4.677	4.669	4.667	-447	-583	-569	-567	-567
	330 Klimaat & Water	3.568	3.762	3.997	4.457	4.596	2.826	2.938	3.129	3.686	3.873	742	823	867	771	723
Programma 4 Werk & Economie		**1.389**	**3.518**	**269**	**249**	**249**	**1.128**	**3.276**	**37**	**37**	**37**	**261**	**242**	**232**	**212**	**211**
	410 Werk & Economie	1.389	3.518	269	249	249	1.128	3.276	37	37	37	261	242	232	212	211
Programma 5 Opgroeien & Zorg		**41.878**	**43.034**	**42.884**	**41.725**	**41.966**	**9.435**	**8.341**	**8.637**	**8.637**	**8.637**	**32.442**	**34.693**	**34.247**	**33.089**	**33.329**
	510 Bestaanszekerheid	13.339	13.387	13.187	13.187	13.189	7.238	7.238	7.238	7.238	7.238	6.101	6.150	5.950	5.950	5.951
	520 Educatie & Ontwikkeling	4.143	4.541	4.727	5.045	5.316	663	583	583	583	583	3.480	3.958	4.144	4.462	4.732
	530 Jeugd & Gezin	10.073	10.526	10.526	10.626	10.626	3	3	3	3	3	10.070	10.523	10.523	10.623	10.623
	540 Zorg & Ondersteuning	12.489	12.529	12.423	10.896	10.867	1.223	270	566	566	566	11.266	12.259	11.857	10.331	10.301
	550 Publieke gezondheid	1.833	2.050	2.020	1.970	1.968	308	247	247	247	247	1.524	1.803	1.773	1.723	1.721
Programma 6 Bestuur & Organisatie		**16.161**	**12.900**	**9.542**	**9.529**	**9.543**	**8.354**	**5.079**	**1.671**	**1.771**	**1.771**	**7.807**	**7.820**	**7.870**	**7.758**	**7.771**
	610 Bestuur & Organisatie	10.225	6.814	3.321	3.296	3.296	7.106	3.669	261	261	261	3.119	3.145	3.060	3.035	3.035
	620 Dienstverlening & Digitalisatie	3.260	2.963	3.098	3.111	3.124	1.229	1.394	1.394	1.494	1.494	2.031	1.569	1.704	1.617	1.630
	630 Veiligheid & Weerbaarheid	2.676	3.123	3.123	3.122	3.122	19	17	17	17	17	2.657	3.106	3.106	3.106	3.106

		Lasten					Baten					Saldo				
Bedragen x € 1000,-		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen		**13.332**	**13.134**	**10.277**	**10.139**	**9.637**	**66.363**	**69.349**	**66.005**	**64.614**	**64.635**	**-53.031**	**-56.215**	**-55.728**	**-54.476**	**-54.997**
	710 Algemene dekkingsmiddelen	13.332	13.134	10.277	10.139	9.637	66.363	69.349	66.005	64.614	64.635	-53.031	-56.215	-55.728	-54.476	-54.997
		103.111	**108.622**	**98.840**	**98.103**	**98.314**	**103.081**	**108.622**	**98.840**	**98.103**	**98.314**	**30**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bedragen x € 1000,-												**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Toevoegingen reserves												**143**	**203**	**3**	**3**	**3**
	110 Cultuur & Erfgoed											0	0	0	0	0
	220 Leefomgeving											0	0	0	0	0
	330 Klimaat & Water											3	3	3	3	3
	510 Bestaanszekerheid												200			
	610 Bestuur & Organisatie											75	0	0	0	0
	710 Algemene dekkingsmiddelen											65	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves												**-1.317**	**-451**	**-71**	**-71**	**-71**
	110 Cultuur & Erfgoed											0	0	0	0	0
	120 Evenementen & Vrije tijd											-70	-70	-70	-70	-70
	210 Wonen											0	-30	0	0	0
	220 Leefomgeving											0	0	0	0	0
	310 Toekomstbestendig energiesysteem											-82	0	0	0	0
	330 Klimaat & Water											-1	-1	-1	-1	-1
	410 Werk & Economie											-4	0	0	0	0
	510 Bestaanszekerheid											0	0	0	0	0
	710 Algemene dekkingsmiddelen											-1.159	-350	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de incidentele baten en lasten en wordt het structureel begrotingssaldo gepresenteerd.
De volgende tabellen geven een overzicht van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. De zitten één of enkele (maximaal 3) jaren in de begroting. Uitzonder hierop, op voorschrift van de Provincie, zijn mutaties op reserves. Deze zijn in beginsel altijd incidenteel.

Lasten

Omschrijving (bedragen x € 1000)	2027	2028	2029	2030
Hanging Baskets Leer Dongen kennen	-5			
Dotatie reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	-3	-3	-3	-3
Bijdrage De Geubel (beheerder)	-30			
Burgerparticipatie initiatieven	-25	-25		
Verenigingshal		-100		
Stronk	-50			
Uitvoeringsprogramma Sociale Basis	-250	-250		
Opstellen programma Cultureel Erfgoed	-28			
Cultuurnota	-20			
Actualiseren Sportaccommodatiebeleid	-45			
Inventariseren invasieve soorten	-10			
Opstellen Landschapsvisie	-30			
De Nestel	-3.408			
Regionale uitrol deel tweewielers	-5	-5	-10	
Opstellen Mobiliteitsplan	-10			
Propositie Openbaar Vervoer	-15			
Ondernemersfonds Dongen (onderzoek + oprichting)	-15	-15		
Strategische Personeels Planning (SPP)	-20	-30		
Taakstelling activiteitensubsidies vervalt in 2027 en 2028	-50	-50		
Verhuiskosten De Biezenkring	-20			
Pilot avondopenstelling gemeentehuis tot mei 2027	-6			
Dotatie Reserve Transformatie Sociaal Domein	-200			
Opstellen Mobiliteitsplan	-10			
Propositie Openbaar Vervoer	-15			
Opstellen Strategische Personeelsplanning	-20	-30		
Opheffen taakstelling activiteitensubsidies	-50	-50		
Verhuiskosten Biezenkring	-20			
Pilot avondopenstelling gemeentehuis	-6			
Vorming en dotatie Reserve Transformatie Sociaal Domein	-200			
Totaal incidentele lasten	**-4.566**	**-558**	**-13**	**-3**

Onderstaand volgt een toelichting voor incidentele lasten groter van € 25.000 en meer:

Bijdrage De Geubel (beheerder)
We maken een vaste beheerder in De Geubel mogelijk door vanaf 2027 een aanvullende subsidie te verstrekken aan Stichting De Geubel. In 2026 stelt het college hiervoor de

subsidievoorwaarden vast. Voor 2027 is hiervoor € 30.000 incidenteel beschikbaar. De structurele financiering vanaf 2028 wordt betrokken bij de integrale afweging van de gemeentelijke begroting. Zo versterken we de toegankelijkheid en continuïteit van De Geubel als ontmoetingsplek in ’s Gravenmoer, met meer ruimte voor activiteiten en maatschappelijke initiatieven.

Burgerparticipatie initiatieven
De aanstaande Participatieverordening biedt ruimte voor nieuwe vormen van participatie, experimenten en groeimogelijkheden. Vanuit het bestuursakkoord 2026-2030 is hiervoor incidenteel geld vrijgemaakt.

Verenigingshal
We faciliteren de realisatie van een verenigingshal op Tichelrijt III voor maatschappelijke organisaties, verenigingen en stichtingen, door verkoop van een bouwkavel en cofinanciering van de realisatie en exploitatie

Stronk
Stichting Stronk zorgt ervoor dat jongeren die thuis zitten en/of (dreigende) schooluitvaller zijn, in een creatieve omgeving hun autonomie, zelfvertrouwen, positief zelfbeeld en vaardigheden herwinnen en versterken. Stichting Stronk draagt bij aan de terugkeer van deze jongeren naar school of leidt ze toe naar werk. Stronk is vaak ook een (tussen)oplossing voor jongeren waar jeugdhulp noodzakelijk is of weet (zwaardere) jeugdhulp te voorkomen. De bijdrage wordt met een jaar verlengd.

Uitvoeringsprogramma Sociale Basis
In de gemeente Dongen blijven we werken aan een sterke sociale basis. We vinden het belangrijk dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en actief mee kunnen doen. Als hierbij ondersteuning nodig is moet dit dichtbij, bereikbaar en persoonlijk zijn. Daarom kijken we eerst samen naar wat iemand zelf kan, met hulp van familie, buren of vrijwilligers. Wanneer extra hulp nodig is, moet de gemeente er zijn als betrouwbaar vangnet. We hebben daarbij aandacht voor alle generaties: van jongeren die een steuntje in de rug nodig hebben tot ouderen die prettig en veilig in hun eigen omgeving willen blijven wonen. Zorg en ondersteuning moeten goed geregeld, betaalbaar en toegankelijk blijven voor iedereen die het nodig heeft. Vanuit net Bestuursakkoord 2026-2030 wordt € 500.000 beschikbaar gesteld voor het Uitvoeringsplan Sociale Basis. Deze gelden zijn verdeeld over de jaren 2027 en 2028.

Opstellen programma Cultureel Erfgoed
We stellen een Programma Cultureel Erfgoed vast. Hierin stellen we kaders en geven we de inwoners en organisaties een actieve rol bij het behoud van erfgoed. Zo waarborgen we de instandhouding van materieel- en immaterieel erfgoed en versterken we de trots en verbondenheid.

Actualiseren Sportaccommodatiebeleid
We stellen nieuw sportaccommodatiebeleid vast, waarin we opnemen hoe we de komende jaren toekomstbestendige binnen- en buitensportaccommodaties realiseren die aansluiten bij de behoeften van inwoners en verenigingen. Dit is nodig omdat veranderingen in de samenleving, sportdeelname en bevolkingsopbouw vragen om integrale keuzes over gebruik, beheer en de toekomst van accommodaties, die deels verouderd zijn of niet zelfstandig toekomstbestendig blijken.

Opstellen Landschapsvisie

We stellen, samen met de gemeente Oosterhout, een Integraal Landschapsontwikkelingsplan op voor het buitengebied tussen Oosterhout-Oost en Dongen. Dit draagt bij aan een goede landschappelijke ontwikkeling en versterkt de groene zone rondom de dorpskern.

De Nestel
De huidige opvang De Nestel stopt per 31 augustus 2027. De lasten worden daarom alleen voor 2027 opgenomen in de begroting en zijn daarmee incidenteel.

Strategische Personeelsplanning (SPP)
Strategische personeelsplanning (SPP) is noodzakelijk om gericht en tijdig te kunnen inspelen op toekomstige personele opgaven door uitstroom, maatschappelijke veranderingen, technische innovaties en of arbeidsmarktkrapte. Het draagt bij aan continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening en daarmee houden we de organisatie toekomstbestendig.

Opheffen taakstelling activiteitensubsidies
College heeft besloten het budget voor activiteitensubsidies voor 2 jaar te verhogen.

Vorming en dotatie Reserve Transformatie
Het sociaal domein staat vanuit meerdere perspectieven onder druk. In financieel opzicht staan de budgetten onder druk c.q. zijn niet toereikend. En door de toenemende vraag om ondersteuning staat zowel de gemeentelijke dienstverlening als de daadwerkelijke levering van zorg op gespannen voet met de beschikbare arbeidskrachten. Zowel aan de kant van de gemeente als aan de kant van zorgverleners. Dit geldt niet alleen voor de gemeente Dongen, maar is een landelijke ontwikkeling. Door de Rijksoverheid is dan ook de opdracht gegeven om binnen het sociaal domein een transformatie door te maken. Een transformatie waarbij de zelfredzaamheid van inwoners moet worden vergroot en waarbij tegelijkertijd meer grip moet komen op de uitgaven binnen het sociaal domein. Inhoudelijk zijn binnen de gemeente Dongen al een aantal ontwikkellijnen ingezet. Denk aan de Sociale Basis, het opzetten van het SLT Jeugd en de doorontwikkeling naar een sociaal domein breed SLT en de versterking van de sociaalpedagogische basis.
Om naar de toekomst meer grip te krijgen op de financiën, en om van daaruit beheersmaatregelen in te richten, wordt voorgesteld om een ‘reserve transformatie sociaal domein’ in te richten. Hiermee worden middelen beschikbaar gemaakt om tijdelijk extra capaciteit in te zetten, zodat vanaf 2027 een stevige slag kan worden gemaakt.

Baten

Omschrijving (bedragen x € 1000)	2027	2028	2029	2030
De Nestel (inkomsten COA)	3.408			
Rijksbijdrage programma Cultureel Erfgoed	28			
Onttrekking reserve Realisatie Stimulans ter dekking opstellen Landschapsvisie	30			
Onttrekking algemene reserve ter dekking incidentele lasten	350			
Onttrekking reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	1	1	1	1

Totaal incidentele baten	**3.817**	**1**	**1**	**1**

De Nestel
De huidige opvang De Nestel stopt per 31 augustus 2027. De baten worden daarom alleen voor 2027 opgenomen in de begroting en zijn daarmee incidenteel.

Rijksbijdrage programma Cultureel Erfgoed
Het opstellen een Programma Cultureel Erfgoed wordt bekostigd via een bijdrage van de rijksoverheid.

Onttrekking reserve Realisatie Stimulans
De kosten voor het opstellen van de Landschapsvisie worden gedekt uit de reserve Realisatie Stimulans.

Onttrekking algemene reserve
Voor begrotingsjaar 2027 is sprake van incidentele lasten. Voor dekking van deze incidentele lasten is het toegestaan incidentele dekking te halen uit de algemene reserve. Voor 2027 wordt hiervoor € 350.000 onttrokken.

Overzicht structurele reservemutaties
Artikel 19 lid van het BBV schrijft voor dat om in de begroting een overzicht op te nemen waarin structurele reservemutaties inzichtelijk worden gemaakt. In principe zijn alle reservemutaties incidenteel met als uitzondering de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten. Voor de gemeente Dongen betekent dit dat de mutaties op de reserve Multifunctioneel centrum als structureel worden aangemerkt.

Overzicht structurele reservemutaties (bedragen x € 1000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Reserve Multifunctioneel Centrum	70	70	70	70

Structureel begrotingssaldo
Om een goed *oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden gedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.*

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Begrotingssaldo	54	-3.423	-3.491	-3.951
Incidentele lasten	4.566	558	13	3
Incidentele baten	-3.817	-1	-1	-1
Structureel begrotingssaldo	**803**	**-2.866**	**-3.479**	**-3.949**

Overzicht van baten en lasten

Taakveld	Bedragen x € 1.000,-	Lasten	Baten
0 - Bestuur en Ondersteuning		**17.846**	**69.808**
0.1	Bestuur	2.921	0
0.2	Burgerzaken	1.213	572
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	560	0
0.4	Overhead	12.057	240
0.5	Treasury	-68	215
0.61	OZB woningen	237	5.084
0.62	OZB niet-woningen	109	2.839
0.64	Belastingen overig	-13	142
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		58.971
0.8	Overige baten en lasten	717	1.363
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	56	
0.10	Mutaties reserves	3	381
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	54	
1 - Veiligheid		**3.135**	**17**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.012	4
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.123	13
2 - Verkeer en Vervoer		**4.235**	**331**
2.1	Verkeer en vervoer	4.145	328
2.2	Parkeren		3
2.5	Openbaar vervoer	90	
3 - Economie		**3.728**	**3.432**
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.506	3.270
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	6
3.4	Economische promotie	210	156
4 - Onderwijs		**4.541**	**583**
4.1	Openbaar basisonderwijs	15	
4.2	Onderwijshuisvesting	2.091	66
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.435	517
5 - Sport, Cultuur en Recreatie		**8.429**	**1.077**
5.1	Sportbeleid en activering	337	152
5.2	Sportaccommodaties	1.919	354
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.729	329
5.4	Musea	42	
5.5	Cultureel erfgoed	43	28
5.6	Media	662	26
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.697	187
6 - Sociaal domein		**40.402**	**11.225**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.227	3.718
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.216	
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	456	0
6.3	Inkomensregelingen	10.607	7.238

6.4	WSW en beschut werk	1.582	
6.5	Arbeidsparticipatie	998	0
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.719	270
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	3.478	
6.712	Begeleiding (WMO)	2.505	0
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	8.230	
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	860	
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	296	
6.811	Beschermd wonen (WMO)	55	
6.821	Jeugdbescherming	274	
6.822	Jeugdreclassering	99	
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	799	
7 - Volksgezondheid en Milieu		**10.217**	**7.739**
7.1	Volksgezondheid	2.050	247
7.2	Riolering	2.466	2.932
7.3	Afval	3.741	4.418
7.4	Milieubeheer	1.781	5
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	179	136
8 - VHROSV		**15.889**	**14.339**
8.1	Ruimte en leefomgeving	866	32
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	13.377	13.486
8.3	Wonen en bouwen	1.646	822
Totaal		**108.421.775**	**108.551.314**

Uiteenzetting van de financiële positie

BALANSPROGNOSE

	T	T+1	T+2	T+3	T+4
	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Activa					
(Im) materiele *vaste* activa	114.459	130.667	144.486	155.046	158.229
Financiele vaste activa: *Kapitaalverstrekkingen*	496	496	496	496	496
Financiele vaste activa: *Leningen*	233	200	155	155	155
Financiele vaste activa: *Uitzettingen*	***2***	***2***	***2***	***2***	***2***
Totaal ***vaste activa***	115.190	131.365	145.139	155.699	158.882
Voorraden	9.573	9.129	1.274	-1.338	-1.647
Uitzettingen in Rijksschatkist	-	-	-	-	-
Uitzettingen overige	6.829	6.829	6.829	6.829	6.829
Liquide middelen	502	1	-547	-347	-562
Overlopende activa	***4.747***	***4.747***	***4.747***	***4.747***	***4.747***
Totaal ***Vlottende activa***	21.651	20.706	12.303	9.891	9.367
Totaal **activa**	136.841	152.071	157.442	165.590	168.249
Passiva					
Eigen vermogen	32.532	32.168	28.675	25.117	21.097
Voorzieningen	10.090	7.356	6.989	6.222	5.955
Schulden > 1 jaar *(lopende* leningen*)*	77.169	98.371	104.070	118.766	127.210

Schulden > 1 jaar *(overige)*	***3***	***3***	***3***	***3***	***3***
Totaal ***vaste passiva***	119.794	137.898	139.737	150.108	154.265
Vlottende schuld	5.652	5.652	5.652	5.652	5.652
Overlopende passiva	***11.395***	***8.521***	***12.053***	***9.830***	***8.332***
Totaal ***vlotende passiva***	17.047	14.173	17.705	15.482	13.984
Totaal passiva	**136.841**	**152.071**	**157.442**	**165.590**	**168.249**

Overzicht reserves en voorzieningen

Stand en verloop van reserves en voorzieningen (bedragen * €1.000)	2027			2028			2029			2030			2031
	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1
Eigen vermogen													
Algemene reserve	27.188	0	350	26.838	0	0	26.838	0	0	26.838	0	0	26.838
Bestemmingsreserve:													
Sociale woningbouw	50	0	0	50	0	0	50	0	0	50	0	0	50
Gebiedsgericht grondwaterbeheer Dongen	74	3	1	76	3	1	78	3	1	80	3	1	82
Nederland Schoon	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20
Kunst	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Multifunctioneel Centrum	2.105	0	70	2.035	0	70	1.964	0	70	1.894	0	70	1.823
Duurzaamheid	347	0	0	347	0	0	347	0	0	347	0	0	347
Raadsinitiatieven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Steunfonds	151	0	0	151	0	0	151	0	0	151	0	0	151
Realisatie betaalbare woningen	511	0	0	511	0	0	511	0	0	511	0	0	511
Reserve Transformatie Sociaal Domein	0	0	-200	200	0	0	200	0	0	200	0	0	200
Totaal bestemmingsreserve	3.259	3	-129	3.390	3	71	3.322	3	71	3.253	3	71	3.185
Totaal eigen vermogen	**30.447**	**3**	**221**	**30.228**	**3**	**71**	**30.160**	**3**	**71**	**30.091**	**3**	**71**	**30.023**

Stand en verloop van reserves en voorzieningen (bedragen * €1.000)	2027			2028			2029			2030			2031
Voorzieningen													
Gebouwenbeheer	857	560	560	857	560	560	857	560	560	857	560	560	857
Geprogrammeerd onderhoud wegen	114	864	908	69	864	835	98	864	711	250	864	0	1.114
Sportaccommodaties	828	160	160	828	160	160	828	160	160	828	160	160	828
Pensioenen politieke ambtsdragers	2.781	236	3.017	0	150	150	0	150	150	0	150	150	0
Afvalverwijdering	1.302	0	0	1.302	0	90	1.212	0	82	1.130	0	80	1.051
Riolering	3.263	92	0	3.355	0	303	3.052	0	860	2.191	0	1.048	1.144
Verlofsparen	795	0	0	795	0	0	795	0	0	795	0	0	795
Kwaliteitsverbetering landschap	135	0	0	135	0	0	135	0	0	135	0	0	135
Totaal voorzieningen	**10.076**	**1.911**	**4.645**	**7.342**	**1.734**	**2.098**	**6.977**	**1.734**	**2.523**	**6.187**	**1.734**	**1.997**	**5.924**
Totaal reserves en voorzieningen	**40.523**	**1.914**	**4.867**	**37.570**	**1.737**	**2.170**	**37.137**	**1.737**	**2.594**	**36.279**	**1.737**	**2.069**	**35.947**
Totaal reserves en voorzieningen	**40.523**	**1.914**	**4.867**	**37.570**	**1.737**	**2.170**	**37.137**	**1.737**	**2.594**	**36.279**	**1.737**	**2.069**	**35.947**

Investeringsplan 2027-2030

De investeringen uit onderstaand Investeringsplan zijn opgenomen in het jaar waarin het kredietvoorstel (na verwachting) aan de raad wordt voorgelegd.
Kredieten voor het komende jaar (2027) worden via het raadsbesluit bij de Programmabegroting 2027-2030 voorgelegd aan de raad.

Materiele vaste activa investeringen (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Wegen, straten, pleinen	**971**	**743**	**2.180**	**0**
Waspikseweg herinrichting (verkeersplan 's Gravenmoer)	971			
Wilhelminalaan –Provincialeweg (buiten de bebouwde kom) (nieuw)		478		
Bosweg reconstructie		265		
Lage Ham herinrichting (binnen en buiten bebouwde kom) (nieuw)			1.383	
Sportlaan reconstructie en parkeerplaats DVVC (nieuw)			797	
Steenstraat-Duiventorenbaan herinrichting			p.m.	
Kruising Kanaaldijk Vierbundersweg (nieuw)			p.m.	
Wilhelminalaan herinrichting (verkeersplan "s Gravenmoer, nieuw)				p.m.
Bruggen	**0**	**0**	**0**	**0**
Openbare ruimte	**1.849**	**267**	**267**	**267**
Inrichting Ecologische Verbindingszone Wildertse Arm (2026)	450			
Inrichting openbare ruimte KC Biezenkring (nieuw)	1.132			
Inrichting Groen-Blauwe zone de Biezen (nieuw)	p.m.			
Openen haven Havenkade (nieuw/afhankelijk van Tennet)		p.m		
Speelruimte 2027	267			
Speelruimte 2028		267		
Speelruimte 2029			267	
Speelruimte 2030 (nieuw)				267

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Actieve grondpolitiek	**2.000**	**0**	**0**	
Aankoop gronden/locaties (nieuw)	2.000			
Materieel	**490**	**288**	**0**	**0**
Tractie Milieustraat (reiniging) 2027	300			
Tractie Gladheidbestrijding 2027	30			
Tractie Begraven 2027	50			
Tractie Wegen, Straten en Pleinen 2028		168		
Tractie Rioolbeheer onderhoud en inspectie 2028		120		
Vervanging landemeetapparatuur met toebehoren (nieuw)	50			
Bewegwijzeringsborden (nieuw)	40			
Vervanging containers milieustraat 2027	20			
ICT	**0**	**0**	**0**	**0**
Gebouwen	**1.410**	**4.000**	**0**	**0**
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen 2027-2030	1.410			
Brandweerkazerne (nieuw)		4.000		
Onderwijshuisvesting	**9.844**	**0**	**0**	**0**
KC West	9.534			
Uitbreiding ST Agnes (noodlokaal)	310			
Rioleringsplan	**2.594**	**2.682**	**3.635**	**4.848**
Vervangen/renovatie technische installaties 2027	160			
Vervangen/renovatie technische installaties 2028		190		
Vervangen/renovatie technische installaties 2029			200	
Vervangen/renovatie technische installaties 2030 (nieuw)				202
Berkenstraat / Beukenstraat / Meidoornstraat / Kastanjestraat / Wilgenstraat / Magnoliastraat rioolvervanging	1.982			

Rijensestraatweg / Polariastraat / IJsselstraat rioolrenovatie	375			
Rijensestraatweg (gedeelte Sterrebos – Planetenstraat) aanleg paralelriool	77			
Rioolvervanging Evertsenstraat / Doormanstraat / v, Speijkstr en straten rondom Casade de Vloot (nieuw)		1.202		
Meester Janssenweg / Fazantenweg / Klein Dongenseweg rioolrenovatie		1.290	-	
Rioolvervanging v Riebeeckstr, v Almondestr, Tasmanstr, Houtmanstr. (nieuw)			1.144	
Rioolvervanging Vivaldistr, Wagnerstr, Mozartstr, Schubertstr, Leharstr (nieuw)			2.291	
Rioolvervanging Trompstraat, Kortenaerstraat, Barentszstraat, Keijserstraat, Van Heemskerkstraat rioolvervanging				1.525
Rioolvervanging Chopinstraat, Brahmstraat, Bartokstraat (nieuw)				544
Rioolvervanging Europaplein, Dunantstraat, Pasteurstraat, Sweitzerstraat (nieuw)				1.466
Rioolvervanging Helfrichstraat, Zoutmanstraat, van Kinsbergenstraat (nieuw)				1.111
Totaal Investeringen materiele vaste activa 2027-2030	**19.158**	**7.980**	**6.082**	**5.115**

In onderstaande tabel staan de kredietvoorstellen voor 2027 nader toegelicht.

Onderbouwing kredietaanvragen 2027
Wegen, straten, pleinen
Waspikseweg herinrichting (verkeersplan ’s Gravenmoer)
Het project vloeit voort uit het verkeersplan ’s Gravenmoer uit 2018 waarin herinrichtingsvoorstellen zijn opgenomen voor de hoofdwegen van ’s Gravenmoer. Op basis van dit plan en de prioritering zal de Waspikseweg in 2027 in uitvoering worden genomen.
Openbare ruimte
Inrichting Ecologische Verbindingszone (evz) Wildertse Arm
Gemeente Dongen heeft met Waterschap Brabantse Delta, Gemeente Loon op Zand en Gemeente Tilburg een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de realisatie van evz Wildertse Arm. In 2027 willen partijen de evz gaan inrichten.
Inrichting openbare ruimte KC Biezenkring
In 2026 start de bouw van KC Biezenkring. Na de bouw moet ook de omliggende openbare ruimte worden ingericht met parkeerplaatsen, verlichting, wadi’s, speeltoestellen en groen. Volgens planning wordt het KC in het najaar van 2027 in gebruik genomen. Vóór die tijd met de openbare ruimte zijn aangepast.
Inrichting Groen-Blauwe zone de Biezen

We leggen tussen wijk Biezen en de ecologische verbindingszone een groenblauwe verbinding aan met extra groen en ruimte voor waterberging. Daarmee versterken we de groene structuur rondom de dorpskern. Het college stelt in 2027 het inrichtingsplan vast, waarna de uitvoering plaatsvindt in 2028 en 2029
Speelruimte 2027
Na vaststelling van het speelruimteplan op 22 mei 2025 door de gemeenteraad dient het plan ten uitvoer gebracht te worden. 50% van de huidige toestellen is ouder dan 20 jaar en hoognodig aan vervanging toe. De vervanging van de versleten toestellen geeft gelijk een unieke kans bewoners te betrekken bij het realiseren van inclusieve en beweegvriendelijke speelruimtes. Inzet is een goed netwerk van veilige speelplekken met centrale speelplekken als hoofdvoorziening en buurtplekken per speelbuurt.
Actieve Grondpolitiek
Aankoop gronden/locaties
De gemeente Dongen wil actief kunnen inspelen op ontwikkelingen om daarmee actief te kunnen sturen op woningbouwontwikkelingen. Waar nodig worden gebouwen en/of gronden aangekocht om te kunnen sturen op woningbouwontwikkelingen en daarbij behorende zaken (bijvoorbeeld groen/ecologische verbindingszone).
Materieel
Tractie
Diverse machines zijn afgeschreven en moeten vervangen worden.
Vervanging landmeetapparatuur met toebehoren
De huidige meetapparatuur inmiddels 13 jaar oud is en daarmee zowel technisch als economisch afgeschreven.
Bewegwijzeringsborden
Ontwerpen, productie en plaatsing van bewegwijzeringsborden.
Vervangen containers milieustraat
Containers zijn aan het eind van de levensduur en worden in 2026 en 2027 vervangen
Gebouwen
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen 2027-2030
In december 2023 heeft de gemeenteraad besloten om in te stemmen met het raadsvoorstel voor het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen. Daarbij is aangegeven dat in het Investeringsplan 2025-2028 een voorstel zal worden gedaan voor het verdelen van het benodigde bedrag in meerdere deelkredieten. Het eerste deelkrediet is in 2025 beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt om het tweede deelkrediet in 2027 beschikbaar te stellen.
Onderwijshuisvesting
KC West
Het project is kort voor de zomervakantie 2026 opgestart en momenteel bevindt het project zich in de definitiefase. Vanuit deze fase werken we toe naar een raadsvoorstel waarin het volledige krediet wordt herijkt op basis van o.a. indexeringen, leerlingenprognoses en de toevoeging van een maatschappelijke functie. Het streven is nu om dit raadsvoorstel in de raad van juni 2027 in te brengen.
Uitbreiding St Agnes (noodlokaal)
Uitbreiding van St Agnes school met 1 lokaal tijdelijke huisvesting. Dit betreft een eerste inschatting van de benodigde investeringsbedrag.

Rioleringsplan
Vervangen/renovatie technische installaties/mechanische riolering
Ieder jaar worden er rioolgemalen gerenoveerd en verbetermaatregelen uitgevoerd. Op basis van inspecties wordt bepaald welke gemalen dit zijn.
Berkenstraat / Beukenstraat / Meidoornstraat / Kastanjestraat / Wilgenstraat / Magnoliastraat rioolvervanging
In de straten met een gemengde riool uit 1952 vervangen we de riolering door de aanleg van een schoon- en vuilwaterriool. In deze straten zijn veel problemen met lekkages en wortelingroei. Tevens is de afstroming onvoldoende. In aantal straten zoals Magnoliastraat wordt alleen een schoonwater riool bijgelegd en repareren we het huidige riool. We richten in alle straten de openbare ruimte opnieuw in.
Rijensestraatweg / Polariastraat / IJsselstraat rioolrenovatie
Sinds 2007 zijn veel straten in wijk-1 aangepakt. Hierbij is destijds ervoor gekozen om de wat grotere diameters niet te vervangen maar op termijn te renoveren. Om te voorkomen dat deze riolen door lekkages nu schade gaan aanbrengen aan de nieuwe straten is renovatie noodzakelijk
Rijensestraatweg (gedeelte Sterrebos – Planetenstraat) aanleg paralelriool
Een aantal woningen aan de oneven-zijde van de straat hebben lange huisaansluitingen welke onder de grote bomen door. De boomwortels veroorzaken regelmatig verstoppingen. De aanleg van een parallelriooltje lost deze problemen op.

Bijlage 1: Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Taakveld	Bedragen x € 1.000,-	Lasten	Baten
0 - Bestuur en Ondersteuning		**18.046**	**69.879**
0.1	Bestuur	2.936	0
0.2	Burgerzaken	1.213	572
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	560	0
0.4	Overhead	12.042	240
0.5	Treasury	-68	215
0.61	OZB woningen	237	5.084
0.62	OZB niet-woningen	109	2.839
0.64	Belastingen overig	-13	142
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		58.971
0.8	Overige baten en lasten	717	1.363
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	56	
0.10	Mutaties reserves	203	451
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	54	
1 - Veiligheid		**3.135**	**17**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.012	4
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.123	13
2 - Verkeer en Vervoer		**4.235**	**331**
2.1	Verkeer en vervoer	4.145	328
2.2	Parkeren		3
2.5	Openbaar vervoer	90	
3 - Economie		**3.726**	**3.432**
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.506	3.270
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	10	6
3.4	Economische promotie	210	156
4 - Onderwijs		**4.541**	**583**
4.1	Openbaar basisonderwijs	15	
4.2	Onderwijshuisvesting	2.091	66
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.435	517
5 - Sport, Cultuur en Recreatie		**8.431**	**1.077**
5.1	Sportbeleid en activering	337	152
5.2	Sportaccommodaties	1.919	354
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.729	329

5.4	Musea	42	
5.5	Cultureel erfgoed	43	28
5.6	Media	662	26
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.699	187
6 - Sociaal domein		**40.402**	**11.225**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.227	3.718
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.216	
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	456	0
6.3	Inkomensregelingen	10.607	7.238
6.4	WSW en beschut werk	1.582	
6.5	Arbeidsparticipatie	998	0
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.719	270
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	3.478	
6.712	Begeleiding (WMO)	2.505	0
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	8.230	
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	860	
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	296	
6.811	Beschermd wonen (WMO)	55	
6.821	Jeugdbescherming	274	
6.822	Jeugdreclassering	99	
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	799	
7 - Volksgezondheid en Milieu		**10.217**	**7.739**
7.1	Volksgezondheid	2.050	247
7.2	Riolering	2.466	2.932
7.3	Afval	3.741	4.418
7.4	Milieubeheer	1.781	5
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	179	136
8 - VHROSV		**15.889**	**14.339**
8.1	Ruimte en leefomgeving	866	32
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	13.377	13.486
8.3	Wonen en bouwen	1.646	822
Totaal		**108.621.775**	**108.621.775**

Bijlage 2: Risicoprofiel

Benodigde weerstandscapaciteit				
Peildatum 1 oktober 2025	**Verwacht maximaal risicobedrag**	**Kans-percentage**	**Gewogen risico bedrag**	**Nieuw/ bestaand**
Technische en functionele levensduur zwembad De Vennen	€ 1.700.000	50%	€ 850.000	Nieuw
Aflossingsverplichtingen exploitatiemaatschappij zwembad	€ 2.659.000	30%	€ 797.700	Bestaand
Uitval ICT-systeem door cyberaanval	€ 1.200.000	30%	€ 360.000	Bestaand
Waarderingsrisico woningbouwlocaties	€ 1.167.150	30%	€ 350.145	Bestaand
Complexe zorgcasuïstiek	€ 600.000	50%	€ 300.000	Bestaand
Inhuur vanwege kwetsbare functies	€ 500.000	50%	€ 250.000	Bestaand
Kostenontwikkeling sociaal domein	€ 800.000	50%	€ 400.000	Gewijzigd
Renterisico door economische ontwikkelingen	€ 200.000	50%	€ 100.000	Gewijzigd
Achterstallig onderhoud wegen met categorie 3-niveau D.	€ 500.000	20%	€ 100.000	Gewijzigd
Juridische claims en mogelijke financiële gevolgen	€ 300.000	30%	€ 90.000	Gewijzigd
Achterstallig onderhoud riolering (persleiding)	€ 300.000	30%	€ 90.000	Bestaand
Benadeling van de gemeente als gevolg van fraude.	€ 250.000	30%	€ 75.000	Bestaand
Door stijgende prijzen en langere levertijden kunnen onderhoud en investeringen duurder uitvallen. Hoewel de periode van forse stijgingen achter ons lijkt te liggen, is met name de ontwikkeling van de energieprijzen onder invloed van de mondiale ontwikkelingen erg onzeker.	€ 250.000	30%	€ 75.000	Bestaand
Er is een grijs gebied tussen de wet passend onderwijs en de jeugdwet. Hierdoor ontstaan vaker discussies met de scholen en RSV over wie verantwoordelijk is. Enkele dossiers belanden hierdoor onterecht bij de gemeente (zodat het kind niet de dupe wordt van de discussie). Dit zorgt voor onterechte extra kosten voor de gemeente.	€ 100.000	70%	€ 70.000	Bestaand
Bij de bouw van een aantal IKC's is het bouwheerschap belegd bij de onderwijsinstelling. Hiermee ontstaat een afhankelijkheid van de financiële situatie van de betreffende instelling.	€ 100.000	50%	€ 50.000	Bestaand
Ontstaan van datalekken van privacygevoelige gegevens, met als	€ 500.000	10%	€ 50.000	Bestaand

gevolg dat de gemeente een boete kan krijgen.				
Uitgifte van grond op bedrijfsterreinen kan achterblijven bij de verwachting. De resultaten van Tichelrijt 2 en 3 zijn dan lager dan verwacht.	€ 160.400	30%	€ 48.120	Bestaand
Scherp indiceren op onder andere de Wmo kan mogelijk ook meer beroeps- en bezwaarprocedures met juridische meerkosten met zich meebrengen.	€ 150.000	30%	€ 45.000	Bestaand
Begin 2023 heeft het college - na consultatie van de gemeenteraad - besloten tot deelname aan het Publiek Ontwikkelbedrijf. Het Publiek Ontwikkelbedrijf geeft invulling aan de regionale opgave op het gebied van het opwekken van duurzame energie. Deelname aan deze private onderneming brengt risico's ten aanzien van afwaardering van de deelneming met zich mee.	€ 413.346	10%	€ 41.335	Bestaand
Bijstandvolume neemt sterk toe, gemeente moet voorfinancieren en het Rijk compenseert voor een deel, waardoor de kosten toenemen voor de gemeente.	€ 100.000	30%	€ 30.000	Bestaand
Calamiteiten als gevolg van externe invloeden (vandalisme en vernieling, virusuitbraak, bedreiging/ gevoel van onveiligheid medewerkers).	€ 50.000	30%	€ 15.000	Bestaand
Calamiteiten als gevolg van extreem weer.	€ 50.000	30%	€ 15.000	Bestaand
Totaal risico's	**€ 12.045.000**		**€ 4.042.300**	